

KASIM'07

Din ve TOPLUM

4 Aylık İlmî Dergi

Cilt/Vol: 1 • Sayı/No: 2

ISSN 1307-5314

«İslâm ve Dünya Barış»

Dünya Barış» ve «İslâmî Söylem

«İslâm, Adalet ve Küresel Barış»

Kur'an'da Savaş ve Barış Stratejisi

«İdeal ve Gerçek Barış» ve «İslâm

Din. ve TOPLUM

4 Aylık İlmî Dergi • Kasım'07

SAYI:02

Din ve TOPLUM

4 Aylık İlmî Dergi • Kasım'07

Diyanet-Sen Adına Sahibi:

Ahmet YILDIZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Süleyman BAHADIR

Genel Yayın Koordinatörü

Recep EKMEKÇİ

Yayın İdare Merkezi

GMK Bulvarı, Şehit Daniş Tunalgil Sk.

No: 3/10-11-12 Ankara

Tel: 0312 230 46 86

Faks: 0312 232 13 99

Büro Cell: 0533 657 70 21 - 22

www.diyamet-sen.org.tr

Yayın Periyodu: Yılda 3 sayı yayımlanır.

Yayın Türü: Yerel Süreli / Ücretsiz Dağıtılır.

15 Kasım 2007

Grafik-Tasarım

Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri

Cevizlidere Mah. 7. Sk. No:5 Balgat-Ankara

Tel: 0312 472 07 90

www.hangarreklam.com

Baskı

Öncü Basımevi

Kazım Karabekir Cad. Ali Kabakçı İşhanı

No: 85/2 İskitler-Ankara

Tel: 0312 384 31 20

www.oncubasimevi.com

Din ve Toplum, Diyanet-Sen'in
ilmî, bilimsel, akademik ve sosyal hayata katkısıdır.

EDİTÖR

Prof. Dr. Mehmet Bayrakdar (Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi)

YAYIN KURULU

Yrd. Doç. Dr. Kazım Arıcan (Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Felsefesi)

Prof. Dr. M. Naci Bostancı (Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi)

Yrd. Doç. Dr. Zülfikar Güngör (Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslâm Edebiyatı)

Doç. Dr. İbrahim Paçacı (İslâm Hukuku, Din İşleri Yüksek Kurul Üyesi)

Doç. Dr. Mehmet Sait Reçber (Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Felsefesi)

Dr. İhsan Toker (Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi)

Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal (Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Hadis, Din İşleri Yüksek Kurul Üyesi)

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Yasin Aktay

(Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü)

Doç. Dr. Ömer Nadir Alper

(İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Felsefesi)

Doç. Dr. Halil Altuntaş

(Tefsir, Din İşleri Yüksek Kurul Üyesi)

Prof. Dr. Mehmet Aydın

(Selçuk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi)

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Canatan

(Gazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe)

Doç. Dr. İbrahim Coşkun

(Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelâm)

Prof. Dr. İbrahim Çalışkan

(Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Hukuku)

Yrd. Doç. Dr. Süleyman Dönmez

(Çukurova Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe Tarihi)

Prof. Dr. Ali Durusoy

(Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Mantık)

Yrd. Doç. Dr. İsmail Erdoğan

(Fırat Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi İslâm Felsefesi)

Doç. Dr. Osman Eğri

(Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi)

Doç. Dr. Mehmet Nuri Güler

(Harran Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Hukuku)

Doç. Dr. Mehmet Katar

(Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi)

Prof. Dr. Mustafa Kara

(Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf)

Prof. Dr. M. Fatih Kesler

(Çanakkale Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir)

Doç. Dr. Hüseyin Karaman

(K.T.Ü. Rize İlahiyat Fakültesi, İslâm Felsefesi)

Doç. Dr. Üzeyir Ok

(Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi)

Yrd. Doç. Dr. Ayşe Sıdıka Oktay

(Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Felsefesi)

Prof. Dr. Mehmet Emin Özafşar

(Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, HADİS)

Prof. Dr. Mevlüt Özler

(Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kelâm)

Prof. Dr. Kazım Sarıkavak

(Gazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe)

Prof. Dr. Ali Seyyar

(Sakarya Üniversitesi, İ.L.B.F.)

Prof. Dr. Mehmet Şeker

(Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslâm Tarihi)

Dr. Mehmet Vural

(Uzman, TBMM)

YAYIN İLKELERİ

A. YAYINLANACAK ÇALIŞMALAR

İslam dini,tarihi,coğrafyası,bilimi,sanati,estetiği alanlarında yapılan orijinal araştırma-inceleme yazıları;İslam'ın temel dini,ilmi,sosyal ve kültürel meseleleriyle ilgili,İslam'ı gerçek kimliğiyle tanıtmayı hedefleyen önceden hiçbir yerde yayımlanmamış ilmi makalelerin çevirileri.

Türkiye'de ve dünyada oluşan gündemleri takip eden,bunları irdeleyen önerilerde bulunan ve günümüz insanının ve toplumlarının sorunlarına çözüm yolları arayan yazılar, klasik ve modern dönem ilim adamlarının çalışmalarıyla tanıştıran yazılar, Türkiye'de veya yurtdışında yayınlanmış her çeşit kitap hakkında ilmi tanıtım ve tenkit yazıları, sempozyum,panel ve konferans gibi ilmi faaliyetlerin tanıtım,tahlil ve tenkidi ile ilgili yazılar, ilmi muhtevalı röportajlar.

B.MAKALELERİN YAZIM VE YAYIM ESASLARI

1. Yayın için kabul edilen yazıların her türlü yayın hakkı dergiye aittir.Yazıların daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış ve yayın için bir başka yere verilmemiş olması gerekmektedir.Yazılanın ilim ve dil yönünden sorumluluğu yazarlarına aittir.
2. Derginin yayın dili Türkçe'dir.Arapça,İngilizce,Fransızca,Almanca gibi dillerdeki özgün yazılar da Türkçe'siyle birlikte veya orijinal dilinde yayınlanırlar.
3. Yazılar 3 nüsha olarak,1.5 satır aralıklı Times New Roman veya Arial fontları ile 12 punto,kağıtların tek yüzüne üst 4,sol 3,5,alt 3.sağ 2,5 cm boşluklu en az 5.000 en fazla 8.000 kelime olacak şekilde düzenlenmelidir.Daha uzun makalelerin bölünerek yayınlanması hususu dergi yöne-

timinin takdirindedir.Yazıların bir nüshasını elektronik ortamda da gönderilmesi gerekmektedir.

4. Makaleye eklenen ilave bir sayfada makalenin/yazının başlığı,yazarın adı ve akademik unvanı,yazışma adresi,telefon numarası ve e-posta adresi belirtilmelidir.Dergiyi ilk defa yazı gönderen yazarlar kısa hal tercümelemlerini de eklerler.
5. Ön sayfada makalenin İngilizce başlığı,toplam 400 kelimeyi aşmayan Türkçe ve İngilizce özetleriyle iki dilde anahtar kelimeler de bulunmalıdır.
6. Makalede kullanılan kaynakların künyeleri dipnotlarda ilk geçtikleri yerlerde-örneklerdeki gibi-tam olarak verilmeli,sonraki geçişlerinde atıf ile yetinilmeli,makale sonuna bibliyografya eklenmemelidir.Eser adı ve kısaltma yazımlarında İslam'ı ilimler için TDV İslam Ansiklopedisininin(DIA)ve TDK İmla Kılavuzunun yazım ve referans kuralları esas alınmalıdır.
7. Makale gönderim adresi: dirvetoplum@hotmail.com
8. Makalelere telif ücreti ödenir.

YAYIN HAKKI

1976 Copyright Act'e göre,yayınlanmak üzere kabul edilen yazıların her türlü yayın hakkı dergiyi yayınlayan kuruma aittir.

Bu dergide yayınlanan makalelerin ilim ve dil yönünden sorumluluğu yazarlarına aittir.Fikirlerden yayıncı ve editörler sorumlu tutulamaz.Din ve Toplum Dergisinde yayınlanan yazılar bilimsel amaçlarla (kaynak göstermek kaydıyla) özetleme ve alıntı yapılabilir.Dergide yayınlanan yazı, şekil ve resimlerden yazarları ilan ve reklamlardan firmaları sorumludur.

EDİTÖRDEN

Dünyamızın geldiği bu son aşamada, sadece insanlık değil doğamız ve evrenimiz de tehlikededir. Bundan sadece bir millet veya bir ülke sorumlu değil; belki derecesi değişmekle birlikte bütün insanlık ve bütün ülkeler sorumludur.

Nasıl üretimsiz tüketim olmayacağı gibi veya tüketimsiz üretimin bir anlamı olmayacağı gibi savaş da barışsız veya barış da savaşsız olmaz. Ancak savaş, savaş için değil barış için olursa anlamlıdır. Savaş sadece silahla olan ve askerî anlamı olan bir şey değildir. Asıl savaş fikirle ve inançla olan savaştır. İşte bunun için Hz. Peygamber (s.a.v) Bedr savaşından dönerken ilk Müslümanlara: "Küçük savaştan büyük savaşa dönüyoruz." demiştir.

Eğer insan doğruyu ve hakikati temsil eden fikre, inanca ve davranışa sahipse, gerçek muzaffer olur. Zaferin ve barışın anlamı hakkın üstün tutulmasıdır. Bunun olabilmesi için her şeyden önce birey insanın kendisinin muzaffer ve mutlu olması gerekir. İnsanın, iyilik-kötülük, hakk-bâtıl, güzel-çirkin, şeytanî-melekûtî olanı ayırt edebilmesi gerekir. Maddî ve manevî her yönüyle kirletilmiş bugünkü dünyamızda gerçekten insanın bu ayırımı yapması, imkânsız değil fakat oldukça zordur. Hatta zorluk bir perde aralamak kadar da basit bir iştir; eğer insan gözünde bir perde olup olmadığını düşünebilirse.

Kur'an'da özellikle kıssalar ile anlatıldığı ve tarihin şahadetiyle zaman zaman bâtılın da zaferî söz konusudur. İşte bugün içinde bulunduğumuz dünyada bâtıl muzaffer gibi görünüyor; çünkü İslâm'ın öğrettiği temel değerler alt-üst olmuştur; özsel anlamların yerini şekilsel davranışlar almıştır; araçlar amaç, amaçlar araç olmuş durumdadır. Böyle bir dünyada Müslümanlar maalesef ölçüyü kaçırmaktadırlar; Müslüman için her şeyin ölçüsü İslâm, yani Kur'an ve Sünnet olması gerekirken, ölçü Batı olmuştur. Neredeyse İslâm'ı bile Batı ölçüsü ve ölçeğiyle anlamak durumuna gelmişiz. Batı, her yönüyle ve her şeyiyle batırıcı olmayabilir; ancak Batı'nın bizim için artık ılımlı ve ılımsız, köktenci ve gelenekselci gibi İslâm anlayışları ürettiği bu günlerde İslâm dünyasında azımsanmayacak biçimde kişiler ve kitlelerin bu anlayışla peşinde olduğu görülünce, yeise düşmemek elde değildir. Batı ile bu anlamda barışamayız ve barışmamamız da kendi barışımız içindir.

İslâm'ın dünya barışının garantisi olduğunu gösterelim. Yollar çoktur; ancak birden fazla doğru yol olamaz diyebilmek, barış yolu İslâm'dan sapmayalım.

Eğer insan
doğruyu ve hakikati
temsil eden fikre,
inanca ve davranışa
sahipse, gerçek
muzaffer olur.
Zaferin ve barışın
anlamı hakkın üstün
tutulmasıdır. Bunun
olabilmesi için her
şeyden önce birey
insanın kendisinin
muzaffer ve mutlu
olması gerekir.

Prof. Dr. Mehmet BAYRAKDAR

BAŞLARKEN

Uzlaşmanın kökü "uz", Türkçe'de sıfat olarak iyi, usta ve bir sanat sahibi, isim olarak ise us, (akıl), öz, başarı ve erk anlamına gelir. Uzlaşma, kişinin aklını kullanarak, işin özünü anlaması ve karşılıklı ilişkileri ustalıklı yöneterek başarılı sonuçlar alması demektir. Kısaca, uzlaşma, bir bakıma kolektif aklın hayata geçirildiği bir süreci tanımlar.

Anlaşma ise zihin gücü, zeka ve akıl için kullanılan "an" kökünden türetilmiştir. Uzlaşma ve anlaşma esasında bir "akıl oyunu"dur, bir zihinsel ustalaktır. Bu fiil, anlaşmak için, hem koşulları hem de karşı tarafı anlamak gerektiği fikrini de içerir. Her iki kelimenin bu kökleri, uzlaşmada duygulardan çok aklın rol oynadığını vurgular.

Hayatımızın önemli yol ayrımlarında hep "uzlaşmalar" vardır. Bir iş veya transfer görüşmesinde varılan uzlaşmanın sonuçları, hayatımıza yıllar boyu yön verebilir. İş dünyasındaki birleşmeler, stratejik ittifaklar, toplu sözleşmeler, ortaklık anlaşmaları, önemli siparişler ise uzun görüşme ve uzlaşma raundları ardından gerçekleşir.

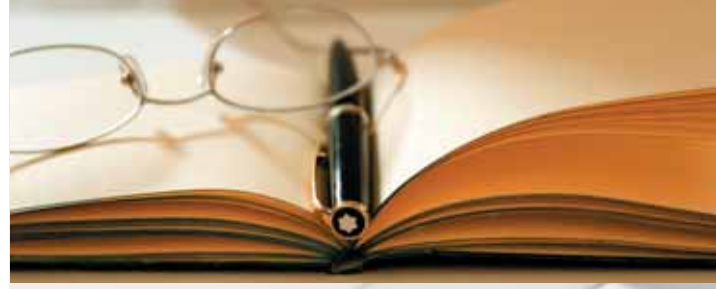
Ülkelerin kaderlerini uzlaşmalar sonunda imzalanan barış veya işbirliği anlaşmaları çizer. Hükümetlerin oluşumu, istikrar paketlerinin uygulanması ve AB'ye tam üyelik görüşmelerinde olumlu sonuçlara ulaşılması da ancak sağlam uzlaşmalarla mümkün olabilir.

Toplum olarak fedakar ve cefakar olduğumuzla övünürüz. Ancak çevremizle uzlaşma konusunda yeterli olgunluğa sahip olduğumuzu söylememiz zordur. Hiç olmayacak şeyleri sorun yapmak ve sorunları uzlaşma yerine kavga ile kaba kuvvetle çözmek anlayışının çok yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

Bizim toplumumuzda maalesef sorunları uzlaşma ile çözmek bir nevi zayıflık ve yenilgi hatta teslimiyet gibi gelmektedir. Bu durum, uzlaşmak için bir ödün verdiğimizde, arkasından yeni ödün isteklerinin geleceğini, elimizi verdiğimizde kolumuzu kaptıracağımız düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Uzlaşma görüşmelerinin diğer bir adı olan "pazarlık" da biz de bazen kötü çağrışımlar yapar. Uzlaşma kültürü eksikliğinin en olumsuz sonucu, çözümsüzlüktür ve neticede kavgadır.

Biz de egemen olan bu anlayışın sonucu olarak sorunların çözümünde strateji, karşı tarafın üzerinden buldozer gibi ezip geçmek ve rakibi köşeye sıkıştırıp onu kötölemek yıpratmak ve kayıtsız şartsız teslim almak üzerine kurulur. Bir konuda anlaşmak için yapılan uzlaşma görüşmelerinde bizim için ideal sonuç masaya oturup tüm isteklerimizi karşı tarafa dikte ettirmektir.

Oysa biz her şeyden önce Müslüman bir milletiz. İnandığımız ve övündüğümüz dini ve millî değerlerimiz ve doğrularımız var. Bu değerler bize kardeşliği, sevgiyi, dostluğu ve toplumla uyumlu olmayı emretmektedir. Peygamberimiz (as) diliyle Müslüman da uyumlu ve geçimli insan olarak tarif edilmektedir.

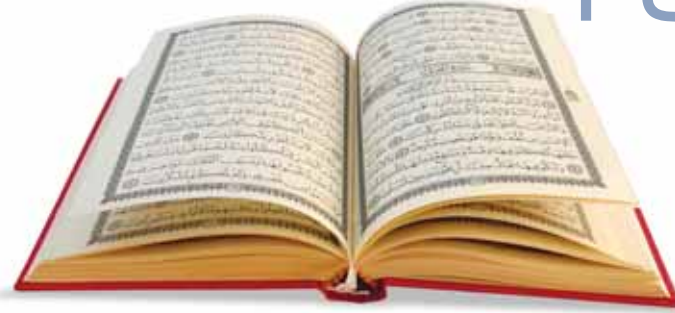
Toplum olarak fedakar ve cefakar olduğumuzla övünürüz. Ancak çevremizle uzlaşma konusunda yeterli olgunluğa sahip olduğumuzu söylememiz zordur. Hiç olmayacak şeyleri sorun yapmak ve sorunları uzlaşma yerine kavga ile kaba kuvvetle çözmek anlayışının çok yaygın olduğunu söyleyebiliriz.

Ahmet YILDIZ
DIYANET-SEN GENEL BAŞKANI

İÇİNDEKİLER

08

İslâm ve Dünya
Barışı*Prof. Dr. Mehmet BAYRAKDAR*

16

Kur'an'da
Savaş ve Barış
Stratejisi*Prof. Dr. İ.Hakkı ÜNAL*

26

Dünya Barışı ve
İslâmi Söylem*Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ*

38

İslâm, Adalet ve
Küresel Barış*Doç. Dr. Mehmet Sait REÇBER*

45

Yeni Bir Evanjelik Hıristiyan
Taktiği: Uydurma Kur'an
"El-Furkânu'l-Hakk"

Doç. Dr. Ahmet ÇELİK - Prof. Dr. Ali Rafet ÖZKAN

57

I. Dinlerarası Diyalog ve
Misyonerlik Faaliyetleri

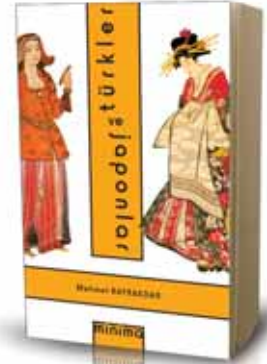
Prof. Dr. Davut AYDÜZ

72

İdeal ve Gerçek
Bağlamında Dünya
Barışı ve İslâm

Dr. Mehmet VURAL

76

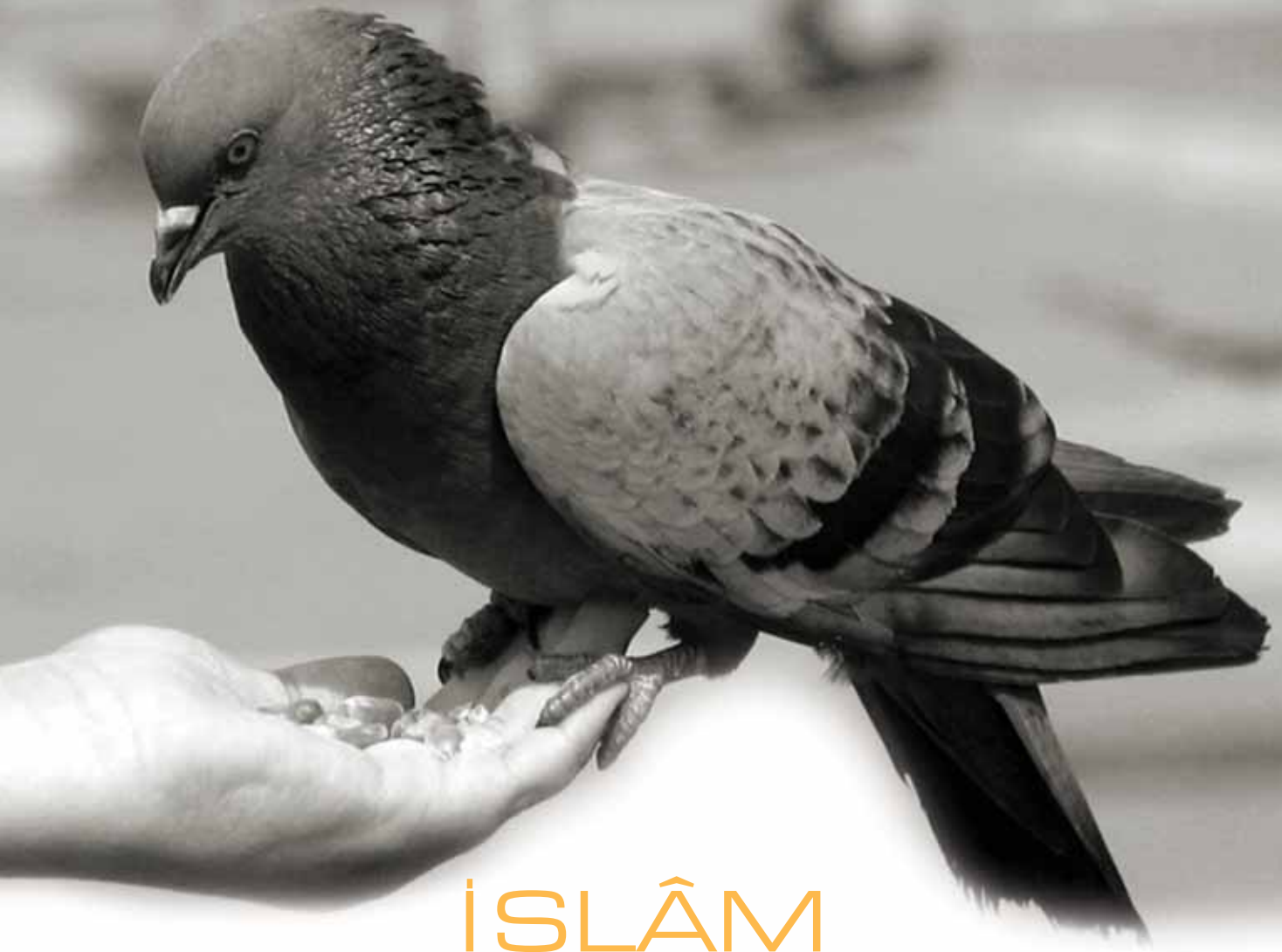
İslâm
Korkusu

*Alain GRESH
Çeviri: Adem EFE*

80

Kitap Tanıtımı:
Türkler ve Japonlar

Yrd. Doç. Dr. Gürbüz DENİZ

İSLÂM ve Dünya Barışı

Prof. Dr. Mehmet BAYRAKDAR
Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

"Ey insanlar! Hep birlikte barışa girin." :::: Bakara, 208

Kur'an-ı Kerim'de ve dolayısıyla İslam'da barışı ifade için, anlamları farklı fakat birbiri ile yakından ilişkili iki kavram vardır. Birincisi, Silm (Selm, Selem) dir; bu kavram aynı zamanda din ve dünya görüşü anlamında İslam demektir. Bu kavramın en temelinde de, insanı her türlü maddi ve manevi zihin ve zihniyet kirliliğinden kurtaran ve insanı temizle-

yen İhlas suresinde özetlenen akide vardır. Silm insanın savaş ve savaşım ortamını ortadan kaldıran sürekli ve ebedi barış demektir. İkincisi, Sulh kavramıdır. Savaş ve kavga öncesi, esnasında ve sonrası barıştır. Sulh taraflar arasında yapılan sözleşmelere ve akte dayandığı için hukuki, ahlaki ve siyasi nitelikler taşır. Biz burada kısaca birinci kavram üzerinde duracağız.

Bugün, “Küresel Isınma” söylem ve olgusu ile de dile getirildiği gibi, sadece insanlık değil bir bütün olarak evren de eskisinden daha çok barışa muhtaçtır. Çünkü bir-iki uzman kişi değil dünyanın bütün insanları birlikte şahit ve gözlemcidir ki, insanlık birbiriyle hâlâ savaşmaktadır; fizikî dünya ve evrenle savaşmaktadır. Geçmişte de savaştı ve gelecekte de savaşacaktır. Barış gibi, belki bir ölçüde savaş doğal bir olgudur. Ancak Köroğlu’nun “silah icat edildi, mertlik bozuldu” meşhur sözleriyle ifade ettiği gibi, özellikle günümüzde savaşın mertlik ifade eden adabı, ahlâkı, şekli ve amacı değişmiştir.

Niçin böyle oldu veya oluyor? diye sorup yanıt aramaya kalkarsak, şüphesiz hepsi de doğru olabilecek yüzlerce yanıt ortaya koyabiliriz. Ancak bize göre bütün bu yanıtların ötesinde en doğru neden ve en temel yanıt, Allah’ın “Fitrat” dediği insanın manevî doğasını insanların kendi elleriyle kirletilmesi, bozmasıdır. İşte bunun için fitrat kelimesi üzerinde kısaca durmak gerekir.

Fitrat kelimesi, Kur’an-ı Kerim’in en önemli anahtar kavramlarından birisidir. “Fâtır” ve “İnfitâr” şeklinde iki sureye başlık, on yedi farklı surede yirmi ayette geçen fitrat ve onun türevleri olan kelimelerin anlamları ve diğer kavramlarla teşkil ettikleri anlam ağı birlikte düşünülebildiğinde, fitrat kelimesinin ne kadar gizemli ve gizemli olduğu kadar da apaçık hikmetlerle dolu olduğu görülür. Fitrat kelimesi, Allah’ı, insanı, evreni, aralarındaki doğal ve iradî ilişkileri, olması gereken ilişkileri ve ilişkilerin bozulmasını anlatan bir kelimedir.

Fâtır; yerin ve göğün yaratıcı ve düzenleyicisi anlamında Allah’ın bir ismi olarak Allah’ı anlatır¹. Haniflik olan vahiy dini ve İslâm’ı anlatır². İnsanın ve evrenin yaratılışını, yaratmayı, varlıkların düzenini ve ilkelerini, yaratmanın “doğal din” oluşunu anlatır: “Yüzünü haniflik olan dine çevir; bu, Allah’ın insanı üzerinde yarattığı fitratıdır. Allah’ın yaratmasında değişim yoktur. İşte sabit din budur; ancak insanların çoğu bunu bilmezler.”³

Fitrat kısaca yaratılışı, var oluşu ve düzenini, insanın özü olan doğal dini ve vahiy anlatır. Bütün bunlar ayetin son cümlesinde ifade edildiği gibi maddî ve manevî anlamda bozulmanın ve değişimin zıddı olan nizam, intizam ve barışı anlatır.

Aynı fitrat kelimesi, “İnfitâr”, “Futur” kalıplarıyla ve Kur’an’da geçmemekle birlikte her yıl Ramazan ayı süresinde sık sık kullandığımız “İftar” şekliyle kastî ve iradî düzen ve yapı bozmayı, yıkımı ve tahribatı da anlatır⁴. Dolayısıyla Allah, yapıcı olduğu gibi yıkıcı ve düzeni bozucudur; insan da böyledir.

Görüldüğü gibi fitrat kelimesinin birbirine tamamen zıt temel iki anlamı vardır. Fitrat, bu ikinci anlamıyla Allah iradesine bağlı olarak tüm evrenin bozulması olan kıyameti ve ölümü, insanların kendi elleriyle ve iradeleriyle yaptıkları toplumsal düzen bozukluklarını, insanın nefsiyle mücadelesini ve doğada yaptığı tahribatları dile getirmektedir. Yani fitrat bu anlamıyla tabîî bir savaş ve insanların savaşını ve kötülüklerini anlatmaktadır.

Allah’ın ezelf hikmetini ve kudretini anlatan, sergileyen fitrat kelimesi, Fâtır şeklinde “Güzel isimlerinden” birisi olarak seçtiği ismiyle, Allah her şeyi var ettiği gibi her şeyi de yok eder; ancak Fâtır’ın yıkmadığı, bozmadığı, yok etmediği tek şey, insan fitratıdır. Bozmak, yok etmek şöyle dursun; aksine insanın fitratının bozulmaması için ayrıca Allah insana gönderdiği Peygamberler ve Kitaplar ile yani din ile yol göstermiştir.

Ancak Fâtır, Kendisi’ne tanımadığı bu hakkı insana vermiştir. Yani insanı fitratını koruyabilir veya bozabilir nitelikte yaratmakla, insana fitratını koruma veya bozma fırsatını tanımıştır. Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed’in “Her çocuk İslâm fitratı üzerine doğar. Anne-babası Yahudi ise, Yahudi; Hristiyan ise, Hristiyan; Mecûsî ise, Mecûsî olur.”⁵ anlamında ki bu meşhur hadîsi de, fitratın

1 Kur’an: En’âm, 14; Yusûf, 101; İbrahim, 10; Fâtır, 1; Zümer, 46; Şûrâ, 11.

2 Kur’an: En’âm, 79.

3 Kur’an: Rûm, 30.

4 Kur’an: Meryem, 90; Şuâra, 5; İnfitâr, 1; Mülk, 3; Müzzemmil, 18.

5 Ahmed bin Hanbel: Müsned, II, 253; Buhârî: Sahîh, I, 343.

bozulabileceğini dile getirmektedir. Çünkü ancak bu haliyle insan, hür, sorumlu ve iradî bir varlık olabilir. İnsan fıtratını bozabileceği gibi, bozulmuş fıtratını tabîî haline getirme ve düzeltme imkânına da sahiptir. İnsan, nefsinin heva ve hevesine uymakla ve şeytanî kötülöklere meyletme kendi fıtratını kendisi bozabileceği gibi, içinde bulunduğu ortam da fıtratını bozar; nitekim yukarıda zikrettiğimiz hadis-i şerif buna işaret etmektedir.

Şüphesiz yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Allah, gönderdiği peygamberleriyle ve kitaplarıyla insanı fıtratını bozmama konusunda sürekli uyarmıştır. Başka bir ifadeyle Peygamberlerin davetine ve Kitapların öğretilerine uydukça fıtratını koruyacağını haber vermiştir.

Fakat insan, Tekvînî Fıtratını (Tabîî Birlik) Tenzîlî Fıtratı (vahiy) ile her zaman buluşturamayınca, yani aslı sulh olan Allah'a teslimiyet ifade eden İslâm'a uyamayınca fıtratını ister istemez bozabilir. Burada şu hatırlatmayı yapalım ki, Kur'an'a göre İslâm hasseten son Peygamber Hz. Muhammed'e gönderilen dinin ismi olmakla birlikte, Hz. Adem'den Hz. İsa'ya bütün peygamberlerine gönderilen bütün dinlerin aslı da İslâm'dır⁶.

Dolayısıyla insanın fıtratını bozmadan Allah'a iman edip teslim olması en büyük barıştır. En büyük savaş da, mefhumu muhalifiyle şirk ve küfürdür. Kur'an'ın anlattığı ve insanlık tarihinin de gösterdiği gibi insanlık tarihi nihayet hakk-bâtıl, iman-şirk mücadelesidir. Barış, haktır; savaş bâtıldır; ancak hakk için yapılan savaş, -ki bunun İslâm'daki adı cihât'tır- da haktır ve barıştır. Barış, savaş ile temin edilir denmesinin nedeni budur. Allah'a teslimiyet hakka teslimiyettir ve barışın teminatıdır; Allah'tan başkasına teslimiyet bâtıla teslimiyettir ve savaşın, zulmün, kötülüğün nedenidir. Kur'an bunu çok veciz bir şekilde

de şöyle anlatıyor: "... Çünkü Allah, hakkın tâ kendisidir. O'nun dışında tapttıkları ise, bâtıldan başka bir şey değildir..."⁷

O halde buraya kadar demek istediğimiz şey, insan fıtratını bozmadan Allah'a teslim olur ve O'nun dini İslâm'a hakkıyla uyarsa, kendisiyle barış içinde olur. Çünkü böyle bir insan, türü ve derecesi ne olursa olsun ne kendine, ne başka varlıklara karşı kötülük ve zulüm yapamaz. Müslüman olmanın en basit tanımı zaten budur; Müslüman demek sulh ile kendisini Allah'a teslim etmiş kimse demektir. Nitekim Sevgili Peygamberimiz de benzer birçok hadislerinde Müslüman'ı bu anlamda tarif etmiştir; o hadislerinden bir tanesi şöyledir: "Müslüman, Müslümanların kendisinin elinden ve dilinden selâmette (barışta) olan kimsedir."⁸

Buraya kadar demek istediğimiz şey, insanlar önce kendi kendileriyle barışık olurlarsa, toplumsal ve siyasî barışı ancak böylece tesis edebilirler. İnsanların kendisiyle barışık olmasının anlamı, insanın temiz fıtratıyla Allah'a teslim olmasıdır.

Bugün insanın fıtratını koruyup geliştirecek tek din ve tek öğreti İslâm'dır. Bu açıdan da dünya barışı ancak İslâm ile ve gerçek anlamıyla Müslüman olmakla temin edilebilir. İslâm'ın akidesi ahlâk, hukuk ve toplumsal yasalarının vazedilişi, insanın veya toplumun: 1- Canını⁹, 2- malını¹⁰, 3- dinini¹¹, 4- aklını¹², 5- neslini¹³ muhafaza için vardır. Geçmişten günümüze insanlık tarihine baktığımızda bütün barışların ve savaşların nedeni bu beş şeyden birinin veya birkaçının muhafazası veya ihlali yüzünden ortaya çıktığı görülmektedir.

Müslüman insan, yani fıtratı bozulmamış insan, İslâm'ın muhafazasını hedeflediği bu beş şeyden hiçbirisini ihlal edemez. İslâm'ın vazettiği adalet de bu beş ilkeyi üstün tutmaktan başka bir şey de-

6 Kur'an: Âl-i İmrân, 67; Bakara, 132-133.

7 Kur'an: Hac, 62.

8 Buhârî: Sahîh, I, 8.

9 Kur'an: Nisâ, 92; Mâide, 32; İsrâ, 31-33.

10 Kur'an: Bakara, 188; Nisâ, 29-32; Nahl, 71.

11 Kur'an: Bakara, 256; Yunus, 99; Kâfirûn, 1-6.

12 Kur'an: Mâide, 90; Hucurât, 11.

13 Kur'an: İsrâ, 32; Nur, 19, 33.

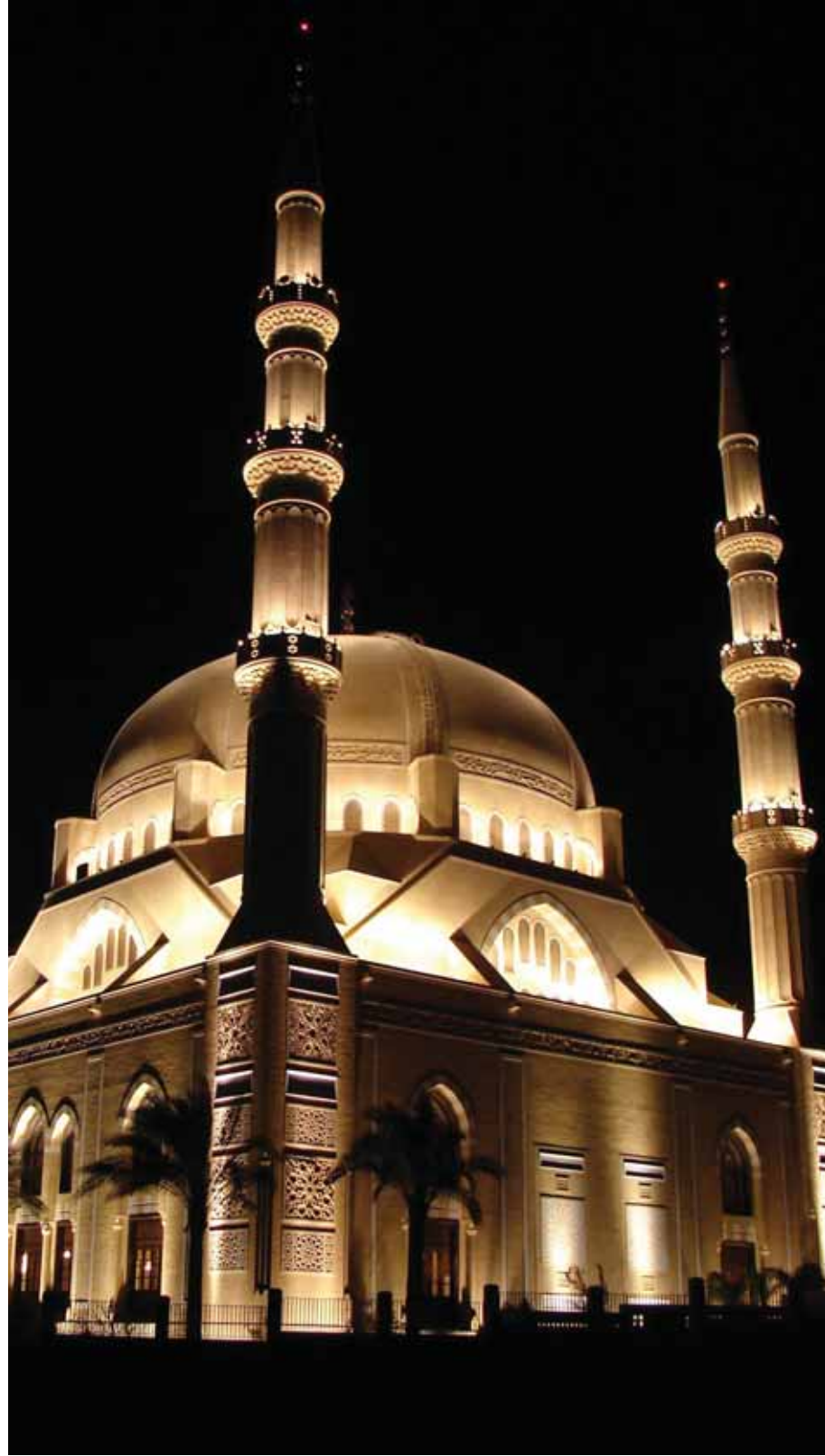
ğildir. Adalet barışın teminatıdır. Adaletin olmadığı yerde zulüm olur; haksızlık olur; kavga olur. Müslüman idareciler ve yetkililer iktidarın ve sosyal düzenin ancak adaletle sağlanabildiğini bildikleri için âdil olmaya gayret etmişlerdir. Öyle ki Müslüman idarecilerin adalet uygulamaları, Hıristiyan ve Yahudi gibi kimselerin nazarını celb etmiştir. Örneğin ünlü İtalyan filozofu Campanella (1586-1639) Osmanlı'ya bütün Avrupa'yı feth ederek adalet dağıtması çağırısı yapmıştır.

İslâm bütün insanlığı barışa çağırmaktadır: "Ey insanlar! Hep birlikte barışa girin."¹⁴ Öyle ki, Müslüman olmayanın, hatta Müslümanlara düşman birisinin, Müslümanlara bir kere selâm vermesini bile, Allah Müslümanlardan bunu barışa vesile görmelelerini emretmektedir: "Ey iman edenler! Allah yolunda savaşa çıktığınız zaman iyi anlayın dinleyin. Size selâm verene, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek, sen mü'min değilsin demeyin..."¹⁵

Allah'ın insanları barışa daveti, İslâm'a davetidir; İslâm'a daveti barışa davetidir. Çünkü İslâm, hem bir din ve hem de bir "Dünya Görüşü" olarak, barış ismini taşır; bilindiği gibi İslâm ismi ve Kur'an'ın kavramı barış (silm), sulh, sükûnet, huzur, esenlik anlamları olan aynı Arapça S-L-M kökünden gelirler. Her Müslüman her gün birbirine söylediği "selâm" sözü de aynı köktendir. Müslümanların birbiriyle bu sözü kullanarak selâmlaşması, birbirlerine barış dilemesidir: "Selâm'un veya esselâmu aleykum!" demek, "Barış üzerinize olsun!", "Barışta kalınız" demektir.

İslâm, sadece ismiyle değil, akidesiyle, ibadetleriyle, emir ve yasaklarıyla, helâl ve haramlarıyla, kıyasası bütün öğretisiyle ve düsturuyla barış demektir; barış dini demektir. Aynı şekilde "Müslüman" demek, kendi kendisiyle barışık ve barışta olan, hem kendisi hem de başkası için barış dileyen kimse demektir.

İslâm, insanı fitrat ile en güzel biçimde Allah ile tanıştıran barıştıran bir dindir dediler. Allah ile barışık olan kendisiyle ve evreniyle barışık olur. Allah ile

14 Kur'an: Bakara, 208.

15 Kur'an: Nisâ, 94.

Müslümanların tarihine baktığımızda elbette barış açısından ülküsel devirler ve zamanlar olduğu gibi, olumsuz anlar da vardır. Fakat her şeye rağmen, Müslümanların tarihi, başka din mensuplarının tarihiyle kıyaslandığında en temiz olduğu görülür.

barışık olamayan, ne kendisiyle, ne diğer insanlarla, ne de doğal çevresiyle barışık olabilir. Barış, bir akd, bir sözleşme olduğu gibi -ki insanlar bunu ezelde Allah ile yapmışlardır: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" hitabına insanlar: "Evet şahid olduk dediler"¹⁶, -aynı zamanda eylemler ve davranışlar bütünüdür; yani barış sadece söz ile olmaz ve sağlanamaz. Bu açıdan İslâm, Müslüman bireyde ve Müslüman toplumda bir barış harsı (kültürü) oluşturmuştur. Müslümanların her zaman ülküsel anlamda bunun bilincinde olup olmadıkları; ülküsel anlamda barışı yaşayıp yaşamadıkları ayrı bir sorundur.

Müslümanların tarihine baktığımızda elbette barış açısından ülküsel devirler ve zamanlar olduğu gibi, olumsuz anlar da vardır. Fakat her şeye rağmen, Müslümanların tarihi, başka din mensuplarının tarihiyle kıyaslandığında en temiz olduğu görülür. Müslümanlar İslâm ile barışı tarihte yaşatırken, insanlığa, hatta İslâm'a ve Müslümanlara savaş açmış azıllı düşmanlarına bile hep barışla muamele etmişlerdir. Yani Müslümanlar savaşı da barış mantığı ve ilkeleriyle yapmışlardır. Örneğin ünlü kumandan Alp Arslan, 1071 Malazgirt savaşında rakibi Romen Diyojen'i esir aldığı zaman, ona herhangi bir esir muamelesi yapmak şöyle dursun onu bir kumandan gibi görmüş ve öyle muamele etmiştir. Kellesinin uçurulacağını düşünen Diyojen serbest bırakılmıştır. Ama kendi Bizans yetkilileri koskoca orduyla niçin yenildin diye Diyojen'i sorgulamışlar ve kellesini uçurmuşlardır.

Tarihimizde böyle örnekler çoktur; hatta Romen diplomat göre Osmanlı'yı yıkan bu örneklerin yansıttığı ve İslâm dininin öğretileriyle oluşan gayri Müslümanlara karşı barışçı ve hürriyetçi tutumudur. Ona göre Osmanlı'nın, fethettiği ülkeleri dininde ve dilinde serbest bırakması, tarihinin zayıf anında Osmanlı'nın yıkımını hazırlamıştır¹⁷.

Batılı emperyalist devletler, İslâm ülkelerini yağmalamaya başladıklarından itibaren, kendi dillerini ülkelerin resmî dili haline sokarak yerel dilleri yasaklama cihetine gitmişlerdir; örneğin Fransa Fas'ta

¹⁶ Kur'an: A'râf, 172.

¹⁷ T.G. Djuvara: Cents Profects de Partage de la Turquie, Paris, 1914.

ve Cezayir’de ve İngilizler Hindistan alt kıtasında bunu yapmışlardır. İslâm’ı doğrudan yasaklamışlarsa da, bir yandan misyonerliğin ve diğer yandan diplomasinin faaliyetleriyle Hıristiyan kültürünü empoze etmişlerdir.

Batılıların zihniyeti bugünkü dinî ve kültürel çoğulculuğun, dinler arası diyalogun, medeniyetler arası ittifakın konuşulduğu çağdaş ortamda hâlâ değişmemiştir. Zihniyet itibarıyla hâlâ Avrupa Ortaçağının zihniyetini taşıyan yetkililer başta Almanya olmak üzere çeşitli bölgelerde Türk çocuklarının sokaklarda bile Türkçe konuşmasını yasaklama cihetine gitmişlerdir. Kendilerince “etnik” ve “dinsel azınlık” diye bizim insanlarımıza, kendi söylemleri olan “çoğulculuk” ile hak ve hukuk arayan bu batılı iki-üç yüzlülük nereden kaynaklanıyor?

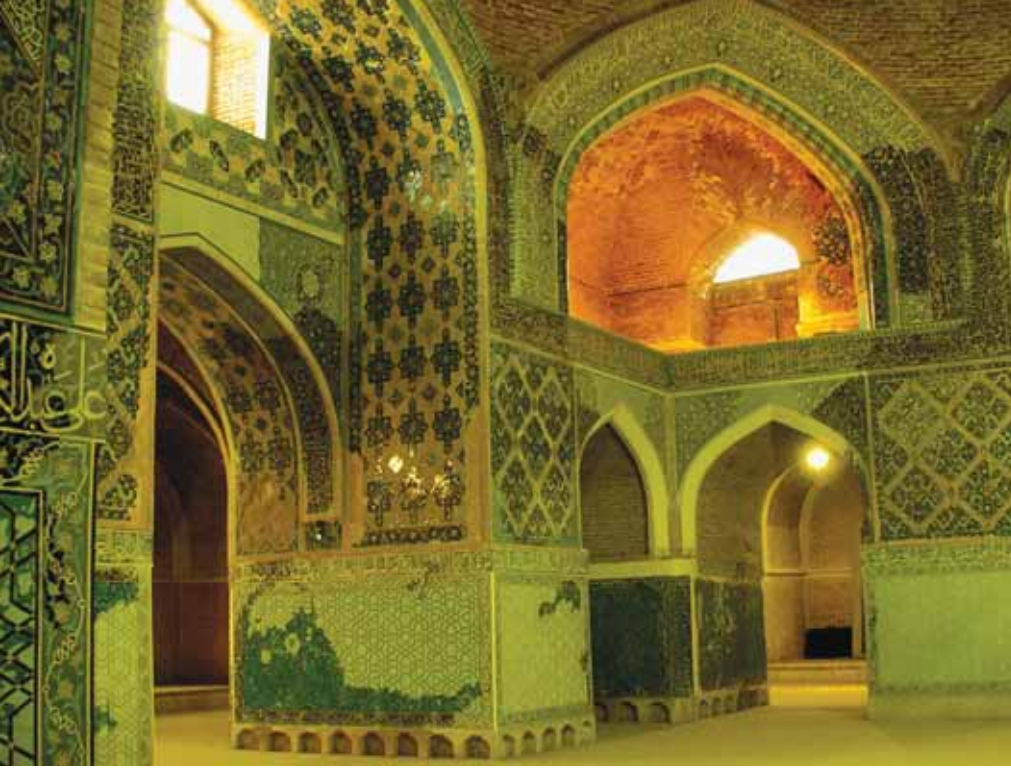
Bu, hiç şüphesiz tarihlerinde Hıristiyanlık adına oluşturdukları ikili, üçlü tanrı anlayışını öğreten teolojik doktrinlerinden kaynaklanıyor. Yahudilik ve Hıristiyanlık, Tevrat ve İncil, din adamları sevgi, hoşgörü ve barıştan söz edebilir; batılılar bunların karşılığı fiiller işleyince suç ve günah işlediklerini de kabul edebilirler. Ancak, Hıristiyan teolojisinin “İsa bütün Hıristiyanların günahlarının kefareti için çarmıha gerildi” söylemini öğretirseniz bu dünyada ve ahirette günahın bir Hıristiyan için bir anlamı kalır mı? Birisi bir yanağına tokat atarsa, İsa Hıristiyanlara öbür ya-

nağını da çevir demiş; demiş de bu ne işe yarıyor? Demokrasi ve insanlık adına Irak’ı işgal eden ABD’nin Amerikan ve İngiliz askerlerinin yaşlı-çocuk, kadın-erkek demeden Iraklılara yaptıkları vahşi ve dehşet verici işkenceleri ve zulümleri bütün dünya seyrettikten sonra, Hıristiyanlık ne anlama geliyor?

İnsanlar şunu söyleyebilir: Hıristiyanlık ayrı, Hıristiyanlar ayrı. Bu söz bir ölçüde doğru olabilir; ancak bir Hıristiyan’ın da az da olsa Baba Tanrı’dan korkması; Baba Tanrı’dan korkmazsa; Oğul Tanrı İsa’dan korkması; her ikisinden de korkmaz ise, üçüncü Kutsal Ruh Tanrı’dan korkması ve utanması hiç mi gerekmez? Sağımız-solumuz, önümüz-arkamız tanrılarla dolu ama, Hıristiyan insan daha üstün tanrı konumundadır.

Haydi diyelim birey Hıristiyan’ı Hıristiyanlıktan ayrı tutalım. Ama Hıristiyan devletlerine bakalım. Geçtiğimiz günlerde Amerikan merkez bankası eski başkanı Alan Greenspan yazdığı kitabında Irak işgalinin nedenini petrol olarak açıkladı, gerçi, işgalin sebebi sadece petrol değildir. Bu bir kehanet değildir; herkes biliyordu. Zaten Orta-Doğu’nun petrollerini ABD, İngiliz ve diğer Avrupalı şirketler işleyip işletmiyor mu?

İslâm’da mal ve mülkün Allah’ın olduğuna inanılır; bu inanç Müslüman’ın fitratını, mal ve mülk yoluyla bozulmasını önler. Ayrıca İslâm, yukarıda da

Bugün dünya barışının tek teminatı İslâm'dır. Ancak Müslümanlar bugün bu açıdan İslâm'ı temsil etmekten oldukça uzaktırlar; fitratları çoğunlukla kirlenmiş, paslanmış ve bozulmuş durumdadır; fakat gerçek bir nefis tezkiye ve tavsiye ile parlatabilme imkânına sahiptirler.

belirttiğimiz gibi kişilerin mal emniyetini ve güvenliğini muhafaza için vardır. İşte İslâm'ı diğer dinlerden ayıran birçok husustan birisi.

Bugün dünya barışının tek teminatı İslâm'dır. Ancak Müslümanlar bugün bu açıdan İslâm'ı temsil etmekten oldukça uzaktırlar; fitratları çoğunlukla kirlenmiş, paslanmış ve bozulmuş durumdadır; fakat gerçek bir nefis tezkiye ve tavsiye ile parlatabilme imkânına sahiptirler. Geri yola girip, Akif'in deyişiyle, Kur'an'dan ilham alarak asra İslâm'ı söyletebilirse, daha da önemlisi İslâm'ı yaşayabilirlerse, barış için çok değil sadece yürünecek iki yol olduğunu anlarlar: Allah'ın yolu; Tağut'un yolu¹⁸. Ancak Tağut'un yolu, gerçekte barışın yolu değil, savaşın, zulmün, adaletsizliğin, kötülüğün yoludur.

İslâm'a göre barış esastır demiştik. Bu, İslâm'ın savaşa, yani cihada ve kîtâle izin vermesine ters bir durum değildir. Çünkü Allah'ın yolu Sırât-ı Müstakim'in korunması için, meşrû müdâfaa için cihâda izin verilmiştir. Meşrû müdâfaa, hakkını kullanma, İslâm'ın korumasını ve güvenliğini hedeflediği yukarıda zikrettiğimiz beş temel ilkenin birisinin veya birkaçının ihlali halinde doğar. Fakat yine de İslâm'a göre savaşmadan önce veya savaş esnasında sulh yapmak emredilmiştir. Yani savaş-

mak veya savaşı sürdürmek amaç değil, anlaşarak barışı tesis etmek amaçtır. Nitekim Allah: "Sulh, daha hayırlıdır..."¹⁹ buyurmaktadır.

O halde İslâm'da barışın ve savaşın farklı isimleri ve o isimlerin içerdiği farklı anlamları vardır. Konumuz esasen barış olduğu için, yukarıda da anlatmaya çalıştığımız gibi, özetleyecek olursak Kur'an'da barışı ifade eden iki temel kavram vardır. Birincisi, silm (selm, selem)'dir; ikincisi, sulh'tur.

Silm, savaşa ve anlaşmazlığa meydan vermeden önceden tesis edilmiş barış anlayışıdır ki, bu din ve dünya görüşü olarak İslâm'dır; Sırât-ı Müstakim'dir. Sulh ise, savaş esnasında veya savaşı bitirmek veya savaş sonrası yapılan antlaşma ve barıştır.

Savaşın ve barışın İslâm'a göre adâbı vardır; ahlâkî ve hukukî ilkeleri vardır. İslâm'ın savaş ve barışa dair vazettiği ilkeler ve amaçlar, Hz. Peygamber'in hayatından canlı bir şekilde yaşanmış ve tatbik edilmiştir. Sevgili Peygamberimiz kendi zamanlarında serîe, gazâvat ve kîtâl şeklinde isimlendirilen savaşları yapmak zorunda kalmıştır. Bu savaşlarda, barış esas olduğu için gerek müşrikler ve gerekse Ehl-i Kitap ile sulh yapmıştır. Devrindeki yabancı

18 Kur'an: Nisâ, 76.

19 Kur'an: Nisâ, 128.

Gerek Kur'an-ı Kerim'deki Hz. Peygamber'in Sünneti'ndeki barış öğretisi ve gerekse Müslümanların tarihî tecrübeleri bugün insanlığın dünden daha çok muhtaç olduğu barışı ve huzuru temin edebilecek tek yoldur. Dinî ve ırkî hiçbir mensubiyetine bakılmaksızın bir insanın helâkını veya hayatını İslâm bütün evrenin helâkiyla veya hayatıyla eşdeğer kabul etmektedir.

önderlere mektuplar yazarak onları barışa davet etmiştir. Birisi, "Medine Vesikası" olarak da bilinen birçok sözleşmeyle barışı temin etmiştir. Peygamberimizin savaşları ve barışları, Kur'an'ın bu iki konuyla ilgili hükümleri, daha sonra Müslüman bilginlerce savaş ve barış hukukunun tedvinine temel teşkil etmiştir ki, buna İslâm hukuk tarihinde "Siyer" adı verilmiştir. Siyer bu anlamıyla bugünkü "Uluslararası İlişkiler", "Uluslararası Hukuk" demektir. Siyer konusuyla ilgili İslâm hukukçuları birçok eser kaleme almıştır; bunların en meşhuru, Şeybânî (749-805)'nin ve Sarahsî (1009-1090)'nin "Kitâbu's-Siyer" adlı eserleridir.

Gerek Kur'an-ı Kerim'deki Hz. Peygamber'in Sünneti'ndeki barış öğretisi ve gerekse Müslümanların tarihî tecrübeleri bugün insanlığın dünden daha çok muhtaç olduğu barışı ve huzuru temin edebilecek tek yoldur. Dinî ve ırkî hiçbir mensubiyetine bakılmaksızın bir insanın helâkını veya hayatını İslâm bütün evrenin helâkiyla veya hayatıyla eşdeğer kabul etmektedir. Bunu Allah bize şöyle bildirmektedir: "Kim bir canı haksız yere öldürürse bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim bir can kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibidir."²⁰

Yukarıda da belirttiğimiz gibi İslâm bütün in-

sanlık ve evren için barış projesi ve yolu olduğu için, İslâm'a girmeseler de Müslüman olmayanlar İslâm barışında yaşarlar; barış onlar için de vardır. Nitekim Allah: "Bazı bedeviler, iman ettik dediler. De ki: İman etmediniz. Barışa erdik deyiniz... Allah ve Resûlü'ne tâbi olursanız kalplerinize iman girer..."²¹ diyerek, iman eden ve etmeyen herkes için İslâm'ın esenlik ve barış olduğunu bize bildirmektedir.

İşte bu nedenledir ki, Müslümanlar tarih boyunca gayri Müslimlerle bir arada barış ve esenlik içinde yaşamışlardır; bu birlikte yaşam tecrübesine sahiptirler. Karşılıklı ilişkileri düzenleyen ve adına "Zimmet" denen bir hukuk sistemi geliştirmişlerdir.

Kısaca İslâm barış öğretisiyle ve Müslümanların bu öğretiyi uygulamadan kazandıkları tarihî bilgileri ve tecrübeleri, İslâm'ı evrensel dünya barışı için tek çıkar yol yapmaktadır.

Aslında bütün insanlar tanım itibarıyla barışçıldır ve barışı sever. Ancak eğer insan fitrat ve vahiy dinin din ve dünya olarak öğretisini yaşamaz, gerçek anlamda ve şekilde Allah'a bağlanmaz ise, savaş çok daha sever. Batı'da Eflatun ve Aristophanes'ten Kant ve Th. Morus'a, en eski çağlardan bugüne kadar, birçok filozof evrensel barıştan söz etmiştir.

Ancak kendiler ruhlarıyla, zihinleriyle, kalpleriyle barışık olmadığı için barış tesis etmeye nasipleri olmamıştır ve bugünde yoktur. Bu, Batı karşıtlığı bir söylem olarak anlaşılmalıdır. Batı'da da şüphesiz iyi niyetli ve barışçıl insanlar vardır. Ne var ki Batı'nın bir sistem ve doktrin olarak din ve dünya görüşü fitrattan çok uzaktır. Bunun böyle olduğunu anlamak için başlangıçtan bugüne Batı'nın siyasi tarihine bir göz atmak yeterlidir.

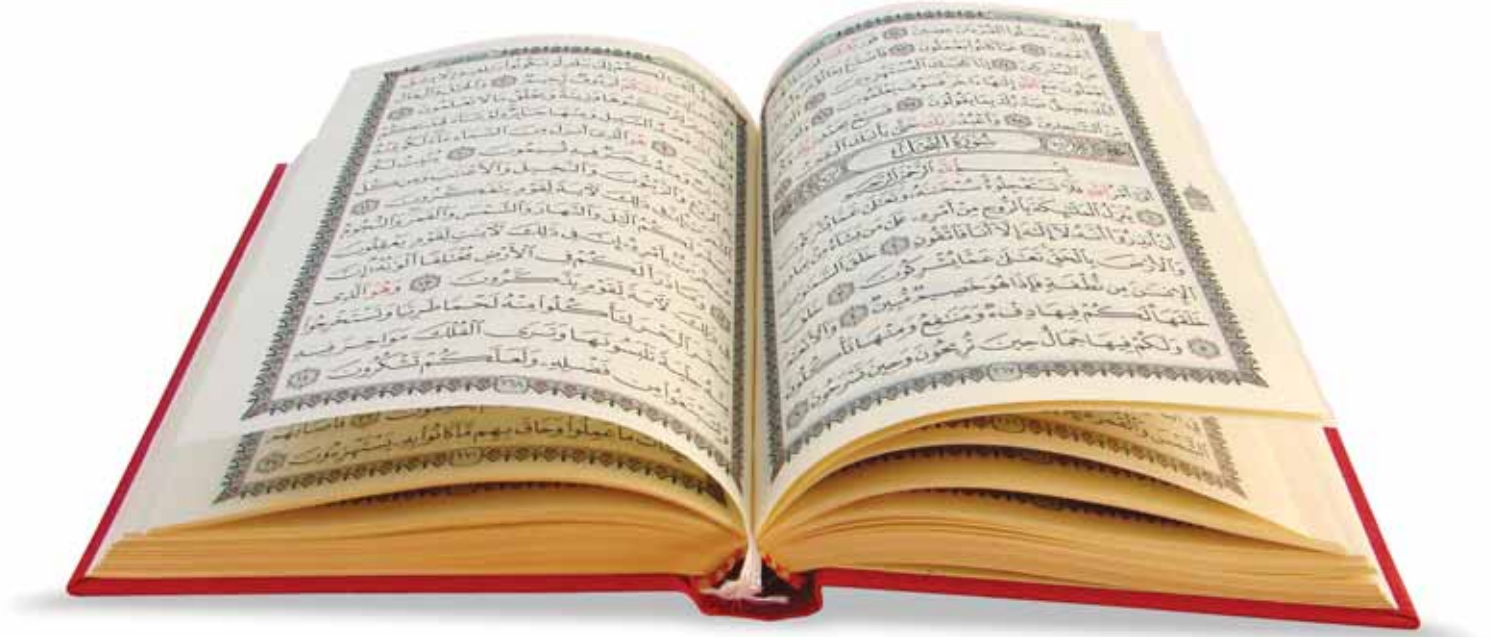
Öyle fazla uzaklara da gitmeye gerek yoktur; I. Ve II. Dünya Savaşlarını, Hitler vari soykırımları, Japon adalarına attıkları atom bombalarını, Bosna-Hersek'teki vahşetlerini ve bugün Irak'ta yaptıkları mezalimi hatırlamak yeterlidir.

20 Kur'an: Mâide, 32.

21 Kur'an: Hucurât, 14.

Kur'an'da Savaş ve Barış Stratejisi

Prof. Dr. İ. Hakkı ÜNAL
Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

“Hıristiyanlar, nasihat etmek ve eğitmek dışında bir emir almadılar ama gel gör ki, pek eskilerden beri, kendi dinlerinden olmayanları demir ve ateşle yok etmektedirler... Hiç şüpheniz olmasın, şayet Batı'nın Hıristiyanları, Araplar ve Türklerin yerine Asyada hakim olsalardı, bugün Yunan Kilisesi'nin hiçbir kalıntısına tesadüf edemezdik. İslam'ın Hıristiyanlığa gösterdiği hoşgörüyü Batı'nın Hıristiyanları hiç sahip olmamışlardır. (Arnold Toynbee, La Religion Vue Par un Historien, s. 8 den nakleden: Mehmet S. Hatiboğlu, Müslüman Kültürü Üzerine, Ankara-2004, s.192).

1-Giriş

islam Dininin kılıçla yayıldığı, savaşı öncelendiği, dolayısıyla şiddet kullanımına yatkın olduğu iddiası, özellikle oryantalistlerin ortaya atıp geliştirdikleri bir peşin hü-

kümdür. Muhtemelen, tarihi süreç içinde en fazla karşı karşıya kalıp savaştıkları Müslümanların gayrı müslim zihinlerde uyandırdığı bu imaj, en azından Kur'an-ı Kerim açısından doğru değildir. Asırlar boyu Müslümanlara karşı sürdürdükleri haclı seferleri ve kendi içlerinde onlarca yıl devam eden

din ve mezhep savaşlarıyla başka inanç ve düşüncelere karşı hoşgörüsüzlüğün merkezi haline gelen ortaçağ Avrupası önümüzde dururken İslam'a karşı yapılan bu yakıştırmalar, "yavuz hırsız ev sahibini bastırır" atasözünü akla getirmektedir. Gerçekte, ilahi kaynaklı dinlerin öğretileri, kendi mensuplarının bu konudaki yanlışlarına mesnet oluşturmada fazla elverişli değildir. Ancak, İslamiyet dışındaki dinlerin beşeri manipülasyona ne kadar fazla maruz kaldıkları dikkate alınır ve teori ile pratiğin her zaman uyuşmadığı da göz önünde bulundurulursa din adına yapılan yanlışların kaynağını tesbitte fazla zorluk çekilmez. Bu bağlamda, Müslümanların tarihi ile İslami öğretilerin her zaman tam bir uyum içinde oldukları da söylenebilir. Ancak Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamberin örnekliği, olanla olması gereken arasındaki farkı çok net olarak ortaya koyduğu için, bazı sapmalara rağmen uygulamadaki ana çizgi aslî hüviyetini korumuştur. Bu kısa yazıda, savaş ve barış konusunda Müslümanların izlemesi gereken stratejinin Kur'an tarafından nasıl belirlendiği, ilgili ayetler ışığında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

2- İslam Dininin Temel Amacı Barışı Yeryüzüne Hâkim Kılmaktır

İslam, başta kendi müminleri olmak üzere bütün insanlığı barışa davet eder: " Ey inananlar! Hep birden barışa girin. Şeytana ayak uydurmayın O size apaçık bir düşmandır." ¹ Savaş halinde bile düşman barış istiyorsa Hz. Muhammed'in yapması gereken sadece buna icabettir: "Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de yanaş ve Allah'a güven. Doğrusu O işiten ve bilendir." ² Müminle-

rin, kendilerine barış öneren kimsenin imanını sorgulamaları ve dünyalık (ganimet) arzusuyla ona saldırmaları yasaklanmıştır: "Ey inananlar! Allah uğrunda yola çıktığınız zaman iyice araştırın ve size barış önerene, dünya hayatının geçici menfaatini arzularak, 'sen mü'min değilsin' demeyin. Allahın katında çok ganimetler vardır. Önceleri siz de öyleydiniz. Ama Allah size iyilikte bulundu. Öyleyse iyice araştırın. Allah yaptıklarınızdan haberdardır." ³

Savaş, zulme, haksızlığa, saldırıya karşı zorunlu durumlarda meşru kılınmış istisnâ bir olaydır: "Kendilerine savaş açılan (Müslüman)lara, zulme uğramaları sebebiyle (savaş için) izin verildi. Şüphesiz Allah, onlara yardım etmeye kâdirdir." ⁴ Savaş, mazlumun, zayıfın ve haksızlığa uğramış olanların korunması için de zorunludur: " Size ne oluyor da, ' Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, katından bize bir koruyucu gönder ve katından bize bir yardımcı gönder' diyen zavalı erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz." ⁵

Kuranı Kerimde savaşı özendiren, Hz. Peygamberi ve müminleri savaşa teşvik eden ⁶, bu konuda isteksiz olanları kınayan, ⁷ ve savaşta yaralanan ve şehit olanlara büyük mükafat vadeden ⁸ ayetler hep savaşın kaçınılmaz olduğu durumlarda insanları doğal olarak yapmaları gereken şeye yönlendiren ayetlerdir. Kişilerin İnançlarıyla ve değerleriyle güven içinde yaşayabilmeleri ancak, buna fırsat vermeyenleri bertaraf etmeleriyle mümkündür ki bunun adı da savaştır.

Savaştan uzak durup barışı tercih edenlere en ufak bir zarar vermemek Allah'ın emridir: "Ancak aranızda antlaşma olan bir topluma sığınanlar, ya-

1 2/ Bakara, 208.

2 8/ Enfal, 61..

3 4/ Nisa, 94.

4 22/ Hac, 39.

5 4/ Nisa, 75.

6 4/ Nisa, 74, 76-78, 84, 104; 8/ Enfal, 65-66; 9/ Tevbe, 14-16; 22/ Hac, 78; 47/ 4-6, 35; 61/ Saf, 4, 10-14, 19-22; 66/ Tahrim, 9.

7 3/ Âl-i İmran, 142-145; 4/ Nisa, 95; 9/ Tevbe, 38-41.

8 2/ Bakara, 154; 3/ Âl-i İmran, 157, 169-172; 4/ Nisa, 74.

hut ne sizinle, ne de kendi topluluklarıyla savaşmak istemediklerinden gönülleri daralıp size gelenler bunun dışındadır. (Bunlarla savaşmayın) Allah dileseydi onları başınıza musallat ederdi de sizinle savaşarlardı. Onlar sizden uzaklaşıp sizinle savaşmadıklarına ve size barış önerdiklerine göre Allah onlara saldırmınıza izin vermez.”⁹

Kur’ân’ın savaşı emreden ayetleri, iniş sebepleri ve bağlamları dikkate alınmadan tek başlarına ele alınırlarsa İslam Dini’nin her fırsatta savaşı teşvik ettiği gibi yanlış bir sonuca ulaşılabilir. Örneğin, Tevbe suresinin 14 ve 15. ayetlerinde şöyle buyrulur: “Onlarla (müşriklerle) savaşın, Allah onlara sizin ellerinizle azab etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mümin topluluğun gönülleri ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah dilediğinin tevbesini kabul eder. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.” Bu ayette savaşılması istenilen kişilerin neler yaptıkları önceki iki ayette şöyle anlatılmak-

tadır: “Eğer anlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa küfrün elebaşlarıyla savaşın. Çünkü onlar yeminlerine riayet etmeyen kimselerdir. Umulur ki vazgeçerler. Yeminlerini bozan, Peygamberi yurdundan çıkarmaya kalkışan ve üstelik size tecavüzü ilk defa kendileri başlatan bir kavimle savaşmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer siz mümin iseniz, Allah kendisinden korkmanıza daha layıktır.”¹⁰

Aynı surenin 36. ayetinde, “...Allah’a ortak koşanlar sizinle topyekün savaştları gibi siz de onlarla topyekün savaşın...” buyrulmakta, 29. ayetinde ise Ehl-i Kitab’a yönelik açık bir tehdit yer almaktadır: “ Kendilerine kitap verilenlerden Allah’a ve Ahiret gününe inanmayan, Allah’ın ve Resûlü’nün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini din edinmeyen kimselerle, küçülüp (boyun eğerek) kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın.”¹¹

9 4/ Nisa, 90.

10 9/ Tevbe, 12-13,

11 9/ Tevbe, 29.

Kur'ân'ın savaşı
emreden ayetleri,
iniş sebepleri ve
bağlamları dikkate
alınmadan tek başlarına
ele alınırlarsa İslam
Dini'nin her fırsatta
savaşı teşvik ettiği gibi
yanlış bir sonuca
ulaşılabilir.

Birinci ayet, Müslümanları, kendilerine savaş açanlara karşı savaşa davet ederken normal bir savunma faaliyetine işaret etmekte, ikinci ayette ise böyle bir zorunluluk olmadan savaş önerilmektedir. Ancak ayetin iniş ortamı dikkate alındığında burada da durup dururken bir savaş söz konusu değildir. Çünkü Tebük savaşı öncesinde inen bu ayet, ciddî bir Bizans tehdidi ile karşı karşıya olan Müslümanların, daha önce müşriklere karşı olduğu gibi kendilerini tehdit eden hristiyanlara karşı da savaşa hazır olmalarını istemektedir.

Nitekim Hz.Peygamber hicretin yedinci yılında Ortadoğu bölgesinin belli başlı kral ve emirlerine elçiler gönderip onları İslam'a davet etmişti. Bu elçilerden Busra emirine gönderilen Haris el Ezdî Hıristiyan Gassânilerin Mu'te valisi tarafından öldürüldü.¹² Kayser'e gönderdiği elçisi Dıhyetü'l-Kelbî ise Tebük bölgesinde Hıristiyanlar tarafından soyuldu. Muan valisi Ferve b. Amr da Müslüman olduğu için Rumlar tarafından öldürülmüştü.¹³ Hıristiyan Kelb, Cüzam ve Kudâa kabileleri Müslüman kabilelere saldırıyor ve Medi-

ne'yi istila etmek için de zaman zaman toplanıyorlardı.¹⁴ İlgili ayetler inmeden önce kuzey Hıristiyanları Müslümanları rahatsız etmeye başlamışlardı. Ayrıca Müslümanlar için hayati önem taşıyan Şam ticaret yolu da bu Hıristiyan bölgelerinden geçiyordu. İşte Hicaz bölgesinde Yahudilerin hıyanet ve saldırı tehlikeleri önledikten, andlaşmalarını bozup Müslümanlara saldıran müşrikler de yola getirildikten sonra yüce Allah gittikçe büyüyen bu üçüncü tehlikenin de önlenmesini emretmiştir.

Bu nedenle, "Kur'anda savaşmayı emreden ayetlerin hepsinin savaş ortamında indirildiği, kendileriyle savaşılması istenenlerin, Müslümanlarla fiilen savaşmakta olan gruplar olduğu gerçeği bir tarafa bırakılıp belli şartlara, belli olaylara ve en önemlisi belli insanlara yani Müslümanlara savaş açıp onları yurtlarından çıkararak veya düşmanlarla işbirliği yapıp Müslüman varlığını yok etmeyi hedefleyenlere karşı savunma yapmanın meşruiyetini dile getiren bu ayetleri Kur'an'ın tek evrensel hükmü gibi takdim etmek, en iyimser ifadeyle Kur'an'a yönelik bir yorum manipülasyonudur."¹⁵

3- Din Ayrılığı Savaş Sebebi Değildir

Tevbe suresinin 29.ayetinde geçen "Ehl-i Kitap'tan" ifadesi Kitap Ehli'nin hepsinin değil, Müslümanlara saldıran kısmının hedef alındığını göstermektedir. Bunların ayrıca, Allah'a, ahiret gününe ve gerçek dine inanmamak gibi olumsuz özellikleri de vardır. Nitekim Kur'ân-ı Kerim birçok ayette, Peygamberlerinin getirdiği mesajı tahrif eden Kitap Ehli'ni eleştirdiği halde onlara saldırıyı öngörmemiştir. Hatta onlar içinde övgüyle anılanlar da vardır: " Ama hepsi bir değildir. Kitap Ehli içinde gece saatlerinde kıyamda durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanan bir topluluk da vardır. Onlar Allah'a ve ahi-

12 İbn Sa'd, **Kitabu't-Tabakati'l-Kebir**, 2/ 128, (1-9, Beyrut-1968).

13 Age., 1/ 281.

14 Age., 2/ 129, 131.

15 Mehmet Okuyan-Mustafa Öztürk, "Kur'an Verilerine Göre Ötekinin Konumu", **İslam ve Öteki**, İstanbul-2001, 192-193.

ret gününe inanırlar. İyiliği emreder, kötülükten men ederler. Hayır işlerinde koşuşurlar. İşte onlar iyilerdendir. Yaptıkları hiçbir iyilik inkar edilmeyecektir. Allah kendisine karşı gelmekten sakınanları bilmektedir.”¹⁶

Burada şunu ifade etmek gerekir ki, Kur’an-ı Kerim’in müşrikler ve Ehl-i Kitapla ilgili ayetleri iniş sırasına göre ve bir bütün olarak değerlendirildiğinde konjonktürel gelişmelerin dikkate alındığı görülmektedir. Mesela Mekke döneminde, orada bulunan Hıristiyanların Hz. Peygamberle bir sürtüşmeleri söz konusu değildi. Çünkü bunlar rakib olabilecek güçlü bir topluluk oluşturuyorlardı. Medine’de bulunan Yahudi kabileleri de, henüz oraya hicret etmemiş Hz. Peygamber’i ve Müslümanları, kendileri için tehlikeli bir rakib görmediklerinden yeni dine karşı çok olumsuz bir tavır geliştirmemişlerdi. Onların bu olumlu tutumu sürdükçe, Kur’an’ın da olumlu tutumu değişmemiştir. Ancak, hicretten sonra özellikle Yahudiler, yeni peygamberi kendi çıkarları açısından zararlı görerek tutumlarını sertleştirmeye başlayınca, Kur’an’ın cevabı da o ölçüde sertleşmiştir.¹⁷ Örneğin, Medine’de inen Maide sûresinin 82. ayeti bunu açıkça göstermektedir. “(Ey Muhammed)! İnsanlar arasında müminlere karşı en şiddetli düşman olarak Yahudileri ve müşrikleri

bulursun. İnananlara sevgice en yakınları da ‘biz Hıristiyanız’ diyenleri bulursun. Çünkü onlar içerisinde keşişler ve rahipler vardır ve onlar büyüklük taslamazlar.”¹⁸

İslam’da savaşın sadece savaşanlara ve saldırıda bulunanlara yönelik olduğunu anlamak için birbirini takip eden şu ayetleri dikkatlice okumak yeterlidir: “Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez. Onları nerede bulsanız öldürün. Sizi çıkardıkları yerden (Mekke’den) siz de onları çıkarın. (Çünkü) fitne (zulüm, baskı ve işkence) adam öldürmekten daha ağırdır. Yalnız Mescid-i Haram yanında onlar sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Sizinle savaşarlarsa (siz de onlarla savaşarak) onları öldürün. Kafirlerin cezası böyledir. Eğer onlar (savaştan) vazgeçerlerse Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

Hiçbir fitne (zulüm ve baskı) kalmayınca ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Onlar savaşmaya son verecek olurlarsa artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır.”¹⁹ Ayetlerden açıkça anlaşıldığı üzere savaş “mukabele bi’l-misl” yani aynıyla karşılık esasına göre yürütülecektir. Bundan fazlası, haddi aşmak, yani aşırıya gitmektir. Burada dikkati çeken bir husus ta “fitne (zulüm ve baskı) kalmayınca ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar savaşın” ifadesinin hemen arkasından, “onlar savaşmaya son verecek olurlarsa, artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır” denilerek mücerret din ayrılığının savaş sebebi olmadığına işaret edilmiş olmasıdır.

Yani, “din yalnız Allah’ın oluncaya kadar savaşmak” diğer din mensuplarını ortadan kaldırarak değil, sadece dinin tebliğine engel olacak ve Müslümanlara zulüm ve düşmanlık yapacak olanlara karşı çıkarak gerçekleşecektir. Nitekim Kur’ân’ın ifadesiyle Müslümanlara savaş izni de,

16 3/ Âl-i İmran, 113-115.

17 Süleyman Ateş, **Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri**, (1-11, İstanbul-1988), 6/ 522.

18 Nüzul ortamında Kur’an’ın Ehl-i Kitap’a yönelik konjonktürel yaklaşımı için ayrıca bkz., Mehmet Okuyan- Mustafa Öztürk, Agm., 177 vd.

19 2/ Bakara, 190-193.

kendilerine savaş açılması ve zulme maruz kalmaları sebebiyle verilmiştir.²⁰ İnsanların hoşuna gitmediği halde savaşın farz kılınması da²¹ bu zaruret sebebiyledir. Böyle bir zorunluluk olmadıkça düşmanlık ve savaş yerine iyi ilişkiler geliştirmek esastır: “Allah sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara adil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah adil davrananları sever. Allah ancak, sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkarırları ve çıkarılmanız için onlara yardımda bulunanları dost edinmenizi yasaklar. Kim onlarla dost olursa işte zalimler onlardır.”²²

Bu ayetler, Müslüman bir devletin gayri Müslim devlet ve toplumlara karşı takip edeceği dış siyasetin ana çerçevesini belirlemektedir. Gayri Müslim toplumlarla iyi ilişkiler kurma hükmü, ayetteki “sizinle din uğrunda savaşmayanlar” ifadesinin delaletiyle bu özelliğe sahip bütün din mensuplarını kapsar. Dolayısıyla bu ayetler, Müslümanlarla savaşmadıkları sürece, gayri Müslimlere karşı savaş yoluyla mücadele edilmeyeceğini göstermektedir.²³

Nisa sûresinin 88 ila 91. ayetlerinde münafık olarak nitelendirilip, güç durumlarda Müslümanların aleyhine çalışarak onlara düşmanlık edenlerin öldürüleceği ifade edilmiş, ancak onlardan savaşmayıp barış yapmak isteyenlere Allah’ın saldırma izni vermediği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere, burada da savaşmak ve öldürmek kişilerin kafir veya münafık olmalarıyla değil, düşman ve hain olmalarıyla ilişkilendirilmiştir.

Müslümanların amansız düşmanları olan müşrikler bile Kur’ân’a göre sadece müşrik oldukları için değil ancak savaş halinde saldırıya muhaptırlar. Onun için kendileriyle antlaşma yapılmış

müşriklere karşı antlaşma şartlarına uymak Müslümanların görevidir.²⁴ Haram aylar dışında, müşriklerin bulunduğu yerde öldürülmesi veya yakalanıp hapsedilmesini ifade eden Tevbe sûresinin 5. ayeti de savaşmanın yasak sayıldığı 4 ay dışında, Müslümanlarla müşrikler arasındaki sürekli savaş durumuna işaret etmektedir. Hz. Peygamber dönemi dikkate alınınca, antlaşmalar haricinde, Müslümanlarla müşrikler arasındaki fiilî durum da budur.

Bazı müfessirler, seyf(kılıç) ayeti dedikleri bu ayetin müşriklere hoşgörü göstermeyi, fırsat vermeyi, onlara aldırmamayı emreden bütün ayetleri nesh ettiğini ve onlarla her durumda mutlaka savaşmayı öngördüğünü iddia etmişlerdir ki²⁵ Kur’ân’ın ilgili ayetleri dikkate alındığında bu görüşün doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü dört ay sonra müşriklerin öldürülmesini emreden ayet, antlaşmalarını bozarak Müslümanlara ihanet eden müşrikleri kast etmektedir. Haram aylarında olsa bile, antlaşmayı bozup saldırdıkları takdirde onlara karşılık vermek Müslümanlar için serbesttir.²⁶ Ancak, “onlardan biri sığınma talebinde bulunursa, Allah’ın kelamını işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanımak, sonra da onu güven içinde olacağı

20 22/ Hac, 39.

21 2/ Bakara, 216.

22 60/ Mümtahine, 8-9.

23 Ahmet Özel, “Gayri Müslim”, **DiA**, 13/ 419, İstanbul-1996.

24 9/ Tevbe, 4.

25 İbn Kesir, **Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm**, 2/ 337. (1-4, Beyrut-1401)

26 2/ Bakara, 194.

bir yere ulaştırmak”²⁷ müslümanların görevidir. Dikkat edilirse burada, güvenli bir yere ulaştırılması istenen müşrik’in, Müslüman olduğundan bahsedilmemiştir. Çünkü sığınma talep eden bir müşriğın düşmanlıktan vazgeçmesi korunması için yeterli bir sebeptir. Nitekim yukarıda zikredilen Mümtehine suresinin 8. ayeti de bunu desteklemektedir. Dolayısıyla, Kur’ân’ın, Müslümanlara saldırmayan herkesle barış içinde yaşamayı emreden birçok ayeti varken Tevbe sûresinin 5. ayetini, indiğı ortamın ve amacın dışına çıkararak, Kur’ân’ın bu konuyla ilgili temel ilkelerinin nâsihi saymak aşırı bir görüştür.²⁸

Saldırıda bulunmayan ve buna teşebbüs etmeyen kimselerle barış içinde yaşamının yanı sıra daha önce yapılmış haksızlıklara karşı intikam hissiyle hareket etmek de Müslümanlar için yasaklanmıştır: “...Sizi Mescidi Haramdan menettiler diye

bir kavme karşı beslediğinin kin sakın sizi tecavüze sevk etmesin. İyilik ve takva üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allaha karşı gelmekten sakının. Çünkü Allahın cezası çok şiddetlidir.”²⁹

Düşmana karşı her türlü maddi ve manevi hazırlığı yapmak Allah’ın emri olduğı gibi³⁰ barışa yaşanarlara barışla karşılık vermek de Allah’ın emridir.³¹ Dolayısıyla Kur’an-ı Kerim’in, bütün müşrikleri ya Müslüman olmak veya kılıcı seçmek zorunda bıraktığını söylemek hatadır. Kuran, saldırgan müşriklerin öldürülmesini emretmiştir. Müslümanların kendilerine veya dinlerine saldırmayan insanlara - müşrik de olsalar- saldırmaz. Onlar Müslümanlara sadık kaldıkları sürece Müslümanların da onlara sadık kalmaları Allah’ın emridir.³²

Bazı müfessirler, Bakara suresi 193. ayetteki “fitne” kelimesini şirk diye tefsir etmişler ve ayetten, “şirk kalkıncaya kadar müşriklerle savaşılması” gerektiğini çıkarmışlardır³³ Halbuki ayette böyle bir anlam yoktur. Bir önceki ayette savaştan el çekenlerle savaşılmayacağı açıklandığına göre müşrik de olsalar savaştan el çekip barış isteyenlere karşı savaşa devam edilmez. Yani düşmanlar Müslüman oluncaya kadar savaş sürdürülmez. Nitekim, Nisa suresinin 90. ayeti bunu belirttiğı gibi Tevbe suresinin 4. ayeti de buna delildir: “ Ancak andlaşma yaptığınız müşriklerden (andlaşma şartlarından) size hiçbir şeyi eksik bırakmayan ve size karşı hiç kimseye arka çıkmayanların andlaşmalarını kendilerine tanıdığınız süre sonuna kadar tamamlayın”. Aynı surenin 7. ayeti de bu hükmü getirmiştir: “Ancak Mescid-i Haram’da andlaşma yaptığınız müşrikler hariç. Onlar size dürüst davrandıkça siz de onlara dürüst davranın...” Bilindiğı gibi Hudeybiye and-

27 9/ Tevbe. 6.

28 Ateş, **Tefsir**, 4/30. Bu nesh görüşünü paylaşanlar ve onların eleştirisini için bkz. Mehmet Okuyan-Mustafa Öztürk, Agm., 186 vd.

29 5/ Maide, 2.

30 8/ Enfal,60

31 8/ Enfal, 61.

32 Ateş, **Tefsir**, 4/37.

33 Bu görüşte olanların eleştirisini için bkz., M.Yolcu-M.Öztürk, Agm., 188-189.

laşması, Müslümanların düşmanı olan Kureyş müşrikleriyle yapılmıştı. ³⁴

Bakara suresinin 193. ayetindeki “fitne” kelimesi, Müslümanlar arasında bozgunculuk ve vicdanlar üzerinde baskı yapmayı, insanların hürriyetlerini kısıtlamayı, zulmü ve işkenceyi ifade etmektedir. İşte Allah’ın dinine davet hususunda Müslümanlara engel olan, onların hürriyetini kısıtlayan ve onlara baskı uygulayan insanlara karşı savaşmak gereklidir. Yoksa zorla insanları dine sokmak için savaşmak emredilmediği gibi, böyle bir davranış “haksız saldırı” kabul edilmiş ve Bakara suresinin 190. ayetiyle, “Dinde zorlama yoktur..” mealindeki 256. ayetinin hükmü gereğince yasaklanmıştır.³⁵ Enfal suresinin, “fitne kalmayınca ve din tamamen Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse muhakkak ki Allah ne yaptıklarını görmektedir,” mealindeki 39. ayeti Bedir savaşından sonra inmiştir. Bundan sonra Müslümanlarla müşrikler arasında bir çok savaş olmuş, nihayet hicretin 6. yılında Hudeybiye barışı yapılarak iki taraf arasındaki savaş durumu sona ermiştir. Eğer bu ayetler, müşrikler Müslüman oluncaya kadar onlarla savaşmayı emretmiş olsaydı, savaşın sürdürülmesi ve onlarla barış yapılması gerekirdi.³⁶

Bütün bunlardan çıkartılabilecek sonuç şudur: İslam’a göre din ayrılığı bizatihi savaş sebebi değildir. Savaş ancak haklı ve zarurî sebeplerle başvurulabilecek bir çözümdür. Esas olan barıştır ve dini tebliğ etmek barışçı bir ortamda ve hiçbir baskı olmadan yerine getirilmelidir. Dini tebliğ etmenin önündeki engelleri kaldırmak da barışçı ortamı hazırlamak için gereklidir. “Allah’ın nurunu tamamlamak”³⁷ ve “Onun Dinini bütün dinlere üstün kılmak”,³⁸ ancak böyle bir ortamda muradı ilahîye uygun olarak gerçekleştirilebilir. Kuran-ı Kerimdeki savaş ve cihad ayetleri kronolojik olarak

ele alındığında,, İslam’da savaşın tehdit, saldırı, engelleme ve zulme karşı savunma amaçlı olarak meşru kılındığı açıkça görülmektedir.³⁹

İlgili ayetleri bir bütün olarak değerlendiresek, İslam Dininin savaşla ilgili başlıca ilkelerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Saldırgan düşmana karşı savaşmak Müslümanlar üzerine farzdır (gereklidir). Saldırmayanlarla savaşılmaz.

Can, mal, namus, din ve ülke güvenliğine yönelik tehdit, savaş sebebidir. Dolayısıyla Müslümanları dinlerinden döndürmeye, onlara eziyet et-

meye çalışmak, İslam’ın serbestçe anlatılmasına engel olmak gibi durumlar savaşı gerektiren sebeplerdir.

Din, ırk ve cins ayrımı yapmaksızın haksızlığa ve saldırıya uğramış , kendilerini savunamayacak durumda olan sivilleri (yaşlı, kadın, çocuk

34 Ateş, **Tefsir**, 1/334-335.

35 Ateş, 1/ 335.

36 Aynı yer.

37 61/ Saf, 8.

38 61/ Saf, 9.

39 Bkz. Saffet Köse, **İslam Hukuku Açısından Din ve Vicdan Hürriyeti**, İstanbul-2003, s.52-99.

İslamda din ve mezheb ayrılığı bizatihi savaş sebebi olmadığı için bazı istisnalar dışında, Batıda görülen büyük çaplı din savaşları ve mezhep kavgaları İslam Dünyasında görülmemiştir.

ve savunmasız kimseler) korumak da savaş sebebi-
bidir.

Savaşta düşmanın saldırısına –müsle/işkence hariç- aynıyla karşılık vermek gerekir. Saldırıdan daha büyük çaplı bir karşı saldırı aşırıya gitmek olur.

Düşman, teslim olma, barış veya anlaşma suretiyle savaşa son verirse Müslümanların da savaşı bırakmaları farz olur.

Savaşta çarpışmalara katılmayan kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve din adamları öldürülmez.

Barış durumunda da savaşa hazırlıklı olmak ve bunun için gerekli harcamaları yapmak farzdır.⁴⁰

İslamda din ve mezheb ayrılığı bizatihi savaş sebebi olmadığı için bazı istisnalar dışında, Batıda görülen büyük çaplı din savaşları ve mezhep kavgaları İslam Dünyasında görülmemiştir. Bu konuda bir çalışması bulunan Saffet Köse bunu şu dört sebebe bağlamaktadır:

1- İslam alimlerinin, dînî kaynakları yorumlayarak ve akli kullanarak hüküm verme yöntemi olan içtihad mutlak hakikati ifade etmez. Dolayısıyla her alimin ve her mezhebin görüşü hataya ihtimali olan kendi doğrularıdır. Bundan dola-

40 Ateş, **Tefsir**, 1/ 333.

yı bir alim diğerini eleştirse bile onu din dışı sayma yetkisine sahip değildir. Bu yüzden İslam Hukukunda "içtihad içtihadı nakzetmez (geçersiz kılmaz)" ilkesi genel bir kural olarak benimsenmiştir.

- 2- İslamda Peygamberler dışında hiç kimse masum değildir. Onların masumiyeti de peygamberlik görevleriyle ilgilidir. Dolayısıyla Peygamberler dışında hiç kimsenin Allah adına hareket etme hakkı ve yetkisi yoktur.
- 3- İlahi mesaj ulaştırılan kişinin onu kabul edip etmeme sorumluluğu kendisine aittir. Burada bireysel sorumluluk esastır ve bu konuda Peygamberler dahil hiç kimsenin zorlama hakkı yoktur.
- 4- İslam Dininde inançlara baskı açık biçimde yasaklanmıştır. Kuranı Kerim'in talimatı ve Hz. Peygamberin uygulaması hiç şüpheye yer bırakmayacak şekilde bu doğrultudadır.⁴¹

4- Sonuç

Kur'an'da savaş, barış ve bunların hukukunu düzenleyen ayetler dikkate alındığında savaşın ancak zaruret halinde ve kaçınılmaz olduğu durumlarda başvurulacak istisnâî bir olgu olduğu görülmektedir.

Geçmişte dini yaymak maksadıyla yapılan savaşların, din tebliğinin önüne konulan engelleri kaldırmak amacına yönelik olduğu ifade edilmiştir. Esasen bütün savaşların temelinde dini tek etken olarak göstermek de doğru değildir. Özellikle geçmişte, ülkelerin varlıklarını sürdürebilmeleri için askeri ve siyasi güçlerini en üst düzeyde tutmaları ve bazen karşı taraftan önce davranıp saldırıya geçmeleri kaçınılmaz olmuş, siyasi ve askeri hakimiyet devlet ve medeniyet olarak ayakta kalmanın koşulu haline gelmiştir.

Bu olgu Müslüman ülkeler için de geçerlidir. Arabistan yarımadasına sıkışıp kalmış bir dinin ve orayı kendileri için yeterli gören Müslümanla-

rın, hemen yanı başlarındaki iki büyük imparatorluğa yem olup tarihten silinmeyeceklerinin garantisi yoktur. İşte bu tehlikenin farkında olan ilk Müslümanlar, "en iyi savunma taarruzdur" anlayışı ve yeni dini tebliğ etme heyecanı ile, daha hicri birinci asırda, asırlara kök salmış iki büyük imparatorluktan birisini ortadan kaldırmış, diğerini de tehdit oluşturamayacak hale getirmişlerdir.

Fethettikleri ülkelerde de, Kur'an'ın öngördüğü ve Hz. Peygamber'in koyduğu ilkelerden büyük ölçüde sapmamışlar ve dost-düşman herkesin kabul ettiği gibi, farklı inanç mensuplarını asırlar boyu bir arada ve barış içinde yaşatma başarısını göstermişlerdir.

Batının yabancısı olduğu ve ancak 20. asırda işçi ve göçmen olarak ülkelere giden Müslümanlar yoluyla yeni yeni tanıdığı bu olgu, medeniyetler çatışmasından bahsedilen günümüzde, Müslümanların ortaya koydukları bu tarihi tecrübenin ne kadar hayati bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

41 Saffet Köse, "Din Özgürlüğü ve Barış Yolunda İki Farklı Tecrübe", **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, sayı: 5, (13-48), Konya-2005, s. 32-34.

Dünya Barışı ve İslâmi Söylem

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ
Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi

Dünya barışı kavramını ilk defa kim ortaya attı bilemiyoruz, ama bu söylemi dünya gündeminin temel maddeleri arasına taşıyan etken ortada: Şiddet ve terör. Bir üçüncü dünya savaşının çıkması istenmiyor. Ancak, yeryüzü fiilen -üstü örtülü- bir dünya savaşı yaşıyor. Dünya devletleri arenasının güçlü aktörleri, ya fiili bir savaşın içinde, ya da arkasındadırlar. Bunun için her hangi bir coğrafi bölge ayırımı söz konusu değildir. Bu tür savaşların genel karakteri, "tek yönlü" oluşları, yani güçlü olan taraftan başlatılıp, istenildiği zaman sona erdirilmele-

ridir. Daha doğrusu orada olan bir savaş değil, işgal ve talan hareketidir. Dökülen kanların, tahrip edilen kentlerin, uygulanan soykırımların ortaya koyduğu tabloya giydirilen değişmez bir kılık var: Dünya barışını korumak. Suyun aşağısındaki kuzunun "suyu bulandırması sebebiyle" üst taraftaki kurda yem olmasıdır, yaşanan manzara. Afganistan'da, Bosna'da, Irak'ta, Filistin'de yaşanan trajedi bire bir budur. Hatta bütün İslam coğrafyası böyle bir "harp ateşi"nin mekânıdır; bugün şurası, yarın burası. Cezayir bağımsızlık savaşında İşgalci güçlerin sergilediği acımasız tutum ibretli mesajlar dolu bir fotoğraf-

tır. 11 Eylül saldırısı, Orta Doğuda yanan savaş ateşini cehenneme çevirmek için bir bahane oldu. Hâlâ oluk oluk kan akıyor bu coğrafyada. Bir taraftan İsrail'in Filistin ve Lübnan'a tasallutu, diğer taraftan ABD'nin Irak "operasyon"u "mütegallibe" cenahında barışın ne anlama geldiğini ortaya koyuyor. Açıkça veya üstü kapalı şekilde söylenen şu: "İslami terör dünya barışını tehdit etmektedir."

Bu yaklaşım "Kökten dinci", "Aşırı İslam" gibi kavramları ortaya çıkardı. Önlem olarak sunulan proje ise "İlimli İslam". Bu üç terimin açıklmaları şöyledir: "Kökten dinci":Dinine bağlı, "Aşırı İslam":Orijinal İslam, "İlimli İslam": Budanmış, Protestanlaşmış, vicdanlara hapsedilmiş İslam.

Bu kavramlar aracılığı ile yapılan dayatmanın arka planında şu tablo yer almaktadır:

Modernite ile birlikte ahlaki değerlerin büyük bir aşınmaya uğradığı, etkinliğini yitirdiği ve toplumların bir nevi ruhsal anarşi yaşadığı bir gerçektir. Bu durum yeryüzü barışını kemiren etkenlerden biridir. Ancak konuya sadece bu açıdan bakmak eksik olur.

İki dünya savaşlarının ardından yorgun ve bitkin çıkan "düvel-i muazzama" insanlığa nefes aldırarak küresel barış organizasyonlarına girişti. Birleşmiş Milletler, UNESCO ve nihayet Avrupa Birliği bu girişimlerin pratik verilerini oluşturuyor. Ancak yaşanan olaylar gösterdi ki asıl amaç barışı sağlamak değil, adı geçen girişimlerin baş aktörlerinin güvenliğini sağlamaktır. Bu güvenlik bir yandan askeri ve siyasal, diğer yandan ekonomik bir anlam yüklüdür.

Küresel barış söylemleri işte bu tür manevraları maskeleyen başka bir amaç taşıyor. Yeryüzünde oluk kan aktığı, ülkelerin harap olduğu, soy kırımların yaşandığı bölgelere bakınız. Yeraltı ve yer üstü zenginlikleri, bakir kaynakları başına bela olmuştur bu coğrafyaların. Koruyamayacağı mücevhre sahip kimsenin bir hırsızın hışmına uğraması ve canından olması mukadderdir.

İki kutuplu dünya, Batı'nın yoğun "barış yanlısı" propagandalarına sahne oldu. Doğuya/Sovyetler Birliğine biçilen rol ise "kötü adam"lıktı. Soğut savaş

dönemi diye adlandırılan bu sürece her iki tarafın emperyalist planlar geliştirme çabaları damgasını vurmuştur. Sovyetler Birliğinin dağılması ve tek kutuplu bir dünyanın ortaya çıkması ile öteden beri sürdürüle gelen "küresel barış" çağrılarının asıl yüzünü ortaya çıkardı. Peki, bu konuda hak söylem ve hak tutum nereden gelecektir?

İslam'dan.

Kur'an ve sünnetin ortaya koyduğu yapı göstermektedir ki İslam hayata müdahale eden, ona şekil vermeyi, insanları insanca yaşatmayı amaçlayan bir dindir. Bu amacın gerçekleşmesi yolunda uyguladığı sistem, hayatın tabii akışı içindeki gerçekleri gözden uzak tutmaz. Vakıyı dikkate alır, hayalci davranmaz, insanı insan olarak görür ve düzenlemesini bu düzlemde yapar. Bu sebeple İslam barışı esas alır fakat savaşı da "hayatın gerçekleri" kategorisinde ele alır, ancak olabildiğinde devreden çıkarılmasını amaçlar. Asıl hedef yeryüzünde en geniş anlamı ile barış ve adaleti gerçekleştirmektir. "Bir topluma olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun. Bu, Allah'a kaşı gelmekten sakınmaya daha."¹ Ayeti, İslam'ın adalet ilkesi konusundaki sarsılmaz tutumunu ortaya koymaktadır.

İslam hakkındaki bu genel tespit, bu dinin barış konusundaki yaklaşımını irdelemeyi gerekli kılmaktadır.

Genel bir prensip olarak, İslami dünya görüşünün temelini barış oluşturur ve bu bakış açısı ile bütün insanlara kardeş oldukları hatırlatılır:

"Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanızı için sizleri boylara ve kabilelere ayırdık Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır."² Hele Müslümanların bu ilkeyi göz ardı edenlerine asla izin verilmez:

"Eğer müminlerden iki grup birbirleri ile savaşlırsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönüncüye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletler düzeltin ve

1 Maide, 8.

2 Hücurât, 13.

Barışı
en geniş
anlamı ile
insanların
bir birleri ile
dövüşüp
çekişmeden
yaşamaları diye
tanımlayabiliriz.

(onlara) adaletli davranın. Çünkü Allah adaletli davrananları sever.”³

Maddeci dünya görüşlerine göre hayat sınıflar yahut bireyler arasında sürüp giden bir çatışmadır. Böyle bir hayat felsefesi, hırsları ve menfaat duygusunu körükler. Güç firavunlaşır, hak kuvvetle tanımlanır. İnsanlığı mutluluk yolunda tek ümidi olan sevgi ve merhamet sadece lafta kalan süslü söylemlerden öteye geçemez. Vicdanlar etkisizleşir. Düşmanlık duyguları boy atmak için böyle ortamları arar. Zaten insanın hemcinsine karşı düşmanca davranma eğilimi onun mayasında vardır.⁴ Bu eğilim, insan soyu henüz ikinci kuşak döneminde iken -Kabil’in, kardeşi Habil’i öldürmesi ile- olguya dönüşmüştür.⁵ İnsana ait bu “saldırgan” tutumu savunma çizgisini aşmayan bir noktaya getirmek Kur’an öğretisinin belli başlı amaçlarından birini oluşturur. Çünkü bu gerçekleşmeden yeryüzünde barış olmaz; barış olmayınca da Allah’a gereği gibi kulluk etme imkânı olmaz.

İslami barışın felsefesi görev-hak dengesinin sağlanması, hatta haklardan çok görevlerin öğretilmesi esasına dayanır. Yani barış olgusunun temeli ahlakidir. Sadece haklardan söz eder ve görevleri unutursanız insan değil “insanın kurdu”nu

“imal” edersiniz. Veda hutbesi bu gerçekten hareketle hak-görev dengesi içinde görevlere özel vurgu yapıldığı bir içeriğe sahiptir: Mesela Hutbe’de yer alan “Kadınların sizini üzerinizde hakları vardır” ifadesi söz yapısı itibarı ile “hak” kavramını gündeme getirmektedir. Ancak işin özünde öncelikli olarak kadınlar konusundaki görevler hatırlatılmakta ve toplumun/insanlığın barış ve huzurunun bu konuya özen göstermekle sıkı sıkıya bağlantılı olduğuna dikkat çekilmiş olmaktadır.

Barışı en geniş anlamı ile insanların bir birleri ile dövüşüp çekişmeden yaşamaları diye tanımlayabiliriz. Dar anlamda barış ise bir devletin savaş halinde olmayışını ifade eder. Kur’an, bütün peygamberlerin ortak davası olan tevhit inancını “İslam” ortak ni-telemesi ile tanımlarken, getirdiği son dine de özel olarak İslam adını verir. Bu neyin ifadesidir?

Sözlükte “kurtuluşa ermek” “boyun eğmek”, “teslim olmak”, “teslim etmek”, “vermek”, “barış yapmak” anlamlarındaki “silm” (“selm”) kökünden türemiştir. “İslam”ın etimolojisini ilk yapan âlimlerden İbn Kuteybe kelimeyi “boyun eğmek ve iradî olarak uymak sureti ile barış ortamına girmek” diye açıklamıştır⁶. Kelime, temelde aynı anlamı taşıyan farklı ifadelerle de açıklanmıştır. Bu açıklamalarda

3 Hücurât, 9.

4 Bakara, 123.

5 Maide, 27-31.

“teslim olmak” gibi pasif bir yöneliş hâkimdir. Teslim olunacak merciin Allah olduğu ve barışın nihai noktada Allah ile “kul” arasında yaşanacağı gerçeği açısından bu yaklaşım isabetlidir. Burada gözetilen temel anlam kulun/bireyin bu dini/İslam’ı benimseyerek barışa ulaşmasıdır ve merkezde olan, fonksiyonel olan kuldur/bireydir. Ancak konu, birey yani kul değil de din (İslam) merkeze alarak düşünüldüğünde kelimeye (İslam) aktif bir alam yüklemek de mümkün ve gerekli olmaktadır: “Barışa erdirmek”. Çünkü kelime yapı itibari ile her iki anlamı bir arada ifade etmeğe müsaittir. Böyle bir yaklaşım, İslam’ın evrensel amacını ortaya koyması ve Kur’an mesajının ruhunu yansıtması açısından önem arz etmektedir. Buradan hareketle şu tespit yapılabilir: Müslüman kendini, Allah ile insanlar ile ve çevresi ile barış içinde yaşamaya, başkalarını da barış ortamına erdirmeye adanmış kimsedir.⁷ Bu adanmışlığın somut ifadesini bizzat Hz. peygamber yirmi beş yaşında iken katıldığı “Hilfulfudûl” (Erdemlilerin Yemini) adlı antlaşmadan bahisle bize şöyle sunuyor:

“Abdullah b. Cü’dân’ın evinde öyle bir antlaşmada hazır bulundum ki onu kırmızı develere bile

değişmem. Böyle bir antlaşma teklifi ile şimdi de karşılığım hiç düşünmeden kabul ederim.”⁸

Hz. Peygamber’in “kırmızı devlere değişmem” dediği bu sözleşmenin mahiyeti şu idi: “Zulme kaşı koymak ve mazlumun hakkını zalimden korumak.” Diğer bir söyleyişle barışın en büyük hasmını ortadan kaldırmak.

Bireyler, toplumlar ve devletlerarası ilişkilerde barış temel ilkedir. Savaş zorunluluk halinde başvuru ve asla dünyalık çıkarları gözetmeyen bir çıkış yoludur. Esas olan, uluslararası ilişkileri genel barış prensibi doğrultusunda düzenlemeyi amaçlamaktır. Bu sebeple karşı taraf barış yapmak isterse, derhal barış görüşmelerine başlamak gerekir.⁹ Yapılan antlaşma şartlarına sonuna kadar bağlı kalınmalıdır. Aksi yöndeki tutumlar Allah katında hesap vermeyi gerektirecek birer suç oluşturur.¹⁰ Karşı tarafın antlaşma şartlarına uymaması halinde savaş yöntemine başvurulur. Burada temel amaç barışı bozma yönünde ortaya çıkacak girişimlerin cesaretini kırmak, kısaca barışa hizmet etmektir.¹¹ Yapılan antlaşmaya uyulmayacağı yönünde somut bilgilerin bulunması halinde “barış” tek taraflı bozulabilir. Çünkü

6 Mustafa Sinanoğlu, “İslam”, TDV İslam Ansiklopedisi, XXIII, 1.

7 Bak. Thomas Ballantine Irving, İslam Dünyası, [Türkçesi: Recai Dönmez, Hİ, Ağaç Yayıncılık, İstanbul, 1992 II, 93.

8 İbn Hişam, es-Sîretü’n-Nebeviyye, [I-IV, Tahkik: Mustafa es-Sekâ, İbrahim el-Ebyârî, Abdülhafız Şibli, Tarihsiz I, 134.

9 Enfal, 61.

10 Tevbe, 4; Nahl, 91; İsrâ, 34.

11 Enfal, 56- 58.

böyle bir antlaşma barışa hizmet etmemekte, oyala-
yıcı bir tuzak niteliği taşımaktadır. Kısaca antlaşma
zaten karşı tarafça potansiyel olarak bozulmuş bu-
lunmaktadır. Bu durumda antlaşmanın bozulduğu
resmen açıklanmalıdır.¹²

Ancak, savaş son bir zorunluluk ve başvurula-
cak son çıkış yoludur. Bir kişinin, bir ırkın veya bir
toplumun yararına değil, tüm insanlığın yararına
ve Allah'ın iradesinin yeryüzünde hâkim kılınması-
na yönelik olarak yapılabilir. Kur'an, Müslüman'da
bu bilinci oluşturu ve geliştirici emir ve uyarılar
getirir. "Barış hayırlıdır; ancak nefisler de kıskançlı-
ğa ve bencil tutkulara hazır/elverişli kılınmıştır."¹³
Barışın bozulmasında temel etken insanın mayas-
ında var olan hırs ve egemenlik duygusudur. Bu
tür olumsuz eğilimlerin sembol ögesi şeytan ve
onun desteklediği nefistir. (O sebeple Müslüman
önce kedi içinde barışa ermeli ve iç barışı tehdit
eden unsurlara karşı dikkatli olmalıdır. Barışın tem-
eli bireysel iç barıştır. Kendi ile barışık olmayan
kişi dış barışı gerçekleştiremez: "Ey iman edenler!
Hepiniz topluca barış ve güvenliğe girin. Şeytanın
adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düş-
mandır."¹⁴ Ayet bireysel iç barışı gündeme al-
makta ise de genel barış prensibinin de kurucu
ögesi konumundadır.

Kur'an ve sünnetin verilerine göre -şirk dâhil-
küfür/Müslüman olmamak savaş sebebi değildir.
Tebliğ temel prensiptir. Savaş, gayrimüslim tarafın
düşmanlık ve tecavüzde bulunması ve tebliğ görevi-
ne engel olunması halinde meşrudur. Hz. Peygam-
ber barış isteyen herkesle barış yapmıştır. Fakat an-
laşma yaptığı halde sözünü tutmayanlara karşı da
savaşmıştır. Ben-i Kureyza savaşı böyle bir gerekçe-
ye dayanır. Hendek savaşında Yahudiler, Arap müş-
riklerine Müslümanlara karşı tahrik etmeleri sebe-
biyle haklarında inen ilahi emrin uygulaması için
Ben-i Kureyza savaşı yapılmıştır.¹⁵

Barış kavramını yakından ilgilendiren bir kav-
ram da antlaşma/sözleşme/anlaşma kavramıdır. İs-

12 Enfal, 58.

13 Nisa, 128.

14 Bakara, 208.

15 Bak: Enfal, 54-57.

lam'ın barış kavramına yaptığı vurgu, uluslar arası ilişkilerde çeşitli antlaşma biçimlerinin ortaya çıkması ile sonuçlanmıştır.

Hız. Peygamber'in uygulamaları dikkate alınacak olursa İslam'da uluslararası/toplumlararası antlaşmaları üç ana başlık altında toplamak mümkün olur: İyi ilişki anlaşmaları, bağlılık/sadakat anlaşmaları, güvence (emân) anlaşmaları ve savaş bağlantılı antlaşmalar. Bunlarda ilk ikisi barış zamanında yapılan antlaşmalardır. Güdülen amaç barışın devamını ve gelişmesini sağlamaktır. İslam'da gerçekleştirilen ilk iyi ilişki antlaşması Hız. Peygamber (s.a.v.) hicretten sonra Medine'de Yahudilerle gerçekleştirdiği antlaşmadır. Bu sırada Yahudiler Medine'de bağımsız bir siyasi kuruluşa sahip olmasalar da, başta din farkı olmak üzere onları sosyolojik ve ekonomik bir yapı olarak ortaya çıkaran çeşitli etkenler vardı. İşte böyle bir olgu bir antlaşmayı gerekli kılmıştır. (Medine sözleşmesi) Güvence anlaşmaları gayrimüslimlerin İslam topraklarında girmeleri ve bunların güvenliklerini sağlanması konusunda yapılan antlaşmalardır.

Savaş bağlantılı antlaşmalar ise savaş öncesinde, savaş sırasında veya savaştan sonra yapılan antlaşmalardır. İslami kaynaklarda bu tür antlaşmalar "mühadene", "muvazaa", "muahede", "müsalaha" ve "sulh" gibi isimlerle anılır. Barış anlamına gelen "sulh" ise en çok kullanılan terimdir.¹⁶

İslam barış ortamının sağlanması için sadece normatif kurallar koymakla yetinmez. Hukuk normlarının da asıl amacını oluşturan ahlaki davranış unsurunu da devreye sokar. İslam'ın, nihai amacı olan "insana ahlaki davranmayı öğretme" amacı bir bütün olarak Kur'an'ın bünyesinde kendini hissettirir. Cana kıyma, zulüm, hırsızlık, zina ve benzeri kötülüklerin yasaklanması, Zekât, yardımlaşma, akraba ve komşu hukukunu gözetmek, ih-san (yararlı bir işi en iyi ve en güzel şekilde yapmak) ve benzeri davranışların emredilmesi bu amaca yönelik somut adımlardır. Bu noktada, insanlar arasında gerçek üstünlüğün soy-sop, güç ve ırk gibi unsurlara değil, takvaya (Allah'a karşı gelmekten sakın-

16 Bak. Abdülhalik en-Nevâvî, el-Alâkâtü'd-Devliyye ve'n-Nuzumu'l-Kadâiyye fî Şer'ati'l-İslam, [Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Birinci baskı, Lübnan, 1493/1974]s. 75-82.

maya) dayalı olduğu prensibini özellikle vurgulamak yerinde olacaktır. İşte İslam, yeryüzünde savaşı gerektiren sebeplerden birçoğunu daha ilk başta ortaya koyduğu ana prensiplerle ortadan kaldırır.

Ancak barış bir rahatlama ve gevşeme süreci olarak algılanmamalıdır. "Barış"ı tek taraflı bir teslimiyetçilik, bir tür nesneleşme olarak anlamak "İyiliği emir ve teşvik etmek, kötülükten kaçındırmak" ¹⁷ şeklindeki prensibini görmezlikten gelmek olur.

Biz kabul etsek de etmesek de barış ve uyum kadar savaş ve çatışma da canlılar dünyasının bir gerçeğidir. Barışı sağlamak için bu olguyu göz önünde bulundurup ona göre tedbir almak gerekir. Bu sebeple barışa yönelik her türlü tehdide karşı duyarlı ve hazırlıklı olmak esastır. "Hazır ol cenge ister isen sulh-u salâh" sözü bu hayat gerçeğini yansıtıyor. Bu bağlamda çağın gerektirdiği her türlü teknik, taktik ve psikolojik imkânların elde bulundurulması gerekmektedir.

Ancak bütün bu hazırlıklar asla emperyalist hedeflere yönelik olmayacaktır. Tek hedef caydırıcı olmak ve böylece muhalif tarafın düşmanlığını ortadan kaldırmaktır: "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz." ¹⁸

İslam, başkalarını sömürmek amacı ile yapılan savaşları şiddetle reddeder. İslam'da ham maddeler temin etmek, ticaret yapmak için pazarlar edinmeyi veya herhangi bir toplumu köleleştirmeyi hedefleyen savaşların kesinlikle yeri yoktur. Çünkü İslam tüm insanlığın birbiri ile yardımlaşmasını sağlamaya çalışır, o bunu kendisine şiar edinmiştir. Bütün canlıları birbirinin yakını, tüm kâinatı hiçbir noktada çatışmayan, birlik ve beraberlik manzumesi olarak görür. İyilik ve takvada yardımlaşmaya emredip, soygunculuğu, yağmacılığı ve gaspı şiddetle yasaklar. Hiçbir ırk ve renk ayırımına gitmezsiniz, tüm insanlığa adaleti vaad eder. Herkes

17 Âli İmran: 104, 110.

18 Enfal, 60.

amelince bu dünyadan nasibini alacak ve insan gibi yaşamanın hazzını tadacaktır.

Şan şöhret ve dünyalık için savaş yasaklanmıştır: “Ey Allah’ın resulü, kimi ganimet için, kimi isim ve kimi de şöhret için savaşıyor. Bunlardan hangisi Allah yolunda savaşmaktadır? Diye soran Sahabî’ye Resülullah, “Ancak Allah’ın kelimesinin/iradesinin yücelmesi için savaşan, Allah yolunda savaşmış olur”¹⁹ diye cevap vermiştir.

Savaşta ilk prensip karşılık vermektir, savaşı başlatan/barışı bozan taraf olmamaktır: “O halde, kim size saldırırsa, size saldırdığı gibi siz de ona saldırın, (fakat ileri gitmeyin).”²⁰ “Eğer onlar savaşmaya son verecek olurlarsa artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır.”²¹

İnsanlığın hayrına olan işlerde (iyilik ve takva) yardımlaşmak görev, günah ve düşmanlıkta yardımlaşmak yasaktır.²²

İslam’ın barışın tahakkuku yolunda attığı büyük bir adım da insan haklarının gözetilmesi konusunda sergilediği titizliktir. Bu bağlamda Kur’an ve sünnetin, köleliği ortadan kaldırma yönündeki emir ve tavsiyeleri hatırlatılmaya değer. İslam’dan önceki bütün dinler köleliği onaylıyordu. İslam bu kurumu ciddi bir insanlık problemi olarak gündemine almıştır. Batı dünyasında düne kadar “Köleler, savaşan milletler arasında müzakere konusu idi. Londra hemen son zamanlara kadar köle trafiğinin ün yapmış bir pazarı idi. Hz. İsa dâhil dünyada hiçbir peygamber neredeyse insanlığın yarısını etkileyen bu lanetli kurumla ilgilenmiş değildir.”²³

İslam’ın savaş konusundaki bakış açısı söz konusu olunca özellikle İslam karşıtlarının hemen cihat konusunu gündeme getirdikleri öteden beri bilinen bir husustur. Gerçek şu ki cihat konusu gayrimüslim çevrede hiçbir zaman anlaşılammıştır. Cihadın ne anlama geldiğini kavrayabilmek için İ-

19 Buhari, Sahih, Cihad, 15.

20 Bakara, 194.

21 Bakara, 193.

22 Maide, 2.

23 Hâce Maide, 2.

23 Hâce Kemaluddin, “İslam ve Hıristiyanlık”, [Çev. Halil Altuntaş, Kitap yayınevi, Ankara, 2007] s. 100.

Savaşmak şeklinde ortaya çıkan cihat eyleminin keyfi uygulamalara göre değil, Kur'an'ın belirlediği kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesi zorunluluğu vardır.

Hz. Peygamber Bizans imparatoru Heraklius'a yazdığı mektupta ona üç alternatif sunmuştu: "Ya İslam'ı kabul et; ya cizye ver ya da tebaan arasından Müslüman olmak isteyenlere engel olma" Bu teklifler İslami cihadın yeryüzünde din ve vicdan özgürlüğünü sağlamak gibi yüce bir amaca yönelik olduğunun açık göstergesidir.

lami hayat anlayışını kavramak gerekir. Müslüman'ın hayatı, ilahi iradeye göre düzenlenmiş bir süreçten ibarettir. O ne yaparsa, yaratıcı kudretin hoşnutluğu için yapar. Bu sebeple mesela, Allah için değil de başka bir maksatla kılınacak olan namaz ibadet olarak geçerlik kazanmayacağı gibi, ölüm ötesi hayatta cezalandırmayı gerektiren bir suç olarak ortaya çıkar. Bunun aksine, gündelik hayatın her hangi bir alanında sergilenecek bir hareket, Allah'ın hoşnutluğuna yönelik olarak yapılması halinde ibadet olarak değer kazanacaktır. İslam'ın hayata bakışı bu olunca, en küçük bir gayretin bile ibadet olarak değerlendirilmesi söz konusu olmaktadır. Kısaca Müslüman'ın hayatı iyilik ve hayır yönünde sergilenen bir ceht/cihat sürecinden ibarettir.

Savaşmak şeklinde ortaya çıkan cihat eyleminin keyfi uygulamalara göre değil, Kur'an'ın belirlediği kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmesi zorunluluğu vardır. Hz. Peygamber Bizans imparatoru Heraklius'a yazdığı mektupta ona üç alternatif sunmuştu: "Ya İslam'ı kabul et; ya cizye ver ya da tebaan arasından Müslüman olmak isteyenlere engel olma"²⁴ Bu teklifler İslami cihadın yeryüzünde din ve vicdan özgürlüğünü sağlamak gibi yüce bir amaca

yönelik olduğunun açık göstergesidir. Bu sebeple, İslami cihada her hangi bir dünya menfaatinin karışması söz konusu değildir. Tek hedef Allah iradesinin yüceltilmesidir. Bu çizgi, insanları zorla Müslüman yapmak gibi bir yönelişi asla söz konusu değildir. Aksi takdirde ortaya cihat değil, çapulculuk ve talan hareketi çıkar.²⁵

İslam'da barışın esas olduğuna vurgu yapmıştık. Buna göre savaş bir zorunluluk ve başvurulacak son çıkış yoludur. Bir kişinin, bir ırkın veya bir toplumun yararına değil, tüm insanlığın yararına ve Allah'ın iradesinin yeryüzünde hâkim kılınmasına yönelik olarak yapılabilir. Nitekim Medine'ye hicret gerçekleşip Müslümanlar belli bir toplum oluşturdıkları halde, kendilerine yöneltilen saldırı ve tacizlere karşılık verilmesine izin verilmiyordu. Dış baskı dayanılmaz boyutlara ulaştıkça kendilerini savunmak üzere Müslümanlara izin verildi: "Kendilerine savaş açılan Müslümanlar, zulme uğramaları sebebi ile (cihat için) izin verildi..."²⁶ İslami bakış açısı ile savaşın barışa yönelik amacı şu ayette de açıkça ortaya konur: "Onlar haksız yere, sırf 'Rabbimiz Allah'tır' demelerinden dolayı yurtlarından çıkarılmış kimselerdir. Eğer Allah'ın, insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah'ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler muhakkak yerle bir edilirdi..."²⁷ Barışı ayakta tutan temel unsurlardan biri de din özgürlüğüdür ve savaşın temel amaçlarından bir de budur. İslam peygamberine, diğer milletleri İslam'a davet ederken tebliğ (aydınlatma ve hatırlatma) sınırlarının aşılması açıkça emreder.²⁸

İslam'ın temel kaynakları ve bunların pratik hayata yansımalarının ortaya koyduğu bu apaçık gerçeklere rağmen "Hz. Peygamber, yaptığı savaşlar sebebi ile de eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin, kutsal kitapları, kılıçları kınlarından çıkarıp düşmanları yok etmeyi emreden Hıristiyanlardan gelmemesi haksızlıktır. Bizzat Hz. İsa'nın da kabul ettiği gibi o, dün-

yaya "barış getirmek için değil, kılıç getirmek için" gelmiştir ve eğer mümkün olsaydı bunu yapardı. Barışı korumak için daima savaşa hazırlıklı olmak gerekir. Büyük Savaş Hıristiyan milletler arasında gerçekleşti. Savaşta yer alan her millete destek vermeye rahipleri dualar etti, onları kutsadı. Londra Piskoposu bir şefaath gününde bir dindarlar ordusuna öncülük etti. Hyde Park'ta savaşın gerekliliğine dair bir konuşma yaptı.

İşi, savaşın bir gereklilik ve dine uygun bir şey olduğunu söylemeye kadar vardığı. Barışımızı bozanlara ve kanuna saygılı olmayanlara karşı hazırlıklı olmadığımız sürece varlığımızı sürdüremeyiz. Dünyanın, bize, savaş ahlakının prensip ve uygulama planında düsturlarını verecek savaşçı bir peygambere ihtiyacı vardı. Bu Hz. Muhammed'in işi idi. Çünkü ondan önce problem asla tam olarak belirlenmiş değildi. O, bu alanda bize, biri de savaş esirleri ile ilgili olan en son en iyi kurallar getirdi."²⁹

Hıristiyanlığın barış dini olduğunu savunmak amacı ile İncil'de yer alan şu ifade sık sık gündeme getirilir. "Birisini bir yanağına tokat atarsa öbür yanağını da çevir." Her şeyden önce tokat yiyecek konumunda olan insandan istenen bu davranış barışa yönelmeyi değil, sabretmeyi telkin etmektedir. Her peygamberin hayatında güçlülere ve baskılara karşı sabır yönelişinin öne çıktığı/çıkarıldığı bir dönem vardır. Ama bu dönem geçicidir. İnsanları kurtuluşa erdirmeye hedefine giden yolun bir merhalesidir.

Bu Hz. İsa için de böyle olmuştur. "Diğer yanağını da çevir, öğretisinin sahibi fenalığa boyun eğme prensibinde iyilik göremedi ve öğrencilerine elbiselerini satıp kılıç satın almalarını emretti. Barış Prensi, "Ben barış getirmek için değil, kılıç getirmek için geldim" diyecekti. Bu prensip, onu takip edenler üzerinde hâlâ etkisini göstermektedir. Onlar dünyanın her köşesine kılıç ve ateş gönderdiler. Kuralları ve örnekleri ile bu kadar uyuşmayan bir kült as-

24 Bak. Ebû Ubeyd, Kitabu'l-Emvâl [Türkçesi: Cemaleddin Şaylık, Düşünce Yay. İstanbul, 1981] s. 40.

25 Bak. Muhammed Hamidullah, İslam Anayasa Hukuku, [Editör, Vecdi Akyüz, Beyan Yayınları, İstanbul, 1998] s.222-223.

26 Hac, 39.

27 Hac, 40.

28 Âl-i İmran, 20.

29]Hâce Kemaluddin, a.g.e., s.100.

la var olmuş değildir. Dünyanın her yerindeki misyoner cemiyetleri “Vaazlar”da açıklandığı şekliyle İsa’nın teskin edici ahlakiliğini telkin etmekte, fakat onlardan sonra Efendi’nin başka takipçileri gelip yeryüzünü insan kanı ile doldurmaktadırlar. Üç “M” (Merchants, Military Missionary / Tüccarlar, Askerler, Misyonerler) İsa’nın manevi zaferinden çok Batı halklarına politik üstünlük sağlamak için bir biri ardınca yabancı topraklara gönderilir. Ne yazık ki bun-

lar gittikleri bölgelerde o zamana kadar bilinmeyen içki, kumar ve fuhuşu da beraberlerinde götürdüler.”³⁰

Çağımızın “evrensel barışa hizmet amaçlı” kuruluşlarının gözleri önünde oluk oluk kan akarken, gündemde tutulan “barış”ın bir maske olduğunu söylemek yanlış sayılmamalıdır. Tekrar vurgulayalım ki barış bir ahlak ve samimiyet işidir. İçten pazarlıklı yaklaşımlar barışı sağlayamaz. Yeryüzünün yaşadığı

30 Hâce Kemaluddin, a.g.e. ,s. s.96.

Savaşta beslenip semirmek “Batı’yı var eden kültür”ün mayasında vardır. Atina ve Isparta şehir devletleri bu illet yüzünden tarih sahnesinden silinmişlerdir. Böyle bir sonucu önceden görüp halklarını uyarırlar da yok değildi. Bunlardan biri de Ünlü Yunanlı şair-tiyatro yazarı Aristophanes’tir. (M.Ö. 448–330) “Yurttaşlarını barışa yöneltmek için, Aristophanes kadar uğraşan, didinen bir şair daha var mıdır, bilmem. İsa’dan önce beşinci yüzyılda İranlılara karşı savaşı kazanmış, içerde tarihi ilk demokrasisini deniz egemenliğine dayanan güçlü bir sömürgeciliği kurmuş olan Atina’da barışı savunmak kolay bir iş değildi. Çünkü doğudan gelen büyük saldırıyı durdurduktan sonra, Helenler kardeş kavgasına tutuşmuşlardı: Atina’nın temsil ettiği akıncı ve sömürgeci demokrasi ile Spartanın önderlik ettiği gelenekçi ve dar görüşlü aristokrasi arasında amansız bir savaş başlamıştı. Aristophanes Pelopenez savaşı denilen bu çatışmanın en ateşli anlarında yaşamış ve yazmıştır. Komedyelerinin hepsi politik bir görüşü savunur. Aristophanes yurttaşlarına doğrudan doğruya seslenir ve özetler şunları söyler: Atina iç çatışmalarla hem deniz egemenliğini yitirecek, hem de gitgide soysuzlaşan demokrasi düzeniyle kendi yıkımına gidecektir. Sömürgeci savaş ancak bir sınıfın çıkarını sağlamaktadır. Tek kurtuluş yolu Helenlerin birleşmesi ve şehir devletlerinin ekonomisini çökerten savaşa son vermeleridir. Aristophanes tıpkı çağımızın bir gazetecisi gibi, halktan saklanan gerçekleri halkın gözü önüne sermeye uğraşır. Amacı Atinalıları uyarmak, aydınlatmak ve gerçek çıkarlarını savunmaya yöneltmektir. Çabası başarı ile sonuçlanmamış, ama tarih şairin ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Günün olay ve kişilerini canlandırın komedya bugün de oynayabilmesi Atina’nın birçok komedy yazarı arasında yalnız Aristophanes’ten bize eser kalması bugünde gerçek olan toplum sorunlarına değinmiş ve ışık tutmuş olmasındandır. Aristophanes savaş, barış sorununu üç komedyasında konu olarak seçmiştir. “Akharnailılar”, “barış” ve “Lysistrata” Pelopenez savaşının üç önemli aşamasına rastlar.”(Aristophanes, Barış, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966. Mütercim Ezra Erhat’a ait Önsöz, s. 1)

Çağımızın “evrensel barışa hizmet amaçlı”

kuruluşlarının gözleri önünde oluk oluk kan akarken, gündemde tutulan “barış”ın bir maske olduğunu söylemek yanlış sayılmamalıdır. Tekrar vurgulayalım ki barış bir ahlak ve samimiyet işidir.

gerçek, “evrensel barış” çağrılarının oluşturduğu pembe toz bulutu içinde emperyalist planların hedefi olmaktadır. Bu tablo bu böyle, dün de böyle idi. Emperyalist etkinliklerin, hedef kitleler üzerinde ortaya çıkardığı olumsuzlukların en kötüsü toplumların ruh sağlığının alt üst olmasıdır. Ekonomik yıkımlar belli bir sürede aşılabilir. Ama ruh dünyası çöken toplum kolay kolay kendine gelemez. Bu yıkımı yiyen toplumun bilinçaltında, etkin güçlere karşı sonu gelmez bir hınç ve kin oluşur.

Birinci dünya savaşı sonrasında İslam dünyasında ortaya çıkan ruh hali elbette bundan farklı değildir. Böyle bir tabloyu sergilemesi bakımından yazımızın sonunda Şeyh Abdülhak Bağdadî'nin emperyalist dünyaya hitaben yazdığı “İslam'ın Çağrısı” adlı bildiriye, Şeyh Muhsin-i Fânî (Hüseyn Kâzım Kadri)'nin Tercümesi ile sunuyoruz:

“Ey Hıristiyan milletler!

“Biraz da bizi dinleyecek zaman geldi artık! Müslümanların Avrupa'ya karşı gayz ve nefreti amansızdır. Sizinle aramızda bir uzlaşma sağlamak emeliyle yapılan bunca çalışmanın birçok asırlardan beri verdiği netice şudur:

“Tarihimizin herhangi bir devresine nispetler bugün, sizden daha fazla nefret ediyoruz. Sizi bu

kadar zengin ve kudret sahibi yapan medeniyetinizden ve terakki harikalarınızdan -iyi biliniz ki- bütün ruhumuzla tiksiniyoruz.’

‘Bu garip kin ve gayzı neye atfetmek gerekir?’ sorusuna karşı papazlarınız ve filozoflarınız size şu cevabı veriyor:

‘Müslümanlığa!..’

Bundan doğru bir hüküm olamaz.

Evet, İslam dini bugün sizin tüm gelişmiş âleminizle açık bir düşmanlığa ve hesaplaşmaya girmiştir.

Fakat Allah için olsun bize izah ediniz: “Nasıl oluyor da biz Müslümanlar bu din ile eski Yunan, İran ve Hint felsefelerini inceleyip araştırabildik ve bu din ile sizden daha önce insanlığın tüm bilgi birikiminin (ma’rifet-i insaniyenin) her dalında malumat sahibi olabildik. Ve yine bu din ile nasıl olup da sizin Hıristiyanlık âleminizin her hangi bir havari ve azizinden daha fazla isabetli fikir, görüş ve asil seciye sahibi kimseler yetiştirebildik?”³¹

Şeyh Bağdadî daha sonra şöyle devam ediyor:

“Haçlı savaşlarınızı unutmadık. Haç ile hilal çekişmesi/kavgası bugün yüz kat daha iğrenç şekillerde devam ediyor. Siz bütün araç ve silahlarınızla bizi imha etmeye ve zillete düşürmeye uğraştınız. Dünyanın her tarafından İslam'ın hududunu daralttınız; henüz elimizde kalan yerleri de diplomatlarınız ve misyonerleriniz fesat ve ihtilale vermekten hali kalmıyorlar. Kendiniz için sizin planınız tertiplenmiş ve karara bağlanmıştır. Siz açıktan açığa ve muntazam bir metotla İslam'ı tahrip yollarını takip ediyor ve en kuvvetli bir mazeret olmak üzere “medeniyetimize karşı bizim ayak dirememizi” ileri sürüyorsunuz. Evet, direniyoruz, hatta ölünceye kadar da direneceği; fakat buna sebep yine siz, yalnızca sizsiniz.”³²

Mehmet Akif'in “Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar” diye haykırtan aynı duygudur şüphesiz.

31 Şeyh Abdülhak Bağdadî, İslam'ın Çağrısı, [Hüseyn Kâzım Kadri, İslam'ın Avrupa'ya Son Sözü içinde, Sadeleştiren Ömer Hakan Özalp, Birinci Baskı, Pınar yayınları, İstanbul, 1999 s. 151-152.

32 Şeyh Abdülhak Bağdadî, a.g.e., s. 157.

İslam, Adalet ve Küresel Barış

Doç. Dr. Mehmet Sait REÇBER
Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Dİsel açıdan 'barış' anlamını da içeren bir köke sahip 'İslam'ın anlamı bilindiği gibi Allah'ın iradesine 'teslim olmak', O'na 'boyun eğmek'tir. Ancak İslam'ın ne 'barış' ifade eden bir kökten türemiş olması ne de 'teslim olmak'la dile getirdiği inanç asla herhangi bir pasifliği veya pasifleşmeyi içermez. Aksine İslam'ın gerek barış anlayışı ve gerek teslimiyet felsefesi ona inanan kimsenin etkin düşünsel ve eylemsel katılımını öngörür. Öte yandan, İslam'ın ifade ettiği 'teslim olmak' ile 'barış' arasında bir çelişki varmış gibi görülebilir. Bunun başlıca nedeni İslam'ın bütünsel bir metafizik çerçevesinde varlığın bütün alanlarına ilişkin olarak sunduğu kuşatıcı bir anlam haritasının yeterince bi-

linmemesi/ anlaşılmamasıdır. İslam'ın bu bütünsel ve kuşatıcı entelektüel yapısı dikkate alınmadan onun barış ve teslimiyet mantığının anlaşılması mümkün olmayacaktır.

Gittikçe artan ve küreselleş(tiril)en bir dehşet ortamına sürüklenmiş dünyamızda insanlığın belki de her zamankinden çok daha fazla barışa muhtaç hale geldiği bir gerçektir. Böyle bir ortamda İslam'ın barış konusundaki temel dinamikleri farklı sezgilere konu olmaktadır. İslam'ın temel değer yargılarını şu veya bu nedenlerle göz ardı eden kimleri açısından günümüz dünyasında İslam barıştan çok kargaşa, savaş ve hatta teröre bile kaynak-

lık edebilen bir dindir. Buna karşılık, İslam'a yönelik bu ithamı popüler bir siyasi söylemle yanıtlama gayreti içine giren bazı savunmacı ve hatta özür dileyici yaklaşımlar için ise İslam esasen barıştan başka bir şey sunmamaktadır. Bu iki yaklaşımın da içine düştüğü ortak yanlışlık hem İslam'ın temel değerleri konusunda hem de günümüz dünyasının karşı karşıya kaldığı dehşet ortamının başlıca nedenleri noktasında oldukça sathî denilebilecek bir algıya sahip olmalarıdır. İnsanlığın karşı karşıya kaldığı bu küresel sorunun temel nedenleri derinlemesine tahlil edilmeden ne bu konuda gerçekçi bir çözüm bulunabilir, ne de İslam'ın bu bağlamda sunduğu çözümün temel dinamikleri yeterince anlaşılabilir.

Günümüz dünyasında küresel bir olguya dönüşen dehşetin temel bir nedeni varsa bu hiç kuşkusuz değişik düzlemlerde gerçekleşen *adaletsizlik*dir. Küresel bir mekanizmaya dönüştürülmüş bu adaletsizlik gündelik insan ilişkilerinden uluslar arası ilişkilere, sıradan ekonomik ilişkilerden küresel çaptaki makro-ekonomik ilişkilere ve örgütlenmelere, işçi ve işveren arasındaki gelir dağılımından doğal kaynakların paylaşımına kadar bütün alanlarda gözlemlenebilmektedir. Adaletin bulunmadığı bir yerde ise barışı aramak kelimenin tam anlamıyla ancak bir fantezi olarak kalacağından adaletin sağlanması dünya barışının olmazsa olmaz koşuludur.

Her şeyden önce günümüz insanı kendi kendisiyle barışık olmadığı için diğer varlıklarla da barışık değildir. İnsanın mutluluğunu ortadan kaldıran bu kendi kendisiyle barışık olmama durumunun temelinde de yine bir tür adaletsizlik bulunduğu söylenebilir. Kendi kendisiyle ilişkisinde adil olmayan insanın bir müddet sonra bir çelişkiler yumağına düşmesi sürpriz olmayacağı gibi, bu yolla vicdanını da biteviye yaralayan bir kimsenin mutluluğun asgari koşullarına dahi sahip olması düşünülemez. Kendi içindeki çelişkileri izale edemeyen ve vicdaniyla gerekli barışı yakalayamayan bir insanın toplumsal düzlemde adil ve barışçıl davranışlar sergilemesi beklenemez. Şimdi İslam'ın bu konudaki öngörüsü açıktır. İslam her şeyden önce insanın düşünsel ve ahlaki açıdan olgunlaşmasını, bu yolla

nefsini her türlü kötü eğilimlerden arındırıp Allah'a yönelmesini bireysel ve toplumsal her türlü müs-pet gelişimin (zorunlu) bir önkoşulu olarak görür. İnsanın bütün eylemlerini niyetsel düzlemde soruşturan, ayrıştıran ve değerlendirilen İslam'ın, insanı bu yolla kendi kendisiyle (vicdaniyle) barışık bir fert olmasına ne kadar önem verdiği açıktır. Çağdaş insanın sıklıkla karşıya karşıya kaldığı bencil ve ikiyüzlü tutumların doğurduğu bireysel ve toplumsal marazların temelinde bireyin öncelikle kendisini niyet ve vicdan açısından yeterince gözden geçirmemesi yatmaktadır. Oysa kişinin kendi kendisiyle barışının ve nihayet mutluluğunun temelinde ona adaleti emreden vicdaniyle barışık olması yatar. Ne yazık ki çağdaş insanın içine düştüğü psikolojik bunalım ortamı onu bir yandan vicdanın sesini duymayacak bir hale getirirken, diğer yandan bu haliyle yaşamını sürdürebilmek için kendi kendisini kandırmayı kendisi için bir yaşama sanatı haline getirmiştir.

Dünya barışının önündeki en önemli engellerden bir diğeri de kuşkusuz *toplumsal adaletsizlik*-tir. Bu adaletsizlikten kastımız beşeri ilişkilerin adalet ve hakkaniyet yerine bir takım sosyal ayrımcılıklar üzerine kurulu olmasıdır. Bu sosyal adaletsizlikler dünyanın değişik yerlerinde insanlar arasında yapılan ırk, renk, dil, cinsiyet vb. ayrımcılıklardan çeşitli meslek ve çıkar gruplarının kaynaklık ettiği değişik bir takım haksızlıklara kadar uzanabilmektedir. Bugün ne yazık ki dünyada hâlâ birçok insan dili, ırkı, rengi veya cinsiyetinden dolayı çeşitli ayrımcılıklara ve haksızlıklara uğrayabilmektedir. Aynı şekilde dünyadaki birçok toplumda egemen olan bir takım çıkar ve baskı gruplarının toplumsal adaletin önünde önemli bir engel teşkil ettikleri aşikârdır. Kendi çıkarlarını korumak için her türlü baskı, şantaj ve karalamayı meşru gören bir zihniyetin iş başında olduğu bir dünyada sosyal bir barışın gerçekleşmesi beklenemez.

Muhtemelen insanlığın tarihi kadar eski olan bu toplumsal adaletsizlikler karşısında İslam'ın tutumu nettir. Her türlü sosyal ayrımcılığı reddetmekle kalmayıp, ilk dönemlerinden itibaren İslam dil, renk, ırk vb. ayrımcılıkların ortadan kalkması için büyük bir hassasiyet ve mücadele örneği ser-

gilemiştir. İslam'ın cahiliyet değerleri olarak görüldüğü bu adaletsizliklerin günümüz dünyasında da yaygın olduğu dikkate alındığında, insanlığın bugün de barışa kaynaklık eden bu inanç ve mücadeleye ne kadar muhtaç olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Diğer yandan, bir din olarak belli inanç esaslarına sahip olan İslam'ın kendisini diğer dinlerden ayırması ise son derece doğaldır. Her bir dini o din yapan bir takım inanç esasları vardır ve bu inançlar doğal olarak kendileriyle çelişen inançları dışlar. Bu anlamda birbirini inanç veya düşünce planında karşılıklı olarak dışlayan birçok din, düşünce akımı veya ideolojinin olmasından daha doğal bir şey olamaz. Belli doğruluk iddialarına sahip olan bir dinin kendisini, kendi doğruluk iddialarıyla çelişen bir inançla eşitlemesi bir çelişki oluşturacağından İslam'ın da bu noktada kendisini diğer dinlerle eşitlemesi beklenemez. Ancak burada insanlığın barışı için önemli olan bu inanç farklılıklarının varlığı değil, onlara karşı takınılan tutumlardır. İslam'ın yanlış bulmakla birlikte (ki her din mensubunun kendi inanç esaslarını doğru, onlarla çelişen inançlarını ise yanlış olduğunu düşünmesi en doğal hakkıdır) diğer inançlara ve müntesiplerine karşı ne kadar saygılı ve müsamahalı olduğu hem teorik olarak bilinen hem de tarihsel uygulamalarda görülen bir şeydir. Diğer yandan, İslam'ın diğer inanç ve düşüncelerle entelektüel mücadeleyi meşru ve hatta gerekli görmesi bir şeyin doğruluğuna inanmanın getirdiği doğal bir yükümlülüktür. Öyle ki farklı inanç ve düşünceler arasındaki entelektüel rekabet ve mücadelede herkesin kendi inanç ve düşüncesini doğruluğunu ileri sürmesinden daha doğal bir şey olmasa gerekir.

Günümüz dünyasında insanlığın barışı önündeki belki de en önemli sosyal adaletsizlik, tahmin edileceği gibi, '*ekonomik adaletsizlik*' olarak adlandırılabilir. Gelir dağılımı oranlardaki farklılığı bile aşan, deyim yerindeyse, uçurumlardır. Küresel ölçekte gözlemlenebilen bu adaletsizlikler kıtadan kıtaya, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye ve hatta gruptan gruba çok büyük değişiklikler göstermektedir. Dünyada egemen olan mevcut kapitalist ekonomik model ne yazık ki her gün zenginleri da-

ha zengin, fakirleri daha fakir yapmaktan öteye geçememektedir. Öyle ki bugün dünya ekonomisi belli bir takım zengin ülkelerin ve bu ülkelerdeki çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların denetiminde ve güdümündedir.

Ekonomi alanındaki küreselleşmenin dünyadaki bütün toplumlar için yararlı olacağı düşünülüyordu, oysa bu küreselleşme süreci gerek ülkeler arasında gerekse ülke içinde büyük adaletsizler doğurmuştur. Evet, küreselleşmeyle birlikte büyük maddi birikim sağlanmaktadır fakat birçok ülke insanı bundan yararlanamamaktadır. Bu yolla elde edilen zenginlik ne yazık ki gelişmiş ülkelerin tekelinden çıkmamakta, dünyanın birçok ülkesinde –gelişmiş ülkelerde bile- zengin günden güne daha çok zenginleşirken fakir elindekini dahi muhafaza edememektedir. Buradaki temel endişelerin başında küreselleşmenin kendi zengin fakat halkı fakir ülkeler doğurmasıdır. Bunun başlıca nedeni küreselleşme oyununun kurallarının adil bir şekilde düzenlenmeyip, sanayileşmiş ülkelerin menfaatlerine göre tasarlanmış olmasıdır. Ekonomik küreselleşme istisna sayılabilecek birkaç ülke dışında, gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen hepsinde fakirliğe neden olmuştur. Öyle ki 6.5 milyarlık dünya nüfusunun % 40'ı yoksulluk içinde yaşamakta (günde 2 \$'dan daha az bir gelire), bu nüfusun % 6'sı da yoksulluk derecesinin altında (günde 1 \$'dan da az bir gelire) yaşamaktadır ve bu yoksulluk gün geçtikçe de artmaktadır. Örneğin, çoğunluğu yoksulluk sınırının altında yaşayan Afrika kıtasında 1981'de % 41.6 olan bu oran 2001 yılında % 46.9'a yükselmiştir. Tarihsel olarak bakıldığında küreselleşmenin doğurduğu sömürüden en çok etkilenen Afrika'nın bu duruma düşmesindeki nedenlerin başında hiç kuşkusuz kolonileştirme döneminde bu kıtanın zengin kaynaklarına el konulmasına karşın, karşılığında çok az şeyin verilmesi

dir.¹ Bazı Afrika ülkelerinde uygulanan IMF politikaları ise beklenen ekonomik büyümeyi sağlayamadığı gibi, geriye sadece dış borç bırakmıştır.²

İslam'ın -sosyalizm veya komünizmden farklı olarak- kişisel mülkiyete imkân tanıdığı bilinen bir gerçektir. Doğrusu, insanlar arasındaki bir takım nitelik farklılıkları göz önüne alındığı sürece kişisel mülkiyetin değişiklik göstermesi son derece doğal bir olgudur. Bilenler ile bilmeyenler eşit olmadığı gibi, çok çalışanlar ile az çalışanlar (ya da hiç çalışmayanlar) veya az tüketenler ile çok tüketenlerin birbirlerine eşit olması en temel adalet sezgisiyle çelişir. Dolayısıyla, kişisel mülkiyet hakkı korunduğu sürece insanlar arasında bu açıdan birebir bir eşitliğin olması mümkün olmayacağı gibi, adil de değildir. Ne var ki günümüz dünyasında büyük gerilimlere ve savaşlara neden olan şey bizzat bu kişisel mülkiyet olgusu değildir. Mevcut ekonomik adaletsizlikler en temelde kişisel mülkiyetin 'sömürgeci' bir zihniyetle birleşmesinden kaynaklanmaktadır. İnsanların gelir dağılımları arasında görülen büyük uçurumların nedeni daha ziyade en genel anlamda 'haksız kazanç' olarak adlandırılabilir.

1 Bkz. Joseph Stiglitz, *Making Globalization Work*, (London, Penguin Books, 2007), s. 8-12. Küreselleşmenin değişik etkileri ve değerleri üzerine bir değerlendirme için bkz. Mehmet Sait Reçber, "Değerlerin Küreselleşmesi ve Küreselleşmenin Değerleri", *Felsefe Dünyası*, 41 (2005/1), s. 136-143.

2 Stiglitz, *age*, s. 40-41.

İnsanların gelir dağılımları arasında görülen büyük uçurumların nedeni daha ziyade en genel anlamda 'haksız kazanç' olarak adlandırılabilir. Faiz, tefecilik, tekellilik vb. sömürgeci tutumlardır.

lecek faiz, tefecilik, tekellilik vb. sömürgeci tutumlardır. Eğer bugün dünyadaki gelirin büyük bir kısmı sadece şanslı (!) bir azınlığın elinde ise bunun en temel nedeni budur. Dünyadaki nüfusun küçük bir azınlığının ekonominin büyük bir kısmını kendi çıkarları istikametinde bir sömürü mekanizmasına dönüştürüp servetine servet kattığı bir yerde geriye kalan çoğunluğun da buna bağlı olarak fakirleşmesi kaçınılmaz olacaktır.

İslam kişisel mülkiyet hakkını korumakla birlikte dünya barışının önündeki en büyük engellerden biri olan böyle bir ekonomik adaletsizliği engellemek için her türlü haksız

kazancı yasaklamakla kalmamış, toplumdaki ekonomik dayanışmayı başta zekât müessesesi olmak üzere çeşitli yollarla güvence altına almıştır. Daha temelde mülkü insanın emrine verilmiş bir emanet ve imtihan vesilesi olarak gören İslam her türlü açgözlülüğü ve israfı da yasaklamıştır. Böylece İslam'da mülkiyet kendi başına nihai bir değer olmayıp, sadece araçsal bir değere sahiptir. Bütün bunlar ekonominin sınırsız bir tüketim mekanizması yerine ihtiyaca dayandırılmasını da öngörür ki bu yer altı ve yer üstü kaynakların biteviye tüketilmesini açık bir şekilde engeller.

Öyle ki bu kaynakları bir emanet olarak gören bir zihniyetin bencil bir tüketim mantığıyla günümüzdeki bir takım toplumların veya gelecekteki nesillerin yaşam olanaklarını tehdit etmesi, tehlikeye düşürmesi beklenemez. Tam tersine, günümüzde küresel kapitalist mantığın önyak olduğu hegemonyacı ve sömürgeci yaklaşımın yer altı ve yer üstü kaynaklarını kendi bencil hedefleri istikametinde nasıl kullandığı ve bunu yaparken bir taraftan milyarlarca insanın rızasını engelleyip, diğer taraftan onarılmaz çevre felaketlerine yol açtıkları bilinen bir gerçektir. Muhtemelen bunu görmeyen en kolay yolu nükleer ve konvansiyonel silahlar için yapılan harcamaları açlık ve hastalıkların pençesindeki milyarlarca insanın durumuyla karşılaştırmak olacaktır. Kaldı ki dünyadaki birçok savaş ve çatışmanın bizzat bu çıkar sahipleri tarafından nedenlendiği veya

desteklendiği de bilinen bir gerçektir. Küresel bir barışın yolu işte bütün bu adaletsizlikleri ortadan kaldırmaktan geçer. Bu adaletsizlikler hüküm sürdükçe barış üzerine atılan nutuklar sadece 'lafta' kalacak, gerçekçi ve samimi bir arayış ve çözüme imkân vermeyecektir.

İnsanlığın bu duruma gelmesinin muhakkak ki uzun bir tarihsel geçmişi vardır ve bu süreç boyunca insanın dinle olan ilişkisindeki değişimi hayati bir öneme sahiptir. Modern dönemlerle birlikte bütün her şeyin odağına insanın ve onun çeşitli sınırlar tanımayan arayışlarının/ ihtiraslarının konulması bunun başlıca nedenidir. İnsana sınırsız bir özgürlük alanı açmak için ya Tanrı'nın var olmadığı ya da yokmuş gibi davranıldığı seküler kültürde bütün bu adaletsizliklere dizginleyecek aşkın boyut,

dini/ ahlaki boyut bir şekilde yadsınmıştır.³ Bu sekülerleşme sürecine yapılan ciddi katkılardan biri de kuşkusuz insanın bir dinle ilişkisi olsa da ya bu dini inancını eleştirel anlamda gözden geçirmemesi ya da kendi istek ve çıkarları istikametinde yorumlamasıdır. Böylelikle din insana rehberlik edecek bir değerler sistemi olmak yerine onun kötü davranışlarını ve emellerini meşrulaştıran bir mekanizmaya dönüşmüştür. Özünden ve asıl gayesinden uzaklaşan ve hatta yabancılaşan böyle bir din veya din anlayışı insanın bireysel, toplumsal ve ekonomik hayatında gerekli ahlaki dönüşümü gerçekleştiremeyeceği gibi, bir istismar mekanizmasına da dönüşebilir.

3 Modern zamanlardaki sekülerleşmenin özellikle insan-tabiat ilişkisini nasıl bozduğuna ilişkin geniş bir değerlendirme için bkz. Seyyid Hüseyin Nasr, *İnsan ve Tabiat*, çev. N. Avcı, (İstanbul: Yeryüzü Yayınları, 1982).

Mevcut ekonomik
adaletsizlikler en
temelde kişisel
mülkiyetin
'sömürgeci' bir
zihniyetle
birleşmesinden
kaynaklanmaktadır.

Görüldüğü gibi, dünya barışının önünde du-
ran bütün bu engellerin dayandığı bir zihniyet, ya-
ni entelektüel bir zemin bulunmaktadır. Bu zihni-
yet dönüştürülmedikçe dünyada kalıcı bir barıştan
söz etmek mümkün olmayacaktır.

Yukarıda dünyadaki bu adaletsizliklerin orta-
dan kaldırılması noktasına İslam'ın sunduğu temel
değerlere değindik. Şimdi asıl önemli olan İslam'
ın bu temel dinamiklerini evvela entelektüel
planda ortaya koymak, sonra da bu dönüşümün
nasıl sağlanabileceğinin ikna edici örneklerini ser-
gilemektir. İslam'ın bu noktadaki temel öngörü-
leri (emirleri ve yasakları) dikkate alındığında bu-
nu gerçekleştirmek ve böylece bütün bu adaletsiz-
liklerle mücadele etmek bir Müslüman'ın öncelikli
ödevi olarak durmaktadır. İnsanlığın böyle bir aç-
ılıma olan ihtiyacı günümüzde daha da acil ve ha-
yati bir durum almıştır. Ama böyle bir küresel dö-
nüşümün gerçekleşebilmesi en temelde bizzat
Müslümanların gerekli dönüşümü gerçekleştirmel-
erine bağlıdır.

Bunun gerçekleşmesi de İslam'ın teslimiyet
mantiğinin bir gereğidir. Bu anlamda İslam pasif
bir barış dini olmadığı gibi, Allah'a 'teslim olmak'
veya 'boyun eğmek' de pasif bir şekilde olana se-
yirci kalmayı değil, aksine değişik düzlemlerdeki
bütün bu adaletsizliklerin ortadan kalkması, hak
ve adalet temelinde gerçek barışın sağlanması için
bütün çabalarımızda Hakk'a boyun eğmeyi, teslim
olmayı gerektirir.

Yeni Bir Evanjelik Hıristiyan Taktiği: Uydurma Kur'an "El-Furkânü'l-Hakk"

Doç. Dr. Ahmet ÇELİK, Prof. Dr. Ali Rafet ÖZKAN
Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Özet

Nüzulünden günümüze kadar, Kur'an'a karşı ortaya atılan birçok yalan ve iftiraları tarih kaydetmiştir. Bu iftiralar genelde bireysel düzeyde meydana gelmiştir. Bundan dolayı da taraftar bulamamış ve tarihin çöplüğünde yerlerini almışlardır. Biz Müslümanlara göre Kur'an'a karşı yapılacak tüm saldırılar aynı şekilde sonuçlanacaktır.

Belki de yukarıdaki çalışmaların bir halkasını oluşturacak bir çaba daha gündeme getirilmiştir. "el-Furkânü'l-Hakk" diye isimlendirilen ve vahiy ürünü olduğu iddia edilen bu kitap, Kur'an'ı kopyalamaya çalışmıştır. Çünkü Kitap incelendiğinde görüleceği üzere birçok pasaj, Kur'an' da yer alan kelimelerin tersyüz edilmesiyle te'lif edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evanjelik, Kur'an, Hıristiyanlık, Uydurma, Dinler.

Abstract

Since the Quran has been sent down, the history has recorded a number of lies and aspersions against it. These aspersions generally made by individuals. That is why they were not supported very much by people and lost in the depths of the history. According to us, the muslims, every attack against Quran will be resulted in the some way.

Another effort, which can also be regarded as another ring to the chain of efforts given above, has recently revealed. A book, whose name is "el-Furkânü'l-Hakk" and which is acclaimed as a product of revelation has tried to copy the Quran, because when the book is analysed it was seen that most passages are formed by invertin the words of the Quran.

Key Words: Evanjelical, Christianity, Quran, Fabricated, Religions.

1. GİRİŞ

Malum olduğu üzere Hıristiyanlar, uzun yıllardan beridir Müslümanlarla mücadele halindedir. Savaşlarla arzu ettiklerine erişemeyeceğini anlayan Hıristiyan dünyası, mücadele alanını farklı sahalara kaydırmış; sevgi, dostluk ve diyalog unsurlarını Öne çıkararak örtülü misyonerlik yöntemlerini devreye koymuştur. Bununla da yetinmeyen misyoner teorisyenler, geliştirdikleri son taktiklerden biri olan "inkültürasyon" (kültürleşme) adlı yöntemi devreye koymuştur. Kısaca ifade etmek gerekirse "kültürleşme", farklı bir kültüre Hıristiyanlığı sokma ve orada yeşermesini sağlamadır..

Evanjelik Hıristiyanlar tarafından yazılan sahte kitap "el-Furkânü'1-Hakk" da, bu kültürleşme sürecinin bir uzantısıdır. Öncelikle yerli kültüre yerleşme, sonra da o kültürü bozma ve tahrip etme bu yöntemin özünü oluşturmaktadır. "el-Furkânü'1-Hakk" ismi bile Hıristiyanlar tarafından çok ustalıklı seçilmiş, Kur'an için kullanılan bir kelime-

den yani İslam dünyasının özüne ait olan bir kelimedenden alınmıştır.. Bu çalışmada "el-Furkânü'1-Hakk" adlı kitap değerlendirilecektir.

Nüzulünden günümüze kadar, Kur'an'a karşı ortaya atılan birçok yalan ve iftiraları tarih kaydetmiştir. Tarih boyunca her din mensubu kendi zaviyesinden olaya bakarak karşı tarafla ilgili reddiyeler kaleme almıştır. Hem İslam topraklarında yaşayan hem de diğer ülkelerdeki Hıristiyan bilginleri, İslam'ı tenkit eden ve kendi dinlerini savunan eserler yazmışlardır. Bunların en dikkat çekenleri; S. Jean Damescene (675-750), Theodore Ebu Kurrâ (750-825) Timothee I (728-823), Nicetas de Byzance (842-912), Robert de Keton (XII. Asır), Alexandre du Point (XIV. Asır), Nicolas de Cuse (XVI. Asır), Volter (XVIII. asır) ve diğerleridir¹. Bu yazarların İslam hakkında kaleme aldıkları eserlerin ana konusunu hâşâ İslam'ın sahte oluşu, Hz. Peygamber efendimizin hasta olduğu, gerçek peygamber olmadığı, Kur'an'ın Allah'ın değil de (hâşâ) şeytanın kitabı olduğu vs. gibi akla mantığa sığmayan iftiralar ve ön yargılar oluşturmaktadır.. Nitekim bu çalışmamızı konu olan "el-Furkanu'1-

Hakk" isimli uydurma kitap, bu olumsuz bakışın ve art niyetin en canlı örneğidir. Vahiy ürünü olduğu iddia edilen bu uydurma kitap, Kur'an'ı taklide çalışmıştır. Çünkü Kitap incelendiğinde görüleceği üzere birçok pasaj, Kur'an' da yer alan kelimelerin tersyüz edilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu makalede biz, adı geçen kitabın yazılma sebebi, kimler tarafından yazıldığı, özellikleri ve Kur'an'ın hangi ayetlerinden istifade edilerek hazırlanmış olduğunu ortaya koymaya çalışacağız.

YENİ BİR EVANJELİK HİRİSTİYAN TAKTİĞİ: UYDURMA KUR'AN "EL-FURKÂNU'L-HAKK"

Mezkur eseri değerlendirmeye geçmeden önce Bazı Batıların, Müslümanları dinlerinden uzaklaştırmak için birinci derecede Kur'an'ın tahrif veya yok edilmesinin gereğine inandıkları için bu konuda mesai harcadıklarını da belirtmemiz gerekir. Mesela İngiliz Eski Başbakanı William Ewart Gladstone şöyle demiştir: "Kur'an Müslümanların elinde olduğu müddetçe Avrupa Doğuya hâkim olamayacaktır"².

Cezayir'i işgal edip halkı sömüren Fransızların hâkimi, yine Kur'an'ın Müslümanlar üzerindeki etkisini anlamış olmalı ki, "Cezayirli, Kur'an okuyup, Arapça konuştukları müddetçe onlara galip gelmemiz mümkün değildir"³ diyerek, Kur'an'ın Müslümanlar üzerindeki etkisinin büyüklüğüne işaret etmiştir.

Avrupalılar, Müslümanların İslam tedrisatı gördükleri ciddi eğitim kurumlarının bile olmasını hazmedememişlerdir. Mısır, İngiliz işgali altında bulunduğu bir sırada oraya gelen Lord Cromer şunu söyleyebilmiştir: "Üç şeyi; Kur'an'ı, Kâbeyi ve Ezheri yıkmaya geldim"⁴.

Batı'nın Müslümanlar üzerinde uygulamaya çalıştığı çok tehlikeli olaylardan biriside yeni bir ki-

tap yazdırma meselesidir. Bu kitabın ismi "el-Furkânu'l-Hakk"tır (Gerçek Furkan). Yapılan araştırmalara göre Kitap, Arapça olarak yazılmış, daha sonra İngilizce-ye tercüme edilmiştir. İngilizce nüshanın üzerinde Omega 2001 P.O.BOX 293627 Sacramento, CA 95820 ifadeleri yer almaktadır. Orijinal dili Arapça olup daha sonra "The True Furqan" adıyla da İngilizceye tercüme edilmiştir⁵.

Adı geçen kitap, şu ana kadar Kur'an'a yapılmaya çalışılan saldırıların en tehlikelisi olarak ka-

1 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Ömer Faruk Harman, "Hıristiyanların İslâm'a Bakışı", Asrımızda Hıristiyan-Müslüman Münasebetleri, İlmî Neşriyat, İstanbul 1993, s. 95-110.

2 er-Rûmî, a.g.e., s. 442

3 er-Rûmî, a.g.e., s. 442

4 er-Rûmî, a.g.e., s. 442.

5 C.S. Arthur Islam's Holly Book <http://jmm.aaa.net.au/articles/41.htm> 28 May 1999.

bul edilmektedir. Yazarlara göre bu kitap; Müslümanlara, Kur'ân'a karşı yapılan bir nazireyi gösterecek ve getirdiği yeni öğretilerle onları, kitapları hakkında temelinden sarsacak! ve böylelikle mukaddes kitapları için yeni bir temel, dayanak arama peşine düşürecektir!⁶. Bkz. Fehd b. Abdirrahman er-Rûmî, *Menhecu'l-Medreseti'l-Akliyyefi't-Tefsir*, Beyrut, 1981, s. 442

Adı geçen kitap piyasaya çıkar çıkmaz Hıristiyan internet siteleri hemen onu yayınlamaya ve reklâmını yapmaya başlamışlar ve kitabı öven makaleler kaleme almışlardır. Nitekim C. S. ARTHUR "Islam's Holly Book" adlı makalesinde şunları söylemektedir: 1400 yıldan fazla bir zamandır Kur'an'a ve onun iddialarına verilen cevaplar hep korkularak yazılırdı. Fakat şimdi Müslümanların kitapları Kur'ân, "el-Furkân'u'1-Hakk" vasıtasıyla gerçek bir tahaddiyle (meydan okunmayla) karşı karşıya kalmıştır. Bu kitap Kur'ân'ın üslubuna ve belagatine da denk sayılabilecek seviyededir. Hatta Kur'ân'da gelen öğretileri de aşmaktadır. Daha sonra "el-Mehdi" kot ismiyle kitabın yayın ve yürütme kurulunda yer alan kişiden şunları nakleder: Sayılan bir milyarı aşan ve 39 ülkeye dağılan Müslüman dostlarımız, İncil'in doğru mesajını alamamışlardır. İşte bu kitap onlara bu mesajı iletacaktır. Aynı şahsın şöyle dediği de nakledilmektedir: "Şu ana kadar hiç kimse Kur'an'a meydan okumaya cesaret edemedi. Çünkü böyle bir şeye kalkışanlar hemen cezalandırıldı, kafaları koparıldı veya sürüldüler." Yayıncılar kitabın gayesini şöyle açıklamaktadırlar: Biz, Mesih'in davetini yaymak üzere İslam ülkelerine girmek için kolay bir yol bulamadık. Öyle ki bu gaye uğruna sağlık konusunu, okulları, kitapları, filmleri ve diğer birçok yöntemleri kullandık, ancak başarılı olmadık. Çünkü bu yolların hiçbiri, Müslümanlara, Hıristiyanlığın anlatılması konusunda yeterli düzeyde etkili olamamıştı. Kullanılan klasik yöntemler baştan sorunlar taşıyordu. Öyle ki Müslümanların anlayabileceği düzeye sahip Arapça bir Kitab-ı Mukaddes'in çevirisi bile yoktu. Çünkü onlar belagat ve fesahat ehlidirler.

6 C.S. Arthur Islam's Holly Book
<http://jmm.aaa.net.au/articles/41.htm> 28 May 1999.

Onlar dilleriyle övünürler. Dolayısıyla Hıristiyan öğretilerinin özellikle Arapça konuşan Müslümanlara rahatça ve etkili şekilde hitap edebileceği bir aracın bulunması gerekliydi. İşte bu noktada The True Furqan başlıklı kitap hazırlanarak devreye sokuldu.

Kitabı derleyene göre bu eser, sözüm ona her yönüyle Müslümanların kutsal kitabı Kur'an'ın tüm özelliklerini içerisinde barındırmaktadır. Nesir ve şiir şeklinde yazılmış, saf, klasik Arapça ile oluşturulmuştur. Üslup ve akıcılığına dikkat edilmiştir. Hatta -ona göre- güya Kur'an'da var olan 100 gramatik hata el-Furkân'u'l-Hakk'da bulunmamaktadır. Ayrıca yazara göre bu kitap köklü hakikatler içermekte olup, şaka ve alayla herhangi bir ilişkisi yoktur⁷. Ancak adı geçen kitabı gramer yönünden inceleyen bazı Arap araştırmacıları, kitapta birçok gramer hatasının bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Konuyla ilgilenen yorumcular, Amerika raporlarında şunların üzerinde durulduğunu söylemektedirler: Son olaylar (11 Eylül, 2001) açıkça şunu göstermiştir ki, artık onların yani Müslümanların Kur'anlarına karşı savaş ilan edilmelidir. Ve bu savaşa, yüce Mesih'in ve kurban edilmiş Musa'nın milletinden, genç, yaşlı, çocuk, kadın herkes katılmalıdır. Çünkü artık o günahkâr şerli insanlardan dünyayı kurtarmanın savaştan başka yolu kalmamıştır. Aynı kaynaklar şunu da ilave etmektedir: Ortadoğu'da Amerikan ve İsrail askerleri Yahudi ve Mesih'in sancağını dalgalandırmak için, halk desteğini de aldıktan sonra harekete başlamalıdır ve İsrail mutlaka o geri kalmış milletlerden ölülerinin intikamını almalıdır.

2. Bu Uydurma Kitabın Yazarları

Kitabın önsözünde, yazımla sorumlu tutulan kuruldanda oluşan iki kişi, kendilerini "es-Safiy" ve "el-Mehdi" kot isimleriyle sunmuşlar, adlarını açıkça belirtmemişlerdir. Ancak araştırmacıların belirttiğine göre kendisini "el-Mehdi" diye isim-

Adı geçen kitap piyasaya çıkar çıkmaz Hıristiyan internet siteleri hemen onu yayınlamaya ve reklâmını yapmaya başlamışlar ve kitabı öven makaleler kaleme almışlardır.

İlendiren şahsın Filistin kökenli Amerikalı Rahip Anis Shorosh'tur.

Bu şahıs Filistin'in Nasınye kentinden Amerika'ya göç etmiş, daha sonra orada Mi-sisipi Üniversitesi sosyoloji bölümünü bitirmiş, teoloji alanında mastır yapmıştır. İki alanda doktora yaptığı görülmektedir. Bunlardan birincisi yine teoloji alanında; ikincisi ise din felsefesi üzerinedir.

Anis Shorosh'un en önemli özelliği evanjelist bir Hıristiyan olmasıdır. Hatta onun adına kurulu olan "The Anis Shorosh Evangelistic Association" adında bir misyoner teşkilatı da mevcut.

Bu şahıs 11 Eylül 2001 saldırılarından iki gün sonra Amazon sitesinde gerçek kimliğini açıklamıştır. ABD'de İslam'a ve Müslümanlara karşı mücadeleyi temel uğraşı kabul ederek Amerika'da İslam'ın yükselmesi konusunda uyarıda bulunmak için halka açık toplantılar düzenlemiştir. Shorosh'a göre bu kitap sitili, dili ve içeriği hususunda Kuran'a meydan okumaktadır. Aynı şahıs Müslümanların 20 yıl içerisinde Amerika'ya hâkim olmak için 20 maddeden oluşan bir plan hazırladıklarını ve bu planlarının neler olduğunu bir makalesinde belirtir ve şöyle der: "İşte ben 2020 yılından önce Müslümanların Amerika'ya hâkim olmak için çizmiş oldukları planları açıklayarak bir analiz de bulunuyorum."⁸

⁷ Es-Sadık Beşir Nasr, *el-Furkanu'l-Hakk*, Sahifet Libya el-Yevm, 17 Haziran,, 2005, Bkz.

⁸ nis Shorosh'un *Twenty-Year Plan For Usa: islam Targets America* <http://www.think-isra-el.org/shorosh.islam.html>

Aynı şahıs Houston Üniversitesinde kin ve nefret dolu bir konferans vermiş ve bu konuşmasında Müslümanların toptan imha edilmesini Amerika hükümetine önermiştir. Çünkü ona göre İslam, terör ve kan akıtma dinidir. Kur'ân ise terörün kaynağıdır. Terörü yok etmek için Kur'ân'ı ortadan kaldırmak gerekir. O, bu ifadelerle de yetinmemiş Amerika hükümetinden; Müslümanları Amerika'dan kovmaya ve diğer bütün Müslümanları Ortadoğu'da bir araya getirmeye, sonra tümü-

nün üzerine atom bombası atarak yok etme önerisinde bulunmuştur. Ayrıca kendisinin her cumartesi gecesi İslam ve Müslümanların yok olması için Allah'a dua ettiğini söylemiştir⁹.

Ancak böyle bir çalışmayı bazı fertlerin meydana getirdiğini düşünmek eksik bir değerlendirmedir. Biz, bunların arkasında gizli kuruluşların olduğunu düşünmekteyiz. Nitekim Kuveyt'te yayımlanan haftalık "el-Muctema" dergisi, bu uygulamanın sinyallerinin, Amerikan Savunma Bakanlığı (Pentagon) için çalışan Rand Corporation adlı dü-

şünce kuruluşunca yayımlanan ve Smith Richardson Vakfı'nın finanse ettiği "Sivil Demokratik İslam: Ortaklar, Kaynaklar ve Stratejiler" başlıklı çalışmada verildiğine işaret etmiştir. Hatta bazılarına göre bu çalışma, bizzat ABD yönetiminin direktifleri doğrultusunda hazırlanmıştır.

3. el-Furkânu'1-Hakk Adlı Kitabın Yazılma Sebebi

Bu gibi çalışmaların altyapısını çeşitli siyasî ve ya ekonomik çıkarların oluşturduğu kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca misyonerlik çalışmaları da bu gibi çabalara hız veren amillerden sayılabilir. Çünkü kitabın içeriğine bakıldığında baştan sona Hıristiyan Öğretileri ve teolojisinin yer aldığı görülmektedir.

Esas gaye Kur'ân'ın uydurma bir kitap olduğunu savunmak ve Müslümanlara güya yeni bir mukaddes!!! kitap sunmaktır. Ayrıca Kur'ân'ın içeriği hususunda Müslümanları şüpheye düşürerek, Amerika ve diğer Avrupa ülkelerinde İslam'ın gelişmesini ve Müslümanların sayısının çoğalmasının önüne geçmektir.

Yapılan tahmin ve yorumlara göre ABD'de Evangelistler, 11 Eylül saldırılarının Müslümanların üzerine yıkılmasından sonra Amerika'nın, terörün köklerinin kurutmak için Afganistan'ı ve daha sonra çeşitli bahanelerle Irak'ı işgal etmesi, Bush yönetiminin Büyük Ortadoğu Projesini hayata geçirme planını gündeme getirmiştir. İşte bu çerçevede yeni bir kutsal kitap hazırlığı içerisine girilmiş ve adı geçen kitabın Kur'ân'ı Kerim yerine Arap ve İslam ülkelerinde 21. yüzyılın mukaddes kitabı olması düşünülmüştür¹⁰.

4. el-Furkanu'1-Hakk Adlı Kitabın Bölümleri

Adı geçen kitap, 366 sayfa, 77 bölümden (sure) oluşmakta ve her bölüme teslisi (Hıristiyan üçlemesini) içeren bir ifadeyle başlamaktadır. Her bölüm birkaç sözde ayetten müteşekkildir. Bunlar,

9 Salah Abdulfettah, el-Haldî, *Sahifetu ehbâri'l-Halic el-Bahrayiniyye*, 1.6. 2004.

10 <http://www.majdah.com/vb/showthread.php?t=2287>; <http://www.3arabsoft.com/forum/-vp1589.html>

1,2,3,4 şeklinde numaralanmıştır. Yani şematik yapı Kur'ân'a benzetilmeye çalışılmış ve kitabın bölümlerine sure adı verilmiştir.

Kitabın on bir ana bölümü, Kur'ân'da yer alan surelerle aynı isimleri taşımaktadır. Mesela; *el-Fatiha*, *en-Nûr*, *el-Kadr*, *el-Müminin*, *en-Nisâ*, *et-Talak*, *el-Mâide* gibi. Diğerlerinden bir kısmının isimleri ise yine Kur'ân'dan esinlenerek konulmuştur. Çünkü benzeri kavramlar Kur'ân'da yer almaktadır. *ez-Zevâc*, *et-Tuhr*, *el-Mizân*, *eş-Şehid* bunlardan bir kaçıdır. Bazı bölümler, Müslümanları aşağılayan ve onlara hakaret eden isimlerden seçilmiştir. Mesela, *el-Makirun* (komplocular), *el-Mufterun* (uydurmacılar), *el-Muharridun* (kışkırtıcılar), *el-Kafirun* (inkarcılar), *el-Müşrikûn* (putperseller).

Adı geçen kitaptaki konuların bir kısmını serdetmeye geçmezden önce şunu özellikle belirtmeliyiz ki, kitabı yazanlar, kitap metninin sözüm ona "al-Safiy" e vahiy yoluyla verildiğini iddia etmektedirler. Nitekim Tenzil suresinde şu ifadeler yer almaktadır:

"Biz, el-Furkanu'l-Hakk'ı vahiy olarak indirdik. Onu, muciz bir kelimeler olarak, açık Arapça bir lisanla tebliğ etmesi için Safi'mizin (seçtiğimizin) kalbine yerleştirdik".

Görüldüğü gibi yukarıdaki pasaj adeta Kur'ân'ın birkaç ayetinden intihal edilmiş daha sonra bir araya getirilmiştir¹¹. Dolayısıyla yukarıdaki pasajların hiçbir orijinalliği söz konusu değildir. Bilakis taklit ve intihalden ibarettir.

5. el-Furkânü'l-Hakk Adlı Uydurma Kitabın Muhtevası

Adı geçen kitap bir önsöz, besmele, yetmiş yedi sure ve bir hatimeden oluşmaktadır. Metodu normal bir telifi andırmaktadır. Önsözde şu ifadeleri görmekteyiz: *"Özellikle Arap ümmetine, genelde İslam dünyasına; her şeye gücü yeten Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. İnsan gönlünün derinliklerinde samimi imana, iç huzura, manevi özgürlüğe, ebedi yaşama özlemler bulunmaktadır. Biz, tek ve biricik Tanrı'ya imanla, okuyucuların ve dinleyenlerin o şevk ve özlemlere "Gerçek Furkan " vasıtasıyla yol bulacaklarına inanıyoruz."*

"İnsanları yaratan, bu semavi bereketleri, ırk, renk, cinsiyet, dil, kök, millet veya din ayrımı yapmadan nura ihtiyacı olan her insana sunmaktadır. Allah, bu gezegenin üzerinde yaşayan her nefse büyük önem vermektedir.

Yazım, tercüme ve yayından sorumlu kurul "es-Safiy" ve "el-Mehdi" Önsözden sonra Besmele gelmekte, tevhid ve teslisi birbirine karıştıran ve net bir Tanrı inancını ortaya koyamayan ifadelerle yer verilmektedir. Dolayısıyla bu kitapta da Hıristiyanlıkta var olan inanç kapalılığı sürüp gitmektedir.

Daha sonra kitapta sözde Fatiha suresi yer almaktadır: Bu surede tövbe üzerinde durulmakta "Cennet'in kapıları tövbe edenler için açıktır" şeklinde bir ifade bulunmakta ve şöyle denmektedir: Bu kitap, "kullarımızdan sapıtanlar ve tüm insanla-

11 Bu konuda Kur'ân'daki benzer ayetler için bkz. Şu'âra, 195; Nahl, 103; Fatır, 31; İsrâ, 81.

ra bir mesaj taşımaktadır." Sapıtanlardan maksadın Müslümanlar olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sözle vahiy kitabının bütünüyle içeriğini bozarak tanıtmak imkânsızdır. Tümüyle incelendiğinde görüleceği üzere bu kitabın en önemli gayesi Kur'ân'ın helal dediğine haram, haram dediğine helal demektir. Örneğin Kur'ân dört haram ay olduğundan bahseder ve bu aylara saygı gösterilmesini; savaş ve benzeri şeylerin bu aylarda yapılmasını yasaklar¹².

Ancak adı geçen kitap belki de Ramazan ayında da Müslümanlara saldırmak için böyle bir şeyin uydurma olduğunu Allah'a iftira ederek anlatır. Kaldı ki onların Irak, Afganistan ve Filistin'de Ramazan ayında yaptıkları katliamlar, haram aylara saygılarının olmadığını göstermiştir. Selam (barış) diye isimlendirilen surede şunları okuyoruz: *"Siz yalan olarak bize, bizim haram ayda savaşı yasakladığımız iftirasında bulundu-*

nuz. Sonra biz, haram kıldığımızın hükmünü nesh ettik (kaldırdık) ve bu ayda büyük bir savaş helal kıldık.

Kitabı yazarlar, Müslümanların, küfürle imanı değiştirdiklerini, böylelikle de sapıttıklarını iddia ederler. Kitabın iman adlı beşinci suresinin son ayetinde şunları görmemiz mümkündür: *"Ey İnsanlar! Siz ölüler idiniz. Biz sizi İncil'i'l-Hakk'ın kelimesiyle dirilttik... Sonra sizi el-Furkanu'l-Hakk'ın nuruyla (yeniden) dirilteceğiz. Fakat (onlar) imanı küfürle değiştirdiler ve böylelikle doğru yoldan saptılar ve onların iddia ettikleri onları nasıl yüzüstü bırakıp kayboldular."*

Görüleceği üzere yukarıdaki pasaj, Bakara, 108 ayeti ile, En'am, 24 ve 94. ayetlerinden az farklarla oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kur'ân Ehl-i Kitab'ın Tevrat'ın bazı ayetlerini değiştirdiğinden bahseder, (bkz. Ma-ide, 41) Bu ifade adı geçen kitabı yazarların zoruna gitmiş ol-

12 Bkz. Bakara, 192, J, Maide, 2, Tevbe, 36

malı ki bunu tenkit etmekten geri durmamışlar ve Mesih adlı surede buna yer vermişlerdir: “Siz, *İncil’in bir kısmının değiştirildiğini iddia ettiniz ve bu sebeple (onunla amel etmeyerek) ona sırt döndünüz, arkanıza attınız*”.

Kur’ân “*İsayı öldürmediler ve asmadılar. Fakat onlara öyle gösterildi...*” (Nisa, 156) buyurmaktadır. Ancak adı geçen kitap durumun böyle olmadığını, İsa’yı bedeni olarak gerçekten çarmıha gerdiklerini “*es-Salb*” suresinde çok kesin ifadelerle anlatır: “*Meryem oğlu İsa el-Mesih ‘i, tam bir insan olarak çarmıha gerdiler. Onu kesin olarak öldürdüler*”.

el-İ’câz adlı surede çokça Kur’ân’dan iktibaslar yapıldığı görülmektedir. Özellikle Kur’ân’ın insanlara meydan okumasıyla alakalı İsrâ, 88 ayetinin çarpıtılmaya çalışılması çok dikkat çekici ve kopyacılığın hangi boyutlara ulaştığını göstermesi açısından ibret vericidir. İ’câz suresinin 13. ayeti şöyledir “*Andolsun, İnsanlar ve cinler onun bir ayetinin benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine destek olsalar, yine onun nurundan bir parça veya onun sevgisinden bir nefha getiremezler*”.

et-Tuhr suresi 12. ayette çok evlilik zina olarak nitelendiriliyor. İfade şöyledir: “*İftira olarak ‘Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur’ dediniz—Ancak ikişer, üçer, dörder olmak üzere (kadınları) nikahlayarak veya sahip olduğunuz cariyelerle (evlenerek) işlenmesini emrettiniz*”.

Görüldüğü gibi bu ifadeler büyük ithamlar taşımakta ve bu kitabı yazarların kendi dinleri hakkındaki cehaletlerini de ortaya çıkarmaktadır. Çünkü çok kadınla evlenme ruhsatı sadece Kur’ân’ın benimsediği bir ilke değildir. Mesela yahudilikte çok evliliği yasaklayan bir hüküm yoktur. Özellikle yahudiliğin ilk dönemlerinde çok yaygın olduğu görülmektedir.

Yahudilikteki kadar yaygın olmasa da Hıristiyanlıkta da çok kadınla evliliğe müsaade eden bazı gruplar bulunmaktadır. Mesela Anabaptist-

ler 1531 de çok evliliği tasvip ettiler. Mormonlar da çok evliliğe sadece izin vermekle yetinmeyip onu “mukaddes ve ilahi bir nizam” olarak kabul etmişlerdir. Diğer Hıristiyanlar arasında çok kadınla evlenme yasağı sonraki dönemlerde başlamıştır¹³.

el-Furkân’ul-Hakk yazarları Kur’ân-ı Kerim’de yer alan Necm suresini de çarpıtmaktan geri kalmamışlardır. İddiaya göre Hz. Peygamber, Kureys Kabilesini kendi saflarına çekerek kendisine ve arkadaşlarına yapılan eziyetlerin önüne geçmek için

Yahudilikteki kadar yaygın olmasa da Hıristiyanlıkta da çok kadınla evliliğe müsaade eden bazı gruplar bulunmaktadır.

Ku-reyş’le sulh yapmak istiyordu. Bundan dolayı da Necm suresine putları öven bazı ilavelerde bulunmuştur. Onlar bu iddialarıyla Hz. Peygamberin, davetinde sadık kalmadığını vurgulamaya çalışmaktadırlar. Öncelikle şunu vurgulamalıyız ki, onların bu iddiası yüce Peygamberimize büyük bir iftirdir. Çünkü böyle bir durum mutemed kaynaklarımızda yer almamaktadır¹⁴.

Bu konudaki iftiraları uydurma kitaplarında şöyle yazılıdır: “*Ey kullarımızdan kafir olanlar! Sizin öncünüz saptı ve azdı. O nefis arzusuyla konuşmadı. O, vahy (edilen) iftira bir vahyidir. O, cehren küfrü seslendirdi de ‘Lat ve Uzza ‘ya ve diğer üçüncüsü Me-nat’a ne dersiniz. Onlar yüce kuğulardır. Onların şefaati umulur’ şeklinde okudu*”.

Görüldüğü gibi yukarıdaki pasajlar Kur’ân’ın Allah (c.c.) vahiy değil, iftira olduğunu iddia et-

13 Eski Ahit, (II. Samuel, (5/13,1. Krallar, 11/3)

14 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Hasan Elik, *Kur’ân’ın Korunmuşluğu Üzerine*, İlahiyat Vakfı Yay. İst. 1998, s. 85-118.

mekte ve onun eşsiz üslubu kopyalanmaya çalışılmaktadır. Ancak böyle bir durum sadece bunların işi değildir. Çünkü benzeri durumu sadru'l-İslam'da Kur'an'a nazire yazdığı bilenen ve yalancı peygamberlik iddiasında bulunan Müseylime'de de görmek mümkündür¹⁵. O da kendisine gökten rahman adında bir meleğin vahiy getirdiğini iddia etmiş¹⁶, Kur'an'ın bazı sure ve ayetlerini kopyalamaya çalışmıştır.

el-Furkânü'1-Hakk kitabının yazarları, mensup oldukları Hıristiyan düşüncesiyle evliliğin meşru şartlarda sona erdirilmesine karşı da olumsuz bir tavır takınmaktadırlar. Hıristiyanlıkta evlilik ruhların birleşmesi mukaddes bir rabita anlayışına dayandığı için, bu rabitanın insanlar aracılığıyla sona erdirilmesi kilise tarafından kabul edilmemiştir. Bu nedenle Hıristiyanlar evliliğin hayat boyu süren bir

taahhüt olduğunu savunurlar. Hayatta olduğu sürece kadının boşanması ve tekrar evlenmesini onaylamadıklarından, evliliğin sona ermesi ancak ölümlle mümkün olur¹⁷. Yeni Ahitte "kan ile kocanın tek bir beden haline geldiği ve artık ayrılmasının mümkün olmadığı" şeklinde bir ifade yer almaktadır¹⁸. Buna göre boşanıp başkasıyla evlenen eş zina etmiş olmaktadır¹⁹. Beklide bundan dolayı adı geçen kitapta şu ifadeler yer almaktadır: ... "Kim boşanmış kadınla evlenirse zina etmiş olur. Onun bu eylemi küfür ve fücurdur"

İslam ise bu konuda gayet mutedil bir yol izlemiş ve boşanmayı "Helallerin en sevimsizi saymasına"²⁰ rağmen bun ruhsat vermiştir. Çünkü hayat çekilmez bir duruma geldiğinde ayrılmanın insan fitratına daha uygun olduğunu her akl-i selim de kabul eder. Bu art niyetli yazarlar, ikinci

15 Bu şahıs ve doktrinini ile ilgili olarak bkz. Bahriye Üçok, *İslam'dan dönenler ve Yalancı Peygamberler*, M. E. Basımevi, İst. 1982, s. 88-166.

16 Mustafa Sâdik er-Râfiî, *İcâzu'l-Kur'an ve'l-Belâgatü'n-Nebeviyye*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut, tsz., s. 174.

17 Thomas Michel, *Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş*, İst. 1992, s. 91.

18 Bkz. Yeni Ahit, Matta, 19; 3-9; Markos,(10; 8-12)

19 Bkz. Matta, 19; 9; Luka, 16; 18)

20 Bkz. İbn Mace, I, 650, H.no. 2018; Ebu Davud, I, 661. H.no. 2178

Kitabı yazanlar
herhalde
Müslümanların
bir araya gelerek
eda etmiş oldukları
cemaatle kılınan
namazdan korktukları
için mi, bilinmez;
dışarıda cemaatle
kılınan namazların caiz
olmadığını, buna riya
karıştığını iddia
etmektedirler.

dünya savaşından sonra Avrupa ülkelerinin medeni hukuk-ed-Dallin diye isimlendirilen uydurma surede ise İslam karşıtı saldırılar iyice şiddetlenmekte ve Kur'ân'ın bahsettiği Allah yolunda yapılan savaşların gerçek olmadığı ve böylelikle cennet kazanılmayacağı, Allah'ın böyle bir şeyi emretmediği üzerinde durulmaktadır. Müslümanların yeryüzünde bozgunculuk yaptıkları öne sürülmekte, insan neslini ve ekonomiyi harap ettikleri belirtilerek, bu Furkan adlı güya kutsal kitaba inananlara cennet müjdesi verilmekte ve altıncı sözde ayette şöyle denmektedir: *"Kullarımızdan sapık olanlar, savaşı, ganimetleri ve zinayı bizim dilimizle emrederek geldiler; bunu bizim sözümüzü nesh ettiğimizi ve sünnetimizi (kanunumuzu) değiştirdiğimizi (zannederek) yaptılar. Halbuki inkarcılar bizim sözümüz için bir nesh ve kanunumuz için de bir değişiklik asla bulamayacaklardır"*.

Orucun önemi üzerinde durulan siyam adlı sözde surenin ilk ayetinde sünnetten bir alıntı yapılıyor 3. ayette ise münafıklara yani Müslümanlara hitapta bulunuluyor ve şöyle deniyor *"Ey kullarımızdan münafık olanlar! "Sizin orucunuz bizim katımızda karşılıksızdır ve makbul de değildir"*

Adı geçen uyduruk surenin sözüm ona diğer ayetlerinde ise Müslümanların oruçlu iken düş-

müş oldukları bazı hatalar dile getiriliyor. Oruç tuttuktan sonra tıka basa yemek yedikleri yeriliyor ve bedenlerini boşuna yere yorduklarını, çünkü onlar oruçlu olduklarını insanlara göstermek için yüzlerini sararttıkları ve astıkları böyle bir şeyin münafıklık alameti olduğu iddia ediliyor ve gerçek orucun; aç olsun tok olsun kötülüklerden uzak olarak kalbin ve dilin orucu olduğu üzerinde duruluyor.

"el- Enbiyâ suresinin on sekizinci ifadesinde Hz. Peygamber (s.a.v) çok iftiracı ve kovulmuş şeytanın elçisi olarak anlatılmakta ve Müslümanlar kafirler olarak nitelenmektedir : *"Kullarımızı, inkarını kanıtlarından anladıkları, eylemlerinin sonuçlarından tanıdıkları iftiracı peygamberden uyardık, sakındırdık. Onlar, onun yalanını ve açık büyükünü açığa çıkardılar. Zira o, inkarcı bir toplum için (gönderilmiş) kovulmuş şeytanın elçisidir"*. Bu uydurma kitaptaki Hz. Peygamber efendimize yönelik iftiracı tavır, genel Hıristiyan inancının Hz. Muhammed (s.a.v) ve İslam'a kushlan kinin ve nefretin farklı bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir.

Kitabı yazanlar herhalde Müslümanların bir araya gelerek eda etmiş oldukları cemaatle kılınan namazdan korktukları için mi, bilinmez; dışarıda cemaatle kılınan namazların caiz olmadığını, buna riya karıştığını iddia etmektedirler: Mesela "salat" suresinde şu ifadeleri okumaktayız: *"Mescidlerde ve cadde kenarlarında insanların kendilerini görmeleri için riya olarak namaz kılanlar var ya; onlar gerçekten münafıklardır. Gerçekte onlar namaz kılmıyorlar"*.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu kitabın ana gayesi Müslümanlara, onların kitaplarına ve mukaddesatına hakaret etmektir. Nitekim uydurma Tağut Suresinde Müslümanların tağuta (şeytan, nefis, sihirbazlar, putlar) uyduklarını ve böylelikle derin çukurlara yuvarlandıkları iddia ediliyor.

Nesh suresinde yine Kur'ân'dan alıntılar yapılmakta ve neshle ilgili ayetler eleştirilmektedir. 12. ayette ise Kur'ân'ın tahaddi ile ilgili (Hud, 13) ayetin uydurma olduğu iddiasına gidilmektedir.

el-İncil suresi, kullarımızdan sapık olanlar ifadesiyle başlayan birinci ayette Kur'ân'ın Maide suresi 47. ayeti örnek olarak getiriliyor ve Müslümanların İncil ile amel etmemeleri ikinci ayette tenkit ediliyor.

Surenin diğer pasajlarında yine Kur'ân ayetlerinden İncil hakkındaki ifadeler serde-dilmekte ve Müslümanların bunları uygulamadığına yer verilmekte ve adeta Müslümanlardan, Kur'ân'ı bırakıp İncil'i hayatlarında uygulamaları istenmektedir.

Bu kitap, bazen de Kur'ân'ın ifadesini herhangi bir değişime tabi tutmadan olduğu gibi kopyalamıştır. Mesela kebâir suresinin birçok pasajında bu görülebilir. Ayanı surede 12. pasaj olarak yer alan ifade ise Bakara, 171. ayetinin tam tamına kopyasıdır.

Kur'ân'ın efsane ve masal olduğu iftirasında bulunabilmek için bir de "esatir" diye bir sure uydurmuşlar ve adeta Kur'ân'ın bu konuda gelen ayetini intihal etmişlerdir.

Cihadın özellikle reddedilmesi, ve Kur'ân'da yer alan ilgili ayetlerin uydurma olduğu vurgulanmış ve Allah'ın böyle bir şeyi murat etmediği; bunun şeytan tarafından uydurulduğu savunulmuş ve "Muharridun" (kışkırtanlar) suresi diye de bir sure koyulmuş ve kendi siyasi emellerini desteklemek için bütün yollar denenmiştir.

Muhtedun suresi 5. ayette *"Ey iman edenler sizinle savaşanlarla savaşmayın, kullarımızdan intikam almayın, saldırmayın haddi aşmayın Biz saldırganları sevmeyiz."*

7. ayette ise *"Biz kısası farz kıldık. Sizin için kısasta yok oluş, helak oluş vardır. Umulur ki korunursunuz"* pasajları yer almaktadır.

Adı geçen kitapta normal bir telif gibi sonuç bulunmakta ve konu maddeler halinde özetlenmektedir. Bunlardan 56. maddeyi tercüme etmekle yetineceğiz. Daha fazla bilgi isteyenleri kitaba havale edeceğiz. "Sözleşmeyi hak olan İncil'de yeniledik ve onu size "el-Furkanu'l-Hakk" ile hatırlattık. Bu yeni ahdimizde dirileceğiniz güne kadar yenilenme (değişme) olmayacak". Kim, bizim bu ahdimize bir harf ilave ederse. Cehennem ateşindeki azabını artırır. Ve her kim de bundan bir harf eksiltirse, naim cennetlerindeki payını azaltır"

6. Sonuç

Kitabın göze çarpan konularını kısaca özetlediğimiz bu çalışmada, bizde hasıl olan kanaate göre Kur'ân ayetlerinin tahrif edilmesiyle meydana getirilen el-Furkân'u'l-Hakk" adlı kitabın vahiy ürünü olmadığı, Kur'ân'da yer alıp Yahudi ve Hıristiyanların hoşlarına gitmeyen hüküm ve ifadeleri değiştirmeyi hedef edinmiş, beşer ürünü bir eserdir.

Dolayısıyla bu kitap, İncil'in öğretilerini farklı bir üslupla Müslümanlara ulaştırmayı hedef alan ve 21. asrın mukaddes kitabı!!! olması düşünülen sahte bir çalışmadır. Hıristiyan misyonerliğinin son aşamalarından biri olarak vizyona yeni koydukları "inkültü-rasyon" sürecinin bir parçasıdır.

Adı geçen kitap hakkında yapılan yorumlar, bu kitabın bazı kiliseler, din ve siyaset adamları, hatta bizzat bazı devletler tarafından desteklendiğini göstermektedir. Medeniyetler ittifakı için en yüksek düzeyde gayretlerin sarf dildiği bu dönemde, medeniyetler çatışmasını teşvik edici bir özelliğe sahip olan bu ve benzeri tahrik kar çabaların terk edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bize göre bu kitabın diğer bir gayesi de özellikle Filistin, Afganistan ve Irak'taki ve daha sonraki zamanlarda açmayı düşündükleri diğer İslam ülkelerindeki muhtemel direnişleri kırmaktır. Bundan dolayı da Allah'ın cihadı emretmediği üzerinde çokça durulmuş ve Kur'ân'daki bu tür ayetlerin uydurma olduğu iddiaları ortaya atılmıştır. İslam coğrafyasını ve ülkelerin sınırları değiştirmeyi ve hatta pek çoğunu tarih sahnesinden silmeyi düşündükleri Büyük Orta Doğu Projesi dedikleri sistemi kurabilmek için de elbette Müslümanların kutsal savaş anlayışını kırmaya ve ortadan kaldırmaya çabalayacaklardır.

Müslümanlara karşı kin ve nefretle dolu olan bu kitabın, Hıristiyanlarca iddia edildiği gibi barış kitabı olması da mümkün değildir. Çünkü yukarıda da işaret edildiği gibi, adı geçen bu kitap, misyoner örgütlerin İslam ülkeleri üzerinde oynamış oldukları oyunların hangi boyutlara ulaştığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

EKEV Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 28 (Yaz 2006)

I. Dinlerarası Diyalog ve Misyonerlik Faaliyetleri

Prof. Dr. Davut AYDÜZ
Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

Öyle inanıyoruz ki, önümüzdeki yıllar hoşgörü ve sevgi yılları olacak, bu çerçevede dünyaya hem çok şey verecek, hem de dünyadan çok şey alacağız. Bırakın kendi içimizdeki insanlarla, başka kültürlerin, başka medeniyetlerin, başka dünyaların insanlarıyla da kavga etmeye, münakaşa ve zıtlasmaya yol açan meseleler bile bütün bütün kapanacak ve sevginin gücünü bir ke-re daha anlayarak herkese sevgiyle, şefkatle bağrımızı açacak, herkesi kucaklayacak ve bugün dün-

yanın en çok muhtaç olduğu diyalog ve hoşgörü gibi en önemli bir hususu Allah'ın (c.c.) yardımıyla gerçekleştireceğiz.

Bilim ve teknolojinin bize sağladığı imkânlarla küçülerek büyük bir köy haline gelen dünyamızda; kişiler, toplumlar, uygarlıklar arası diyalog kaçınılmaz bir zorunluluk olmuştur. Medeniyetlerin çatışması üzerine kurulan tezlerin ve geliştirilen teorilerin, iki binli yıllarda itibar görmemesi için, dinlerarası diyaloga önem vermemiz gerekir.

Binlerce yıl süren tarih tablosuna baktığımızda, dinler ve inançlar arası sıcak ve soğuk kavgaların insanlığa felaketler ve acılar, nefret ve kin dışında bir şey getirmedeği şuuru her geçen gün biraz daha kuvvetlenmektedir. En büyük sebep de birbirlerini tanımamalarıdır. Küçülen dünyamızda insanların dostça ve barış içinde yaşayabilme yollarının başında birbirlerini yeterince tanımaları, diyalog halinde olmaları ihtiyacı kendini göstermektedir.

Dinlerarası Diyalog Nedir?

Aynı dinden kaynaklanan grupların kendi aralarında olduğu gibi, farklı dinlere mensup insanların, inanç ve düşüncelerini zorla birbirine kabul ettirme yoluna gitmeden, birbirlerine sıcak ve hoşgörüyle bakabilmesi, ortak meseleler etrafında konuşabilmesi, tartışabilmesi ve işbirliği yapabilmesi anlamına gelmektedir.(Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara 1997, s.426.)

Diğer bir tanıma göre ise Dinlerarası Diyalog; her din mensubunun, kendi dinini, olduğu gibi, na-

sıl anlaşılmasını istiyorsa o tarzda anlatması, aynı fırsatı muhatabı olan din mensubuna da vermesi demektir. Herkesin en kıymetli hazinesi saydığı dinini bozmaksızın birlikte çalışacakları müşterek geniş alanlar mevcuttur. Zaten dininden taviz vermesi hâlinde ortada diyalog kalmaz, kişi –yetkisi varmış gibi– dinini âdeta değiştirmiş olur. Diyalogda muhtemel bir tehlike “hakikatin izafileşmesi”dir; ama işaret ettiğimiz tarzdaki görüşmede bu risk yoktur. Herkes kendi farklı inancının hakikat olduğuna kesin inanmakla beraber pratik hayatın çeşitli alanlarında öteki ile işbirliği yapabilir.(Suat Yıldırım, *Dinler Ve Barış Sempozyumundan Geriye Kalan*, *Yeni Ümit Dergisi*, sayı.64, s.6-10)

Dinlerarası Diyalog Ne Değildir?

Dinlerarası diyaloga karşı çıkan bazı kimseler, bundan tam olarak neyin kastedildiğini bilemediklerinden dolayı karşı çıkıyorlar. Onun için, dinlerarası diyalogun ne olduğu kadar, ne olmadığı da önemlidir.

1. Dinlerarası Diyalog; dinleri birleştirme veya bir potada eritip "yeni bir din" üretme teşebbüsü değildir. Dinlerarası Diyalog; tüm farklılıkları koruyarak herhangi bir zorlamaya girmeden hoşgörü ve anlayış içinde ortak meseleleri konuşma, müzakere etme ve işbirliği yolları arama gayretidir.

2. Diyalog, aynı zamanda bir misyonerlik ve tebliğ faaliyeti de değildir.

3. Diyalog, bir taviz verme veya taviz koparma hareketi değildir.

4. Diyalog görüşmelerinde: "Siz Hz. İsa'ya, Hz. Musa'ya inanıyorsunuz da Hz. Muhammed'e niye inanmıyorsunuz?" şeklinde bir soru yanlıştır. Çünkü diyalog görüşmeleri, bir bütünleşme toplantıları değil, diyalog toplantılarıdır.

Dinlerarası Diyaloğa İhtiyaç Var mıdır ve Diyaloğun Gayesi Nedir?

Diyalog, hem inançlar alanında yanlış anlamaları tashih, hem de evrensel barışı yakalamak için bir ihtiyaçtır. İnanç alanında yanlış anlama ve anlatmalara bir misal verecek olursak; Hıristiyan Dünyasında yerleştirilmeye çalışılan ve toplumların anlaşmasını önleme amacını güden çok zararlı bir önyargı vardır. Bu da, "Kâ'be'nin bir Arap pantheonu (tapınağı) olduğunu, Araplar'ın İslâm'dan önce 360 puta taptıklarını, Resul-i Ekrem'in (s.a.s.) diğerlerini kaldırarak sadece en büyük bâtil tanrıya -hâşâ- tapınmayı sürdürdüğünü, Allah denen bu en büyük bâtil tanrının (hâşâ), Hıristiyanlarla müşterek olmadığını ileri süren meş'um ve son yıllarda özellikle îmal edilmiş önyargıdır. Özellikle kökeninde Hıristiyanlık da olmayan bazı Amerikan çevrelerinde yayılmaya çalışılan ve oradan da Avrupa'ya aktarılmaya uğraşılan bu görüşe Batı'da çok rastlanır. Diyaloğun birinci türü; inançlar alanında bu gibi kötü niyetli ön yargılar imalini önlemek içindir.

Diyaloğun bir diğer gayesi ve hedefi de: "Silm"e, evrensel barışa, esenliğe girmektir. Dinlerarası Diyalogdan söz edildiğinde, bu deyim anlamı çok daha geniştir; o artık yalnızca bir fikir tartışmasını içermez; bununla birlikte, özellikle, farklı din mensupları arasındaki ilişkiler ve en geniş anlamında yani, her alandaki (ahlâkî, mânevî, sos-

Türkiye'de, bilhassa son dönemde, ülkedeki misyonerlik çalışmaları basında haber yapılmakta ve çok sayıda Türk vatandaşının Hıristiyanlaştırıldığı öne sürülmektedir.

yal alanlardaki ve dünyada barışın sağlanması alanındaki pratik işbirliği ilişkileri örneği) ilişkiler söz konusu olur. İslâm, Hıristiyan ve Yahudi ilişkileri durumunda söz konusu olan işbirliği tek Allah'a inanç ve aynı ahlakî ilkelere sahip olunması, insanlar ve uluslar arasında barışın sağlanması idealini gerçekleştirmek için çaba sarf etmek temeli üzerine kuruludur.

Dinlerarası Diyalog neticesinde şu problemlere çare aranıp bulunabilir: Hayatı tehdit eden her şey; terör, savaşlar, sömürü, açlık, gelir dağılımlarındaki eşitsizlikler, soykırım, çocuk düşürme, tedavi edile-

meyen hastaların öldürülüp öldürülmemesi, intihar, fizikî işkenceler, psikolojik zorlamalar, köleleştirme, sürgün, zina, fuhuş, insan ticareti, zor çalışma şartları vb.

Müslümanlar Diyalogdan Korkmalı mıdır?

Hayır, çünkü diyalogla, sevgi ve müsamaha ile herhangi bir şey kaybetmeyeceklerdir. Ayrıca, bizim İslâm'dan, onun mukaddes kitabı Kur'ân'dan ve onun en mükemmel ve en şerefli temsilcisi olan İnsanlığın İftihar Tablosu'ndan (s.a.s.) asla şüphemiz yoktur. Evet Müslüman olarak hiçbir şeyden endişemiz olmamalı; zira biz, Kur'ân'ın ve Efendimiz'in (s.a.s.) ışık saçan beyanlarının her derde deva olduğuna inanıyoruz. Bu meşalelerle donanmış olanlar, dünyanın neresine giderlerse gitsinler, kimle diyaloga geçerlerse geçsinler, Allah'ın inayet ve keremiyle, hiçbir kayıpları olmayacaktır. Dolayısıyla ortada bizi herhangi bir endişeye sevk edecek bir husus da söz konusu değildir.

Diyaloga Niçin Karşı Çıkıyorlar?

Türkiye'de, bilhassa son dönemde, ülkedeki misyonerlik çalışmaları basında haber yapılmakta ve çok sayıda Türk vatandaşının Hıristiyanlaştırıldığı öne sürülmektedir. Halbuki yapılan çalışmalar gösteriyor ki, Türkiye'de 80 yıllık tarihimizde iki bin küsur kimse, 1997'den itibaren ise sadece 338 kişi Hıristiyan olmuştur. Bunlar da; Müslümanken Hıristiyan olanlar değil, şimdiye kadar aslını gizleyip, ortamı müsait görerek, baba ve dedelerinin dinine girenler, yani asıl dinine dönenlerdir. (bkz. Aksiyon Dergisi, 528 ve 536. sayılar) Bu yöndeki haber ve yorumlarda ana unsur olarak, açık veya kapalı şekilde, özellikle Fethullah Gülen Hocaefendi tarafından ilk adımı atılan ve Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı tarafından sürdürülen diyalog faaliyetleri atış hedefi haline getirilmektedir. Ülkemizde oluşmaya başlayan hoşgörü ortamıyla, içerde ve dışarıda yürütülen Dinlerarası Diyalog çalışmalarına kimler ve niçin karşı çıkıyor olabilir? Kanaatimize göre ancak şu kimseler karşı çıkabilir:

1. Varlıklarını ve bekalarını çatışmada, kavga da, zıtlaşmada görüp kavgayı körükleyen kişi ve kuruluşlar,

2. Hazımsızlık, sû-i zan, yanlış anlama, Allah'ın rahmet paylaştırmasına razı olmayanlar.

3. Bazı meseleleri doğru kavramamada inat eden birtakım marjinal gruplar. Evet, bunların dışındaki herkes, diyalog ve uzlaşma teşebbüslerine taraf ve destek olmaktadır.

Dinlerarası Diyalogun

Misyonerlikle İlişkisi Var mıdır?

Meseleye sebep-sonuç açısından baktığımızda, hakikaten bugün Türkiye'de dinlerarası diyalog görüşmeleri başlattıktan sonra mı misyonerlik faaliyetleri başladı ve Türk gençlerinde Hıristiyanlaşma arttı? Bu soruya, insafli ve birazcık tarih okuyan hiç kimse evet cevabını veremez. Zira misyonerlik, neredeyse Hıristiyanlık kadar eskidir ve hem dünyanın değişik yerlerinde, hem de Türkiye'de çok eskiden beri devam etmektedir. Öyleyse Hıristiyan olan Türk gençlerindeki artışı nasıl izah edeceksiniz? diyenlere, Aksiyon dergisine, din değiştiren ve Hıristiyan olan gençlerin niçin din değiştirdikleri ve Hıristiyan olduklarını ilmî bir araştırma sonucu açıklayan Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ali Köse'nin tespitlerini hatırlatmakla iktifa edeceğiz.

Din değiştirenlerin tercihi

Hıristiyanlık değil, Batılılık

Ali Köse'ye göre; "Türkiye'de binlerce insanın dinini değiştirdiği doğru değil. 15 bin kilisenin açıldığı da abartılı. Ama az sayıda da olsa din değiştirmenin olduğu doğru.. Bazı Türk gençleri için Müslüman olmak, Türk olmak, bu toprakların insanı olmak tatmin edici gelmiyor. 11 Eylül'den sonra Müslüman eşittir terörist imajı oluştu. Dolayısıyla, Müslüman olmak evrensel anlamda övünülesi bir olgu olmaktan çıktı.

Yine Ali Köse'ye göre; ..Benim tezim şudur: Hıristiyanlığı Kenyalılar sunsaydı kimse Hıristiyan olmazdı. Dolayısıyla tercih din değil, Batılılıktır... Dünyada değişik dinlere geçenler üzerine yapılan araştırmalarda ortaya çıkan verilere göre kendi toplumunda mutlu olamayanlar kendisini daha mutlu hissedeceği bir yapı arayışına giriyor. Kendi toplumuyla özdeşleşmemiş kişiler kolay din değiş-

tiriyor. Gençler, yeni kimliğiyle daha mutlu olacağını umarak din tercihi yapıyor. Bir başka noktadan da bakıldığında zaman din yani İslam, çok yük getiren bir din gibi gözüküyor. Bunda yanlış din eğitimi de etkili. Cezalandırıcı tanrı imajı karşısında sevgi dini olduğunu arz eden bir din var." (Aksiyon dergisi, sayı. 492.)

Allah'a ve Resûlü'ne (s.a.s.)

îman etmeden Cennet'e girilir mi?

"De ki: "Ey Ehl-i Kitap, sizinle bizim aramızda aynı olan bir kelimeye gelin: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi ortak koşma-

yalım; Allah'ı bırakıp da, kimimiz kimimizi rabler de edinmesin." (Â-i İmrân, 64)

Bu âyete Müslüman Arap âlimler, hıvâr (diyalog) âyeti demektedirler. Sadece bu âyete bakarak hüküm veren bazı kimseler, yanlış hüküm vermektedirler. Çünkü âyetin mazmununu, muhtevasını, çizdiği rotayı iyi kavrayamadıklarından, sadece Allah'a

Bir insan kendini az zorlayarak ve biraz dikkatlice Kur'ân'ın ayetlerine göz gezdirebilse, müsamaha, af, diyalog ve herkese bağrını açma ile alâkalı konuya esas teşkil edebilecek onlarca ayet bulabilir. İşte bu husus, İslâm dininin herkesi kucaklayıcı bir yanını, yani onun evrenselliğini göstermektedir.

inanın, ama **tarîk-i Ahmediye dışında gidenlerin bile Cennet'e gireceğini iddia etmeye başlamışlardır**. Halbuki, âyetler dikkatlice tetkik edildiğinde anlaşılacaktır ki, -mevzumuz olan bu ayette de görüldüğü üzere- Ehl-i Kitap'ın önüne köprüler konup, kapılar gösterilmekte, kapıdan girildikten sonra neler yapılacağı ise burada değil, başka ayetlerde tasarih edilmektedir. Dolayısıyla hiç kimse **sadece bu ayete bakarak, Ehl-i Kitap, Budistler veya başka din mensuplarının Allah'a iman ettikten sonra, Peygamberimize îman etmese ve O'nun (s.a.s.) yolundan gitmeseler bile Cennet'e girerler**, diyemez. Yani Bediüzzaman'ın da dediği gibi "Muhammedürrasûlullah" demeden mücerret "Lâ ilâhe illallah" Cennet'e girmek için kâfî değildir (26 Mektup, 5 Mesele). Çünkü, bu nev'i âyetler, onları Hz. Ahmed'in yoluna davet içindir. O yola girildikten veya O'nun kasrının kapısından içeri girildikten sonra, artık O'nun çizgisinin takip edileceği izahattan varesidir. İslâm'ı ve Kur'ân'ı iyi anlamak için, Kur'ân'a ve Sünnet'e bir bütün olarak bakabilmek, parçaları bu bütünün içinde mütalaa edip, her birini yerli yerine oturtmak şarttır.(bkz. M. F. Gülen, *Kur'ân'dan İdrâke Yansıyanlar*, İstanbul 2000, I,109-113)

Medeniyetler Çatışması mı, yoksa Diyalog ve Dünya Barış mı?

Kur'ân-ı Kerim âyetlerinin emrettiği, Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ve O'ndan sonraki Müslüman-

ların hayatlarında tatbik ettiği diğer din mensuplarıyla diyalog, bugünkü Müslümanların da yapması gereken önemli bir iştir. Dinlerarası diyalogda esas gaye, diyalogda bulunduğumuz kişilerin bizim dinimize geçmesi değildir. Onun için, diyaloga girdiğimiz kimseler, bizim dinimize girmiyor diye diyalogdan uzak durulmaz.

Diyalog görüşmeleri uzun vadeli çalışmalardır. Aceleci davranıp, ciddi bir şey elde edilmiyor, bir faydası yok diye hemen vazgeçilmemeli ve sabırla devam edilmelidir. Zira din mensuplarının ve hiçbir dine mensup olmayanların güçlerini, kavga ve düşmanlıkta harcamalarına, böyle müspet şeylerde harcamaları elbette ki daha faydalıdır.

Dinlerarası diyalog görüşmelerini "yıllarca İslam'a, Kur'ân'a, başkaldırmış düşmanlık etmiş insanlarla dostluk kurma" diye tenkit edenler olabilir. Hâlbuki bu İslâmî bir düşünce ve bu düşüncenin hayata yansımından ibarettir. Allah Resûlü (s.a.s.), yıllarca kendisine her türlü işkence yapan Ebu Cehil'i ve onun gibi nicelerini defalarca karşısına alıp muhatap olarak kabul etmiştir. O halde bugün dinlerarası diyalog vesilesiyle görüşülüp, konuşulan bu insanlar -kaldı ki çokları Allah'a olan inançlarını izhar ediyorlar- yüzünden, İslâmî nasslarla te'lif edilemeyecek tenkitler yapmanın hiçbir manası yoktur.

II. DİNLERARASI DİYALOĞUN DİNİ TEMELLERİ

A. Kur'ân-ı Kerim'de Dinlerarası Diyalog

Diyalog ve hoşgörü açısından Kur'ân ve Sünnet'e bakınca, konuyla alakalı birçok ayet ve hadis bulmak mümkündür. Kur'ân ve Sünnet-i sahiha'da bazı hususî haller müstesnâ, hep müsamahayı görürüz. Bir insan kendini az zorlayarak ve biraz dikkatlice Kur'ân'ın ayetlerine göz gezdirebilse, müsamaha, af, diyalog ve herkese bağrını açma ile alakalı konuya esas teşkil edebilecek onlarca ayet bulabilir. İşte bu husus, İslâm dininin herkesi kucaklayıcı bir yanını, yani onun evrenselliğini göstermektedir. İslâmî müsamahanın çerçevesi Ehl-i Kitaba, hatta bir manada kim olursa olsun bütün dünya insanlarına kadar uzanmaktadır.

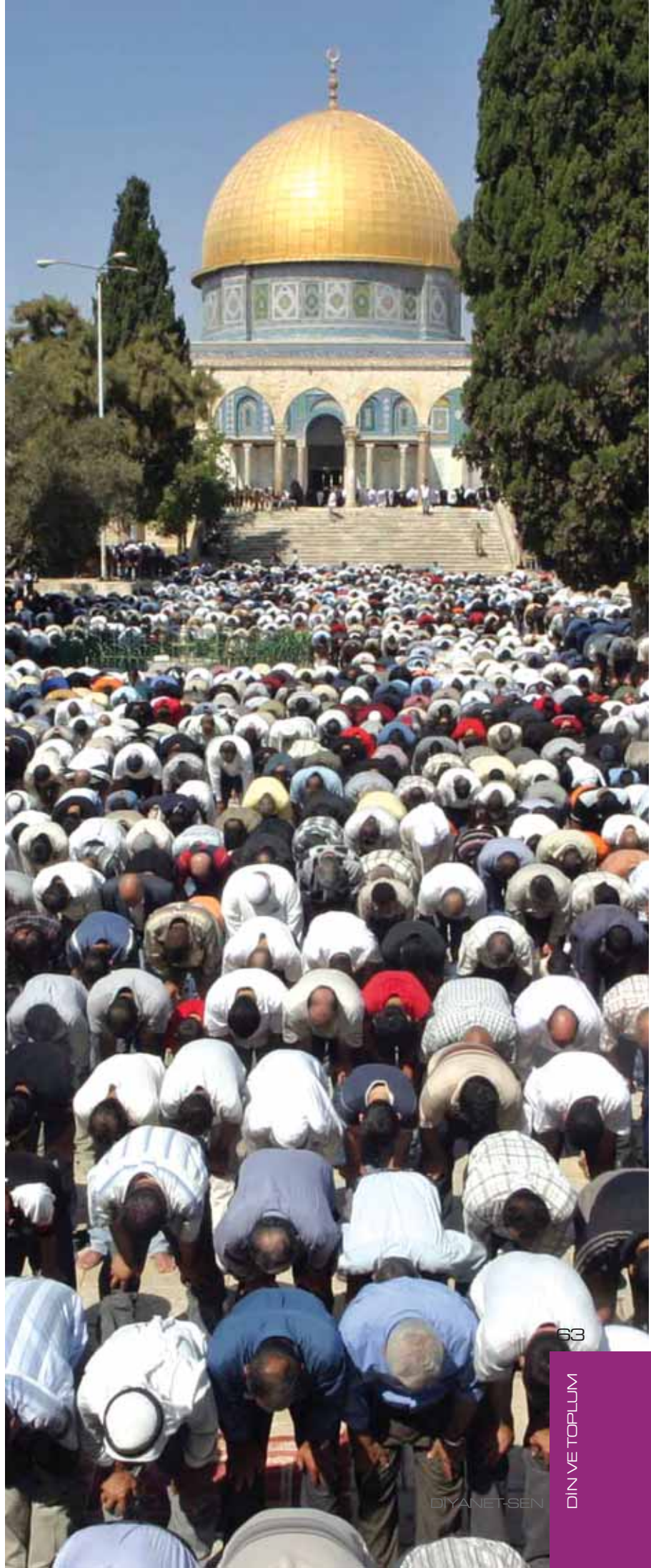
Ne Kur'ân, ne de Sünnette, sevgiye, hoşgörüye ve herkesle konuşup görüşme, duygu ve düşünceleri ifade etme manasında diyaloga zıt ve onları yasaklayıcı bir hüküm, bir tavır yoktur.

Ehl-i Kitapla Diyalogu Emreden Âyetler

Kur'ân-ı Kerim, âlemlere rahmet olarak gönderilen Efendimiz'e (s.a.s.) evrensel risâlet vazifesini yerine getirirken, daima hoşgörü ve diyalogu esas almasını emretmenin yanı sıra, şu ayet-i kerime ile de Ehl-i Kitap'la hangi ortak paydada buluşulması gerektiğine işarette bulunur:

1."De ki: "Ey Ehl-i Kitap, sizinle bizim aramızda aynı olan bir kelimeye gelin: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım; Allah'ı bırakıp da, kimimiz kimimizi rabler de edinmesin." (Â-i İmrân, 64)

İşte bu ayet, Ehl-i Kitap'a güler bir yüz ve tatlı bir dille yaklaşır, "gelin" diyor. Bu "gelin" deyişte, "sizi çağırdığım, davet ettiğim şeyler, sizin bilmediğiniz şeyler değil; tam tersine, bildiğiniz, ünsiyet ettiğiniz ve bizden çok önce karşılaşmış da, şimdi unutulmuş olabileceğiniz veya yanlış hatırladığınız şeyler türündendir." diyor ki, bu da Kur'ân'ın, Ehl-i Kitap'la aramıza bir köprü kurarak onları gayet yumuşak bir şekilde, sıcak baktıkları bir noktadan yakalamasıdır. Bu husus, İslâm'ın tebliğinde ve muhataplara yak-

laşmada çok önemlidir. Biz buna, şimdilerin tabiriyle “diyalog” da diyebiliriz.

2. “Zulmedenleri hariç, Ehl-i kitab ile en güzel olan şeklin dışında bir tarzda mücadele etmeyin ve onlara şöyle deyin: “Biz, hem bize indirilen kitaba, hem size indirilen kitaba iman ettik. Bizim İlahımız da sizin İlahınız da bir ve aynı İlahıdır ve Biz O’na gönülden teslim olduk.” (Ankebut, 46)

Kur’ân, bu ayetiyle de bize, üslûpta takınacağımız tavrı ve sergilememiz gereken edebi gösteriyor. Ehl-i Kitabın zâlim olmayan kesimiyle münasebetlerimizde, şiddetli davranma ve onların iflahını kesme düşüncesi İslâmî bir düşünce ve davranış değildir.

3. “Allah, sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz.” (Mumtehine, 8)

Bu âyet, Müslümanlarla Mekke müşriklerinin ilişkilerinin son derece gergin olduğu sırada inmiştir. Buna rağmen inanmayanlara iyiliği, insaf ve adaleti emretmesi oldukça dikkate değerdir.

“Allah katında din İslâm’dır.” (Âli İmrân, 19) ayetinin gösterdiği gibi; bütün Allah elçileri aynı dinin tebliğcileridir. Şu halde son Peygamber’den (s.a.s.) önceki Peygamberlerin tebliğlerine bağlı kaldıklarını söyleyenlerle diyalog daha kolay ve mümkün olur. Ancak; diyaloga hazır olmayanlarla sürekli savaş edileceğine ilişkin bir emir de Kur’ân-ı Kerim’de yoktur. Tam aksine; Mümtahine sûresindeki 8’nci âyette, Müslümanlarla savaşmayan diğer din mensupları ile en üstün ahlâk ilkeleri çerçevesinde ilişki kurma tavsiyesi vardır.

Kâfirleri, Yahudi ve Hıristiyanları Dost Ve Sırdaş Edinmeyin Âyetleri Diyaloğa Zıt Mıdır?

Müslümanların gayrimüslimleri, Yahudi ve Hıristiyanları dost ve sırdaş edinmemeleri konusu, Kur’ân-ı Kerim’de yer yer zikredilen ve üzerinde durulan bir husustur:

“Müminler, müminleri bırakıp, kâfirleri velî edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allah ile ilişkisini kesmiş olur. Ancak onlar tarafından gelebilecek bir tehlike olursa başka!” (Âli İmrân, 28)

“Ey iman edenler! Yahudi ve Hristiyanları velî edinmeyin! Onlar ancak birbirlerinin velîsidirler. Sizden kim onları velî edinirse o da onlardandır. Allah böylesi zalimleri doğru yola iletmez.” (Mâide, 51)

“Ey iman edenler! Siz Müslümanlardan başkasını sırdaş edinmeyin...” (Âl-i İmrân, 118)

İşte bu zikrettiğimiz âyetler ve daha başka âyetler, (Nisa 139, 140,144; Mâide 55-57; Mücâdile 22; Mumtehine 1-4, 9, 13) gayrimüslimlerin Müslümanlara ve İslâm’a karşı olan hilelerini tanıma hususunda gayet açık bir şekilde bilgi vererek, Müslümanların onları dost ve sırdaş edinmemeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Zîra Kur’ân’da sevgi ve dostluğun ancak; Allah, Resûlü ve müminler için beslenmesi istenmektedir. (Mâide, 55) Müslüman Allah için sever, Allah için buğzeder. Bu nedenle onun kâfirlerle dostluk ve yakınlık kurması, onlara itimat ederek hakîki bir ahbap gibi sıkı-fıkı ilişkilerde bulunması, kalbî bir muhabbet besleyerek önemli işlerinde onlarla istişare etmesi ve sırlarını paylaşması yasaklanmıştır. Çünkü, Allah’ın kitabına davet edildikleri halde ilâhî hükümlere sırt çeviren Allah düşmanlarına dostluk ile Allah’a îman gerçeği aynı kalpte buluşamaz.

Şimdi, bâzılarını zikrettiğimiz bu ve benzeri âyetlerin, dinlerarası diyalog görüşmelerine zıt olup olmadığı konusuna kısaca temas edelim:

Kur’an-ı Kerim’deki âyetler, Kur’ân bütünlüğü içinde, âyetin öncesine ve sonrasına dikkat ederek, nüzul sebepleri ve ortamı göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Yoksa, cımbızla çeker gibi bir âyeti tek başına alıp değerlendirme yapmak veya hüküm vermek doğru değildir. Gayrimüslimlerin dost edinilmemesi ile ilgili âyetler de aynı metotla ele alındığında; dini alay konusu edilen, Müslümanlar aleyhinde oluşum ve faaliyetlerde bulunan, din konusunda Müslümanlarla savaşıp onları yurtlarından çıkararak kimselerin dost edilmesinin yasaklandığı görülecektir. Yoksa, din konusunda düşmanca tavır sergilemedikleri ve Müslümanları yurtlarından zorla çıkarmadıkları müddetçe gayrimüslimlerle iyi geçinilmesi, onlara iyilik yapılması ve adil davranılması öngörüldüğü anlaşılmaktadır (bkz. Maide 57; Mumtahine 8).

Müsamaha ve hoşgörünün kaynağı, dinimizin de kaynağı Kur’ân olduğu ve bu düşünce coşkun bir ırmak halinde Kur’ân’ın Tebliğcisi Efendimiz’den akıp geldiği için bizim bu konuda farklı düşünmemiz mümkün değildir.

Ehl-i Kitabın yemeklerinin yenilmesinin ve kadınlarıyla evlenilmesinin helal olduğunu belirten âyetler de bunu göstermektedir. (bkz. Maide 5)

“Müminler, müminleri bırakıp, kâfirleri velî edinmesinler...” Âli İmrân 28’nci âyetin, Müslümanların o zamanki stratejik durumlarıyla yakın ilişkisi vardır. Müslümanlar o zaman, gayrimüslimlerle, özellikle Kureyş müşrikleriyle savaş halinde idiler. İslâm’ın karşısında bir tutum alan Yahudiler de İslâm’ın yıkılması için fırsat kolluyordu. Bundan dolayı kuvvetli durumda bulduklarını hissettikleri zaman Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ile yaptıkları antlaşmayı derhal bozup müşrikleri destekliyorlardı. Şimdi Müslümanların böyle kimselerle sıkı fıkı dost olmaları, askerî sırların bunların eline geçmesine sebep olurdu. İşte böyle aleyhlerine bir sonuç doğuracak durumlarda inkarcılar toplumu ile dost olmaları yasaklanmıştır.

Allah Resûlü (s.a.s.), Mekkeli müşriklerle Hudeybiye barış antlaşması yaptığı gibi, Medine’ye geldiklerinde Yahudilerle de “Medine Vesikası” diye tarihe geçen yazılı bir antlaşma yapmıştır. Peygamber Efendimizin (s.a.s.) bu antlaşmalarından ve âyetlerin rûhundan anlıyoruz ki, Müslüman yöneticiler, Müslüman olmayan toplumlarla iyi ilişkiler kurabilirler.

Şunu da iyi bilmek lâzımdır ki ittifaklar, karşılıklı menfaatlara dayanır. Tefsirini yapmakta olduğumuz âyet “kâfirlerle antlaşma yapmayın.” demiyor, “Müslümanları bırakıp onları dost tutmayın.” diyor. Zira antlaşma yapıp iyi geçinmek başka şey, dost tutmak başka şeydir.

Mâide 51. “Ey iman edenler! Yahudi ve Hıristiyanları velî edinmeyin!...” âyeti ise, Müslümanlara karşı savaşan Yahudi ve Hıristiyanları dost tutmamayı, onları velî yapmamayı emrediyor. Bu emir, Müslümanların, kendileriyle savaşmayan gayrimüslimlerle, müşriklere karşı ittifak yapmalarına engel değildir. Çünkü ittifak başka, velî edinmek başkadır.

Âyetlerdeki *velî* kelimesi: Hâmi, koruyucu, dost, yönetici, bir kimsenin işlerini deruhte eden, destekleyip yardım eden anlamlarına gelir. Öyleyse âyette yasaklanan dostluk, kâfirlere gönülden bağ-

lanmak, müminleri bırakıp onlara sevgi beslemektir. Bu, Müslüman yöneticilerin, diğer Müslümanların aleyhine olmamak şartıyla, meşrû maksatlarda işbirliği yapmalarına mani değildir. Aynı şekilde diyalog görüşmelerine de engel değildir.

Dinlerarası diyalog görüşmelerini “yıllarca İslâm’a, Kur’ân’a başkaldırmış, düşmanlık etmiş insanlarla dostluk kurma” diye tenkit edenler olabilir. Halbuki dinlerarası diyalog görüşmeleri, İslâmî bir düşünce ve bu düşüncenin hayata yansımından ibarettir. Allah Resûlü (s.a.s.), yıllarca kendisine her türlü işkenceyi yapan Ebu Cehil’i ve onun gibi nicelerini karşısına alıp muhatap olarak kabul etmiştir. O halde çeşitli vesilelerle görüşülüp konuşulan değişik dinlerden bu insanlar -kaldı ki çokları inancını izhar ediyorlar- yüzünden, İslâmî naslarla te’lif edilemeyecek tenkitler yapmanın hiçbir manası yoktur.

“Allah sadece, dininizden ötürü sizinle savaşan, sizi yerinizden yurduunuzdan kovan ve kovulmanıza destek veren kâfirleri dost edinmenizi men eder. Her kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.” (Mumtehine, 9) ayetine göre kâfirlerle ilişkileri kesmek, her türlü alâkayı kesmek anlamına gelmez. Bu âyete göre gayrimüslimlerle ilişki kesmenin sebebi, onların kâfir olmaları değil, müminlere zulüm ve işkence uygulamalarıdır

B. Peygamber Efendimizin (s.a.s.) Söz ve Uygulamalarında Dinlerarası Diyalog

Peygamber Efendimiz (s.a.s.), müminler için her hususta rehber olduğu gibi, diğer dinler ve mensuplarıyla diyalogda da bizim rehberimizdir. Diğer din mensuplarına karşı, bir insan olmaları itibarıyla hep sevgi ve hoşgörü ile muamelede bulunan Allah Resûlü’nün (s.a.s.), hayatı, baştan sona hep af ve müsamaha yörüngelidir.

Müsamaha ve hoşgörünün kaynağı, dinimizin de kaynağı Kur’ân olduğu ve bu düşünce coşkun bir ırmak halinde Kur’ân’ın Tebliğcisi Efendimiz’den akıp geldiği için bizim bu konuda farklı düşünmemiz mümkün değildir. Zira tersi bir düşünce, Kur’ân’ı ve Resûlüllah’ı (s.a.s.) tanımama demektir. Bu açıdan hoşgörü ve diyalog, kaynakları itibarıyla

Kur'ân ve Sünnet'e dayandığından Müslüman'ın tabii ahlâkıdır ve bu itibarla da kalıcıdır.

O en engin müsamaha insanı (s.a.s.), Medine'de Ehl-i Kitap'la iç içe yaşamış, hatta "Müslümanım" dedikleri halde sürekli nifak çıkaran, hemen her yerde temiz vicdanları birbiriyile vuruşturmaya çalışan müfsit ruhlarla bile anlaşma noktaları bulmuş ve onları nazarı müsamaha ile bağrına basmıştır. Abdullah b. Übey b. Selül gibi ömür boyu kendisine düşmanlık içinde bulunan birine bile öldüğünde gömleğini kefen olarak vermiştir. Dolayısıyla 'Üsve-i Hasene' (En Güzel Örnek) olan O Kurtuluş Rehberi'ne uymaya çalışanların, O'ndan farklı düşünceleri de mümkün değildir.

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) İnsana Verdiği Değer

İnsanlığın İftihar Tablosu (s.a.s.), Rabb'inden aldığı terbiye ile Müslüman, Hıristiyan veya Yahudi demeden hemen her insana değer vermiştir.

Allah Resûlü (s.a.s.), bir gün yoldan bir Yahudi cenazesi geçerken ayağa kalkar. O esnada yanında bulunan bir Sahabi, "Ya Resûlallah, o Yahu-

didir" der. Nebiler Serveri (s.a.s.) hiç tavrını bozmadan ve yüz çizgilerini değiştirmeden, zamana "dur ve beni dinle" dedirtecek şu cevabı verir: "Ama bir insan!" (Müslim, Cenâiz 78, 81) O'nu bu ölçüler içinde tanımayan müntesiplerinin de, O'nun (s.a.s.) insanlık adına getirdiği evrensel mesajlardan habersiz yaşayan insan hakları savunucularının da kulakları çınlasın! Bu söze ilave edilecek hiçbir şey yoktur ve eğer biz, bu sözün sahibi o şanlı Peygamberin ümmeti isek, O'ndan farklı düşünmemiz de mümkün değildir.

Peygamber Efendimizin (s.a.s.) Gayrimüslimlere Karşı Muamelesi

Şimdi de, Peygamberimizin Mekke ve özellikle Medine döneminde Hıristiyan ve Yahudilerle olan ilişkileri ve onlara nasıl davrandığı konusunu misalleriyle zikrederim:

Hıristiyanlarla Diyalog: Peygamber Efendimiz (s.a.s.), Allah Resûlü sıfatıyla tebliğe başladığı zaman, ilk defa Mekke'de bazı Hıristiyanlarla karşılaşmıştı. Hatta, Kendisine vahiy gelmeye başladığı ilk günlerinde Hz. Hatice'yi ve Peygamber Efendimi-

zi teselli eden Varaka b. Nevfel de İncil'in el yazmalarına sahip olan bir Hıristiyan'dı. (Buhârî, Bedu'l-Vahy 3)

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) Mekke'de Ehl-i Kitap'a mensup kölelerle, hatta demircilik yapan Hıristiyan biriyle yakın dostluklar kurduğunu ve bu insanlara karşı oldukça olumlu yaklaştığını görmekteyiz.

İslâmiyet'in beşiği olan Mekke'de daha başlangıçtan itibaren Allah Resûlü'nün (s.a.s.), Hıristiyan-

Tarihî bir gerçektir ki, Ehl-i
Kitapla imanî meselelerde
bütünleşme arzusu her ne
kadar bütünüyle
gerçekleşmemiş olsa da,
Peygamber Efendimiz (s.a.s.),
onlarla hür bir ortamda
hoşgörü anlayışı içinde bir
arada yaşayabilmenin
çarelerini aramak ve
bulmaktan katıyen
ayrılmamıştır.

larla münasebeti, dostâne hudutlar içinde başlamıştı. Henüz risâletten üç yıl gibi kısa bir zaman sonra, Bizans'ın İran'a mağlubiyeti, Mekke'de Müslümanları üzümüştü. Çünkü Ehl-i Kitap olan Bizans, Mecûsî İran'a mağlup olmamalıydı. Nitekim Yüce Allah da kitap ehli Rumların galip geleceği tesellisini bildiren vahyini göndermişti (Rûm, 1-5).

Peygamberimizin Hicret'ten önce ilk ilgi duyduğu ve Müslümanların hicret etmelerini arzu ettiği Hıristiyan ülke, Habeşistan olmuştur. Allah Resûlü, Mekke müşriklerinin amansız işkenceleri ve tazyikleri karşısında Mekkeli Müslümanların Habeşistan'a hicretlerini arzu etmiş ve bu hislerini şu ifadelerle belirtmiştir. *"İsterseniz ve elinizden gelirse, Habeşistan'a iltica ediniz. Zira orada hüküm süren kralın topraklarında kimseye zulüm edilmez. Orası doğru*

ve emin bir yerdir, Allah âsân edinceye kadar orada kalın."

Müslüman-Hıristiyan münasebetleri açısından Mekke devri –yukarıda anlattığımız gibi- çok fazla hareketlilik göstermezken, Medine devrinde Hıristiyan münasebetlerinde bir artış görülmektedir. Allah Resûlü (s.a.s.) Medine'de komşu kabilelerle anlaşmalar yapmış ve Hıristiyan reislerinden Mısır Mukavkıs'na, Heraklius'e, Zağatur piskoposuna, Kayser'e ve diğer birtakım hükümdarlar ile yöneticilere mektuplar göndererek onları İslâm'a davet etmiştir. Kur'ân'ın mesajını sadece kitap ehlinde olanlara ulaştırmakla kalmamış aynı zamanda, bir Mecusi olan Fars kralı Kisra'yı da İslâm'a davet etmek için bir mektup göndermiştir.

Peygamber Efendimiz devrinde Müslüman-Hıristiyan münasebetlerinde hâkim olan ruh, İslâm'ın genel dinî tutumu içindeki müsamaha ruhudur. Peygamberimizin yazdığı mektuplarda veya Necranlılarla bizzat karşılaşmada Hıristiyanlığa karşı tavrı, onların yanlış itikatlarını bizzat kendilerine duyurmak ve Hakk olan inancın tebliğini yapmaktır

Yahudilerle Diyalog: Ehl-i Kitapın diğer kolunu teşkil eden Yahudiler ile girilmiş ilk doğrudan ilişkiler Allah Resûlü'nün 622'de Medine'ye gelişiyle başlamış bulunmaktadır. Bu şehirde Arap ve Yahudi kabileleri yaşıyordu ve şehir devleti denebilecek bir idare henüz mevcut değildi. Peygamber Efendimiz, Muhacir Mekkeli Müslümanlarla yerli Arap ve Yahudiler arasında, karşılıklı hak ve vazifeleri tanzim edecek teşebbüslerde bulunma ihtiyacını duydu. Adliye, eğitim, maliye, askerlik gibi sahalarda toplumu teşkilatlandırmak gerekiyordu. İşte bu zaruretledir ki, Peygamberimiz, Medine ileri gelenlerini toplayıp şehir devleti nizamnamesi vücuda getirmiştir. Zamanımıza kadar ulaşan bu yazılı metin, aynı zamanda, dünyada bir devletin ortaya koyduğu ilk anayasa olarak kabul edilir. Günümüzde ne Lahey ve Strasbourg, ne de Helsinki İnsan Hakları Sözleşmeleri, Allah Resûlü'nün 14 asır önce ortaya koyduğu bu hukukî ve insanî esaslar seviyesine ulaşamamıştır.

Elli civarında maddeden oluşan bu yazılı vesika-nın pek çok yerinde Yahudiler ele alınmakta, Medineli ve Muhacir Müslümanların onlarla oluşturduk-

Diyalog, Müslümanlar için kaçınılmaması gereken bir fırsattır. Diğer din mensuplarını diyaloga iten sebepler, ister bazılarının söylediği gibi siyasi, isterse bazılarının artık açık bir şekilde ifade ettikleri gibi misyon faaliyetinin bir parçası gereği olsun, Müslümanlar açısından bunun çok fazla bir önemi yoktur.

ları birliğe ümmet ismi verilmekte; mesela, 25. maddesinde, Yahudilere ve bunların müttefiklerine tam bir din hürriyeti tanınmış olduğu ifade edilmektedir. Çeşitli ırk ve inançta kimselerin bir idare altında birleşebileceklerinin en güzel örneklerinden birisini işbu Medine şehir devleti teşkil ediyor olsa gerektir.

Peygamber Efendimiz, Yahudilerin Medine'deki ilim ve adliye merkezi durumunda olan Beytu'l-Midrâs'larına kadar gitmiş, onlara: "Ey Yahudi toplumu! İslâm olun, selamet bulursunuz." demiştir. (Buhari, İ'tisâm 18) Yahudiler bu teklife kulaklarını tıkadılar ama hiçbir zorlamayla da karşılaşmadılar.

Tarihî bir gerçektir ki, Ehl-i Kitapla imanî meselelerde bütünleşme arzusu her ne kadar bütünüyle gerçekleşmemiş olsa da, Peygamber Efendimiz (s.a.s.), onlarla hür bir ortamda hoşgörü anlayışı içinde bir arada yaşayabilmenin çarelerini aramak ve bulmaktan katiyen ayrılmamıştır. O (s.a.s.), Kur'ân-ı Kerim'den aldığı vahiyle, herkesle diyalog kurmaya açık bir Peygamber'di.

Din seçme hürriyetinin ifadesi olan "*La ikrâhe fi'd-dîn*, Dinde zorlama yoktur." âyetini (Bakara, 256) uygulamakta olan Peygamberimiz, 630 senesinde, Müslüman olduklarını bildirmek üzere Medine'ye gelen Hımyer hükümdarının elçilerine şu talimatı vermektedir:

"Bir Yahudi veya bir Hıristiyan, Müslüman oldukları takdirde, müminlerden olurlar (onlarla hukuk eşittirler). Kim Yahudiliğinde veya Hıristiyanlığında kalmak istiyorsa, ona müdahale edilemez."

Bu inanç hürriyeti, sadece manevi sahada kalmadı, hukukî sahada da geçerli oldu. İslâm idaresinde yaşayan, Yahudi, Hıristiyan vs. çeşitli toplumların kendi hukuklarını uygulama hürriyetleri Kur'ân-ı Kerim'in garantisi altında idi. Gayrimüslim cemaatler bazen bunun dışına çıkıyor, kendi aralarındaki ihtilafı Peygamberimize çözümletmek cihetine de gidebiliyorlardı. Bu durumda hâkimlik yapıp yapmaması, Kur'ân-ı Kerim'de Peygamberimizin arzusuna bira-

kılmış, şayet hüküm vermek isterse, adaletten ayrılmaması, Allah'ın kendisine inzal ettiği ile hükümde bulunması emredilmiştir. (Mâide, 42,48,49)

İlk İslâm devletinin vatandaşları arasında bulunan "zimmîler" denen Ehl-i Kitaba karşı devletin gösterdiği davranışa günümüzde bile gıpta ile bakılabileceği görülmektedir.

İdari sahanın dışında, Ehl-i Kitabın ibadetine ve mabetlerine gösterilen hoşgörülü davranış, ileriki asırların İslâmî devletlerinde de yaşatılmaya çalışılmıştır. Bugün İslâm ülkelerinde hâlen vazife görmekle olan sayısız Ehl-i Kitap mabedinin bulunuşunu başka sebeplere bağlamak imkânı yoktur.

Allah ve Resûlü adına, bütün değerleriyle dokunulmazlıklarına saygı gösterilmek üzere kendileriyle sözleşme yapılanlar (muâhitler) ile veya himaye edileceklerine dair Allah ve Peygamber'i adına kendilerine taahhütte bulunulan zimmîlere karşı yapılacak en küçük bir haksızlık, en kutsal değerlere karşı işlenmiş bir günah ve suç kabul edilmiştir: *"Her kim, bir muâhide/zimmiye zulmederse veya onu gücünden fazlası ile yükümlü tutarsa, yahut*

hakkını kısırsa, ya da rızası olmadan kendisinden bir şey alırsa, onun hasmı benim. Kıyâmet günü onunla hasımlaşacağım."(Ebu Davud, Haraç ve'l-İmâre, 33)

Asrımızda, Batı Katolikliğinin, özellikle II. Vatikan Konsili'nden sonra başlattığı Dinlerarası Diyalog teşebbüsünü 15 asır önce İslâm'ın başlatmış olması düşündürücüdür. Asırlar boyunca İslâm'ın bayraktarlığını yapmış bütün İslâm devletleri ve özellikle Türk-İslâm devletleri, hep İslâm'ın temelindeki bu dinî toleransını, diğer dinlere karşı davranışlarının hareket noktası yapmışlardır. Batıda tarih boyunca halklar, kralın dininde görülmek istenirken, Türk-İslâm dünyasında daima çokluk içinde birlikte yaşamak prensibi kabul edilmiştir. Bu dinî tutumun temelleri ise Kur'ân-ı Kerîm ve Allah Resûlü'nün yüce beyanları ile atılmıştır.

Netice

Kur'ân-ı Kerim âyetlerinin emrettiği, Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ve O'ndan sonraki Müslümanların hayatlarında tatbîk ettiği diğer din men-

Kur'ân-ı Kerim âyetlerinin emrettiği, Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ve O'ndan sonraki Müslümanların hayatlarında tatbîk ettiği diğer din mensuplarıyla diyalog, bugünkü Müslümanların da yapması gereken önemli bir iştir. Dinlerarası diyalogda esas gaye, diyalogda bulunduğumuz kişilerin bizim dinimize geçmesi değildir. Onun için, diyaloga girdiğimiz kimseler, bizim dinimize girmiyor diye diyalogdan uzak durulmaz. Çünkü, diyalog görüşmeleri neticesinde böyle bir şey olmasa bile, arada dostluğun oluşması da büyük bir kârdır.

suplarıyla diyalog, bugünkü Müslümanların da yapması gereken önemli bir iştir. Dinlerarası diyalogda esas gaye, diyalogda bulunduğumuz kişilerin bizim dinimize geçmesi değildir. Onun için, diyaloga girdiğimiz kimseler, bizim dinimize girmiyor diye diyalogdan uzak durulmaz. Çünkü, diyalog görüşmeleri neticesinde böyle bir şey olmasa bile, arada dostluğun oluşması da büyük bir kârdır.

Diyalog görüşmeleri uzun vadeli çalışmalardır. Aceleci davranıp, ciddi bir şey elde edilmiyor, bir faydası yok diye hemen vazgeçilmemeli ve sabırla devam edilmelidir.

Dinlerarası diyalog görüşmelerini "yıllarca İslam'a, Kur'ân'a, başkaldırmış, düşmanlık etmiş insanlarla dostluk kurma" diye tenkit edenler olabilir. Hâlbuki bu İslâmî bir düşünce ve bu düşüncenin hayata yansımından ibarettir. Allah Resûlü (s.a.s.), yıllarca kendisine her türlü işkence yapan Ebu Cehil'i ve onun gibi nicelerini defalarca karşısına alıp muhatap olarak kabul etmiştir. O halde bugün dinlerarası diyalog vesilesiyle görüşülüp, konuşulan bu insanlar -kaldı ki çokları Allah'a olan inançlarını izhar ediyorlar- yüzünden, İslâmî nasslarla te'lif edilemeyecek tenkitler yapmanın hiçbir manası yoktu. Bu cümleden olarak, ilâhî ve evrensel dinin tebliğ ve temsil erleri, muhatapı olan Hıristiyan, Yahudi ve diğer din mensuplarıyla, hatta ateistlerle bile diyaloga girmeli ve onlara sert davranmamalıdır. Mesela şimdilerde, değişik din mensupları, Müslümanlarla böyle bir temasa geçme çabası içindedir. Böyle bir çabada onların gerçek niyetleri ne olursa olsun, zâhirî durumdan hareketle dünya barışı adına bu fırsat mutlaka değerlendirilmelidir.

Tarihî hadiseleri, tarihsellik çukuru içine gömerek, hiç mevzubahis etmeden, onları kendilerini tarif ettiği konuları içinde kabullenmek suretiyle, belki de tarih boyunca gerçekleşmeyen ortak değerler etrafında bir birleşme gerçekleşebilir. Yeter ki biz, bize düşeni, belli yol ve yöntem içinde yapabilelim.

Diyalog, Müslümanlar için kaçırılmaması gereken bir fırsattır. Diğer din mensuplarını diyaloga iten sebepler, ister bazılarının söylediği gibi siyasi, isterse bazılarının artık açık bir şekilde ifade ettikleri gibi misyon faaliyetinin bir parçası gereği olsun, Müslümanlar açısından bunun çok fazla bir önemi yoktur. Çünkü Batı, tarihin hiçbir döneminde (Müslümanlarla birlikte yaşamak zorunda kaldığı Endülüs de dâhil), İslam'ı ve Müslümanları ön yargısız bir şekilde anlamaya çalışacağı bir ortama sahip olamamıştır. Öyleyse bu müspet havanın çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Bazı olumlu müşahhas neticelerini gördüğümüz dinlerarası diyaloga, daha fazla vakit ayırıp, dünya barışını bir an önce gerçekleştirmeliyiz.

İdeal ve Gerçek Bağlamında Dünya Barışı ve İslâm

Dr. Mehmet VURAL

11

Eylül 2001’de Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon’a yapılan saldırılar sonrasında ABD’nin Afganistan ve Irak’ı işgal etmesiyle birlikte, dünya barışı ve istikrarının sağlanması için benimse-
necek değerler ve bunları gerçekleştirmek için kullanılacak yöntemler yeniden tartışılmaya başlandı. Aslında insanların bir arada mutlu ve huzurlu yaşamaları yani dünya barışı sorunu tarih boyunca Platon’dan Fârâbî’ye, Thomas More’dan Immanuel Kant’a kadar birçok filozofun da rüyası olmuştu. Bunun için birçok ütopya ve siyasal kuram üretildi. İnsanların bir arada mutlu ve huzurlu yaşamaları için ideal bir düzeni öngören bu düşüncelerin kaleme alındığı birçok eser olduğu kadar, yine filozofların

düşüncelerinden hareketle ideolojiler oluşturuldu. Bu filozoflardan en öne çıkanı şüphesiz Aydınlanma çağının öncüsü olan Alman filozofu Kant’tır. Onun en büyük rüyası dünyada ebedî barışı (*perpetual peace*) görmek ve hatta buna giden yolun inşasına katkı sağlamaktı.

Toplumsal yaşamda insanların hem diğer insanlarla hem de diğer toplumlarla ilişki kurması bir zorunluluktur. Bu ilişkilerin temelinde barışın mı, yoksa savaşın mı olduğu sorunu hep tartışıla gelmiştir. Gerçek şu ki, hem savaş hem de barış insanoğlunun bireysel ve toplumsal bağlamlarda vazgeçilmez özelliklerindedir. Tarih boyunca hiç savaşmadan veya hep savaşp hiç barış yapmadan varlığını sürdürebilmiş devlet yoktur. Farklı amaçlarla ve he-

deflerle yapılmış olsa da savaş ve barış bir insanlık gerçeğidir. Şu da bir gerçektir ki, insan unsurunun bulunduğu bir yerde mükemmel denilebilecek düzenlemelerde dahi mutlaka anlaşmazlık, ihtilâf ve suiistimler bulunacaktır. Savaş, çekişme ve anlaşmazlık ilk insanlardan bu yana yabancı olmadığı kavramlardır. Bu tür kavramlar, Kant'ın deyimiyle *antagonizmalar*, tarihin ilerletici gücü olarak da düşünülmüştür.

Çağımızda dünya barışını tehdit eden devlet, lider ve kişilere ciddi anlamda bir yaptırım yapılamamaktadır. Böyle bir ortamda bazı devletler güç dengesini kendileri lehinde değiştirebilmek için var güçleriyle çalışmakta, meşru amaçlara yönelik kullanılması gereken sosyal, siyasal ve ekonomik araçları insanlığın zararına olacak şekilde kullanabilmektedirler. Dolayısıyla insanlığın arzuladığı dünya barışı ve tüm insanlığın kardeşçe yaşaması hedefi, adalet ilkesine göre değil, güçlü devletlerin dengesine kalmakta, böyle bir ortamda da dünya barışı süper güçlerin insafına terk edilmektedir.

Bugün İslâm dininin dünya barışını tehdit eden bir olgu olarak görülmesi hatta terörizmle ilişkilendirilmesi, İslâm dinini ve onun getirdiği ilâhî mesajı bilmemekten kaynaklanan en büyük cehalettir.

İslâmiyet, başlangıçtan itibaren yeryüzünde insanî bağları kuvvetlendirmek, toplumları insanî gayelerle birbirlerine yaklaştırmak, karşılıklı ilişki-

İslâm'a göre barış, tıpkı bireyler arası ilişkilerde olduğu gibi uluslararası ilişkilerde de asıl, genel prensip ve kaide; savaş ise arızı ve geçici bir durumdur. Bu sebeple Kuran-ı Kerim'de "Barış yapmak daha hayırlıdır" (Nisa, 128) buyrulmaktadır.

ri yardımlaşma, işbirliği ve barış esaslarına dayanılmak prensiplerini koymuş ve uygulamıştır. Ayrıca, toplumlar arasında normal ve daimi durumun barış olduğunu, bu barış halini bozan ve düşmanlığı körükleyen asıl sebebin, bazılarınca diğerlerinin haklarına tecavüzü olduğunu da kabul eder. Bilfiil savaş yapma zorunluluğu hâsıl olsa da yine Müslümanlara barış yollarını arama, bunun için gayret sarf etmeyi öngörür. Yine İslâm dini, diğer alanlarda olduğu gibi uluslararası ilişkilerde eşitlik ve adalet esaslarına dayalı, maddî yaptırımlar kadar ahlâkî ve manevî yaptırımları ön plana çıkarmış, "ahde vefa" (*pacta sunt servanda*) prensibini tavizsiz kabul edip, mütesiplerine kendi aleyhlerine dahi olsa uygulama emri veren din olmuştur. İslâm'a göre barış, tıpkı bireyler arası ilişkilerde olduğu gibi uluslararası ilişkilerde de asıl, genel prensip ve kaide; savaş ise arızı ve geçici bir durumdur. Bu sebeple Kuran-ı Kerim'de "*Barış yapmak daha hayırlıdır*" (Nisa, 128) buyrulmaktadır. Bunun için İslâm'da barış temel bir prensip olarak kendisini göstermektedir.

İslâm dini sadece başka toplumlar arasında değil, aynı zamanda Müslümanlar arasında da barışın, kardeşliğin egemen olmasını istemiştir. Bu husus, İslâm'ın kardeşlik anlayışını ortaya koyan Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: "*Öyleyse kardeşlerinizin arasında barışı sağlayın*" (Hucurat, 10). Bu amaçla İslâm, "*muhabbete muhabbet, husumete husumet*" ilkesini yani, insanlardaki muhabbet duygusunu pekiştirip, geliştirmeyi; husumet duygusunu ise yok etmeyi hedeflemiştir. Aynı telkinler Hz. Peygamber'in söz, uygulama ve davranışlarında da kendini göstermektedir. İslâm'ın ilk ortaya çıktığı sırada Hz. Peygamber, Arabistan yarımadasında yıllardır var olan savaş ortamında sürekli insanlara barışı teklif etmiştir. Medine'ye hicret ettikten sonra da, farklı din, ırk ve milletlerden oluşan şehir halkını barış esasları çerçevesinde gerçekleştiren bir anayasayla birleştirmiştir. O zamana kadar ayrı ayrı yaşayan Müslüman, Hıristiyan, Yahudi ve putperest cemaatleri Medine Sözleşmesi ile birleştirerek bölgeye barış getirmiştir. Böylece birbiriyle düşman olan ve nesiller boyunca birbirlerinin kanını akıtıp, düşmanlık yapan kabilelerini barıştırıp birleştirmiştir.

Aynı şekilde Hz. Muhammed, barış talebinde bulunan, anlaşma yapmak isteyen herkesle barış yapması, kendini ve diğer Müslümanları öz yurtlarından çıkaran kişilere karşı hiç bir zaman kin gütmeksizin, daima onların kurtuluşu için çalışması ve daha birçok uygulamayla barışın önemi üzerinde durmuştur. İşte İslâm, Hz. Muhammed'in Medine'de yaptığı gibi diğer dinlerden olan insanlarla Müslümanların bir arada barış içerisinde yaşayabilecekleri bir dünya önermektedir.

İslâm ilk günden itibaren tüm insanlığın mutluluk ve barışı için esaslar getirmiş, savaşı sadece zulmü ortadan kaldırmak için meşru görmüştür. İslâm'da savaş sebebi, zulmü ortadan kaldırmak ve adaleti sağlamaktır: *"Kendileriyle savaşılan müminlere savaşma izni verildi. Çünkü onlara zulmedilmiştir."* (Hac, 39). İslâm, birey, devlet ve uluslararası hak ve hukuk prensiplerini getirmiştir. Zaten İslâm'ın kelime anlamının barışa, selamete ulaşmak olması da bu ulvi dinin mesajını özetlemektedir.

İslâm kendisinden önce hiç bir dinin yapmadığını yapmış, insanlar arasındaki dil, din, ırk ve renkten dolayı üstünlük, farklılık vb. iddiaları ortadan kaldırmıştır. Hz. Muhammed, 8 Mart 632 tarihinde "Veda Hutbesi" diye meşhur olan insanlık tarihinin en etkili ve en önemli hutbesinde, *"Arap'ın Aceme üstünlüğü yoktur; hepiniz Âdem'den, Âdem ise topraktır"* diyerek insanlar arasında eşitlik ilkesini getirmiştir.

Günümüzde adalet ilkesinden sapmış, sadece güçlünün haklı olduğunu savunan bu dünya görüşü insanlığı felakete doğru götürmektedir.

Ayrıca İslâm'da herhangi bir topluluğa dininden veya mezhebinden dolayı bir zorlama yapılmamıştır. İslâm medeniyetinin en önemli özelliklerinden birisi her türlü mabedin yan yana şehrin mimarî kompozisyonu içinde estetik bir bütünlük içinde durabilmesidir. Bugün başta İstanbul olmak üzere birçok İslâm medeniyetinin hâkim olduğu şehirde cami, sinagog ve kilise yan yana görülebilir. Bu durum, İslâm'ın diğer dinlere ve inançlara olan hoşgörüsünü göstermektedir.

Günümüzde uluslararası ilişkilerin temelinde maalesef barış değil savaş egemendir. Başka ülkeleri işgaller, mazlum insanların öldürülmesi, güçlü olanın haklı kabul edilmesi, aşırı silahlanma vb. bu durumu açıkça göstermektedir. Batı dünyasında egemen olan bu anlayışın temelinde hayatın, mücadele, kavga ve çatışmadan ibaret olduğu düşüncesi yatmaktadır. Bu anlayış başka medeniyetlerle ve toplumlarla çatışmayı zorunlu kılmaktadır. İslâm'ı yanlış tanıyan ve tanıtan kimseler kimi zaman fitne peşinde koşarak savaş ateşini yakmaktadırlar. İşte

sadece normal şartlar altında değil, böyle olağan üstü durumlarda bile Müslümanlara düşen barıştan yana olmaktır. Yüce Allah, *"Onlar ne zaman bir savaş ateşi yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuk ve kargaşa çıkarmak için çalışıyorlar. Allah ise bozguncuları sevmez"* (Maide, 84) buyurmaktadır. Günümüzde adalet ilkesinden sapmış, sadece güçlünün haklı olduğunu savunan bu dünya görüşü insanlığı felakete doğru götürmektedir. İşte böyle bir ortamda sevgi, barış ve rahmet dini olan İslâm'ın dünya barışına yaptığı ve yapacağı katkılardan, insana ve insanlığa verdiği mesajdan bahsetmek önemli olacaktır.

Sonuçta, İslâm ve Müslümanlar, Batı için bir düşman ve tehdit değil, belki tüm dünya barışına katkıda bulunan bir unsurdur. İslâm'ı kendileri için tehlike görenler dün olduğu gibi bu konuda bugün de yanılmaktadırlar. Düşmanlığa dayalı teoriler, ülkeler ve kıtalar arası savaşlar, hepimizin müşterek malı olan dünyamıza ve tüm insanlığa zarar vermektedir.

İslâm Korkusu*

Alain Gresh**

Çev: Adem EFE, Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

“Ve Tanrın Rab onları senin önünde ele verecek ve onları helak edinceye kadar büyük kırgınla kıracak. Ve onların krallarını senin eline verecek, adlarını göklerin altından sileceksin; sen onları yok edinceye kadar kimse senin önünde duramayacak.”¹ Soykırımı çağrı Kur’an’ın satır aralarında var mıdır? Hayır yoktur. Yukarıdaki alıntı, *Eski Ahit*’ten alınmıştır.

“... Kadının başı erkektir... Şayet kadın örtünmüyorsa saç da kesilsin, fakat kadına saç kesmek yahut tıraş etmek ayıp ise örtünsün. Erkek, Allah’ın sureti ve izzeti olduğu için başını örtmemelidir; fakat kadın erkeğin izzetidir. Çün-

kü erkek kadından değil, fakat kadın erkektendir; çünkü erkek de kadın için değil, fakat kadın erkek için yaratıldı... Siz kendi nefsinizde hükmedin; kadının örtüsüz Allah’a dua etmesi yakışır mı?”² O halde kadın bağımlılık nişanesi olan örtüyü başına takmak zorunda mıdır? Kadınların başlarını mutlaka örtmeleri ve erkeklere mutlak anlamda boyun eğmeleri emri Kur’an’da bulunuyor mu? Hayır. Bu emir, Havari Paul tarafından, *Korintlilere Birinci Mektup*’ta dile getirilmiştir.

Bu alıntılar, Yahudi-Hıristiyan dünyasını yüz yıllar boyu kana bulayan bir savaşın, Haçlı Seferlerinin veya Bin Yıl savaşlarının gerçek sebeplerini

* Bu çeviri, “Islamophobie”, *Le Monde Diplomatique*, novembre 2001, sayfa 32’den yapılmıştır. Islamofobi kelime anlamı olarak İslâm korkusu demektir. Terim olarak da herhangi bir gerçekliğe dayanmadığı halde İslâm’dan, Müslümanlardan korkma, çekinme içgüdüsunü ifade eder. (Çn.)

** A. Gresh 1948’de Mısır’da doğmuştur. Militarist bir anne ile komünist bir babanın oğludur. 1970-1971 yıllarında Paris Üniversitesi VII’de matematik dersi vermiştir. 1977’de Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Arap Enstitüsü’nden mezun olan Gresh, 1994 yılında *Le Monde Diplomatique*’in redaktör yardımcısı; 1995’ten itibaren de redaktör şefi olmuştur. Arap dünyası Enstitüsü yönetim kurulu üyesi; *Mağrip-Maşrik* dergisi editörler kurulu üyesi ve Yakındoğu ve Mağrip üzerine uzmanlaşmış gazeteciler cemiyeti başkanı olan yazarın Yakındoğu üzerine çok sayıda makalesi ve kitabı vardır. Kitap ve makaleleri İngilizce, Almanca, Arapça, İtalyanca, İspanyolca ve Portekizce olarak yayınlanmıştır. Fransızca kitaplarından bazıları:

- A. Gresh, *Histoire et Stratégies*, Spag-Papyrus 1984.
- A. Gresh-Dominique Vidal’le birlikte, *Les Cents Portes du proche-Orient*, Autrement de L’Atelier, Paris 1996.
- A. Gresh-Dominique Vidal, *Golfe, clefs pour une guerre annoncée*, Le Monde Editions 1991.
- A. Gresh-Didier Billion, *Actualités de l’Etat Palestinien*, Ed.Complexe Bruxelles 2000.
- A. Gresh, *Israël-Palestine: vérités sur un conflit*, Fayard, Paris 2001.
- A. Gresh-Tariq Ramazan, *L’İslâm en Question*, Sindbad/Actes Sud, Paris 2002.
(Kaynak: <http://www.editions-fayard.fr/Auteur/ficheAuteur.asp?LeCodeAuteur=1393>. (Çn.)

1 *Eski Ahit, Tesniye*; VII:23-24.

2 *Yeni Ahit, Korintlilere Birinci Mektup*; 11:3-14.

ortaya koyar mı? Yine bu alıntılar, Yahudi-Hıristiyan toplumlarında kadınların ikinci plana itilmelerine temel teşkil eder mi? Saçma... Peki öyleyse 11 Eylül saldırılarından bu yana birtakım entelektüeller ve uzmanlar, İslâm ülkelerinde görülen bütün kötülüklerin kaynağında Kur'an'ın olduğu konusunda neden bizi ikna etmeye çalışıyorlar? 14 yüzyıl önce Hz. Muhammed'e indirilmiş sûrelerin içine bir dalınız o zaman bu gizemli evrenin ne olduğunu anlayacaksınız.

Zaten İbn Warrak³ ve Guy Hennebelle, "İslâm'ın bu sıfatla ılımlı bir din olmadığını söylüyorlar. Buna inanmak için her türden lanet ve tehditlerle dolu Kur'an'ı şöyle bir okumak yeterlidir. Siz bir küsur milyar Müslümanın hemen hepsinin birbirinden daha despotik rejimler altında neden rezilce yaşadığını hiç kendi kendinize sordunuz mu? Niçin İslâm ülkeleri petrole ve diğer şeylere rağmen gelişmiyorlar, az gelişmişlikten yakalarını kurtaramıyorlar?"⁴ Yazarlarımız, Müslüman olmayan Siyah Afrika'nın neden az gelişmişlikten kurtulamadığını kendi kendilerine sordular mı? Niçin Müslüman olmayan Birmanya ve Filipinler, gerçek anlamda Endonezya veya Malezya'dan daha iyi durumda değil? Yüzyıllar boyunca Müslüman imparatorluklar- Emeviler, Abbasiler, Osmanlılar, Safeviler, Moğollar-zamanlarında en parlak ve en ileri durumda idiler. Başarılarının asıl gerçekliğinin Kur'an'da özeti var mı?

Tarihi Unutmak

"İslâm kavramını ihtiyatla kullanmak gerekir. İslâm'dan bahsettiğimiz zaman az veya çok otomatik olarak zaman ve mekânı dışarıda bırakırız", diye saptama yapıyor Filistin asıllı Amerikalı entelektüel Edward W. Said. Yine E. Said, "İslâm kavramı, bir milyar ferdi kapsayan ve onlarca ülkeyi, toplumu, gelenekleri, dilleri, sonsuz farklı tecrübeleri içine alan İslâm dünyasında olup bitenlerin gö-

receli küçük bir oranını belirtir. Bütün bunları yalın olarak İslâm diye adlandırarak indirgemeye yeltenmek büyük bir hata olur"⁵, diye açıklamalarda bulunuyor.

Tarihi ve onun kıvrımlarını unutmak Katolik İlahiyatçı ve Rowen Üniversitesi öğretim üyesi Jacques Rollet'nin kusurudur: "Muhammed'den bu yana İslâm, fetih dinidir. Bizzat Muhammed askerî bir savaşçı, bir fatih idi. İsa, asla elinde silah, savaşmadı. İki din arasındaki temel fark burada yatıyor. VII. yüzyılda doğuşundan itibaren kısa bir zaman içerisinde, iki veya üç yüzyılda, İslâm, şaşırtıcı bir şekilde yayılma ve gelişme gösterdi. Bu askerî başarılar Ortaçağda Müslümanların kendi dinlerinin hak olduğunu gösterecektir. Uzun süre Haçlılar tarafından öne çıkarılan bir olgu olarak cihad, İslâm'ın eğer askerî yoldan başarılı olmazsa İslâm olamayacağı görüşünü nesilden nesile aktarmıştır. Bu bizzat Kur'an'ın özünde vardır. Bu çerçevede, İslâmcılık, nasıl daha iyi anlaşılır?"⁶

3 Asıl adı İbn Warrak olan yazar din değiştirdiği için ismini bu şekilde kullanmayı tercih etmiştir. (Çn.)

4 "Pour un Vatican II de l'İslâm", *Le Figaro*, 1 er Octobre 2001.

5 Edward W. Said, *Covering İslâm*, Vintail, Londres 1997, s. 41.

6 *Point'*te söyleşi, Paris, 21 septembre 2001.

İnsanların gelir dağılımları arasında görülen büyük uçurumların nedeni daha ziyade en genel anlamda 'haksız kazanç' olarak adlandırılabilen faiz, tefecilik, tekelleşme vb. sömürgeci tutumlardır.

Haçlı Seferleri'nin Papalık tarafından başlatıldığına, sömürgeciliğin 'uygar ulusların' eseri olduğuna, iki dünya savaşının ve Yahudi soykırımının İslâm şiddetinden son derece uzak olan Avrupa barışçılığı ile dolu Avrupa kıtası üzerinde meydana geldiğine safça inanan bizler, tarih

kitaplarımızı iyi incelememiştir. İslâm'ın en yüksek mertebeleri 11 Eylül saldırılarını kabul etmeyip, onu kınadılar. Eğer, İslâmî çevrelere yakın ulemeden Şeyh Yusuf Kardavi gibi âlimler 11 Eylül saldırılarını kınadıysa, bu kınamanın nedeni, şüphesiz bizi kandırmak, karanlık niyetlerini gizlemek içindir.

Jacques Rollet, "İslâm ile demokrasi arasında kökten uzaklığı en aza indiren" İslâmbilimcileri aslında eleştirir. Ona göre, Samuel P. Huntington, *medeniyetler çatışması* tezi ile İslâm ile Hıristiyanlık arasındaki farklı dünya görüşlerine parmak basıyordu. "İki kültür yani, Sekülerleşmiş ve demokratik Batı ile sekülerleşmemiş ve demokratik olmayan İslâm dünyası arasında kültür çatışmaları vardır." O halde yeni bir Haçlı savaşına girişelim...

*Figaro Gazetesi'*ne göre, Alexandre Del Valle, 11 Eylül'den beri televizyon programlarının, "şu uzmanlardan oluşan büyüğü yuvarlağın", ayrılmaz bir parçası olmuştur. Ona göre bir karmaşıklık ala-

nı olan dünya kolaylıkla analiz edilebilir: “Keşmir’de, Sudan’da, Ermenistan’da, Çeçenistan’da Müslümanlarla diğerlerini karşı karşıya getiren, aynı şekilde Müslüman halkın çoğunlukta olduğu Kosova ve Makedonya’da meydana gelen çatışmaların çoğunu, samimi olmayan iktidarın reddi ilkesi açıklar.”⁷ Bazıları Azeriler gibi Kosovalıların büyük ölçüde laikleştiklerini ve taleplerinin ulusal nitelikte talepler olduğu görüşüne itiraz etmeye yeltenmektedir. Bu düşünce yanlıştır.

Zaten onlar doğuştan Müslümandır ve bu onlar için yeterlidir. Slobadan Milosevic tarafından Müslümanlara, Rusya tarafından Çeçenistan’a, İsrail yönetimi tarafından Filistinlilere karşı sürdürülen savaşın savunucusu, Avrupa’ya karşı ABD ile İslâmcılık arasında gizli bir birleşmenin olduğu tezinin öncüsü, Alexandre Del Valle, aktüel krizin, Amerika’nın “Avrupa’ya ve Ortodokslara karşı savaşı”na ara verdiği şeklindeki umutlarını gizlemiyor. (Rusya’dan Sırbistan’a uzanan Ortodoks ülkelere gönderme yapıyor.)

1990’lı yıllarda Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra bazı politikacılar ve Amerikalı think tankçılar yeni bir düşman aramaya koyuldular. New York Times, “Müslüman fundemantalizmi, dünya barışına ve güvenliğe karşı hemencecik başat tehdit oluverdi” diye yazıyor.(...) “Bu tehdit, 1930’lı yıllardaki nazizmin ve faşizmin; 1950’li yıllardaki komünistlerin tehdidinde benzer bir tehditti.”⁸ Almanya ile Nazizm Avrupa’nın en önemli gücü olarak yerini almıştı, SSCB ve Çin ile de komünizm güçlenmişti. “Yeşil Faşizm” kaç tür bir bölümlenme içine dâhil edilebilir? Zayıf, devamlı temsil yeteneği az –çoğu Batı tarafından desteklenen- rejimlerin boyunduruğu altında yaşayan, parçalanmış Müslümanlar–eskiden barbar olan- tekrar dalga dalga yayılmaya mı hazırlanıyorlar?

Yanlış Kurgular

Batı’ya karşı yanlış düzenleri içinde müslümanları etkileyici beşinci kol casusluklara yaslanıyorlar. Göçmenler de dahil özellikle hainler onların tuzaklarına düşmektedirler.

Siyasetbilimi profesörü Alain Gérard Slama, “dünya kapitalizminin başkentini ve hepsi de liberal demokratik devletin hasımları olan anti-küresel, özerklik yanlısı, aşırı federalist hareketlerin güçlenmesini sarsan darbe arasında bir ilişki kurmamak zor” diyor. “(...) Şimdilik, aşırı sol uçta yer alan Beyaz Blok ülkelerinin vurucuları ancak birkaç binle sınırlı.

Ancak bunların kötülüklerinin ne kadar hızla ilerlediklerini görmezlikten gelmek için kör olmak gerekir.”⁹ Pierre-André Taguieff, bu hareketlerin ortak alanını, yalnızca bu üçüncü dünyanın eski Amerikan karşıtlığı ve şeytanımsı Amerikan karşıtlığı değil aynı zamanda neo-liberal küreselcilerin radikal eleştirilerinin genişlettiğini söylüyor. Burada, Batılı ülkelerin aşırı solcularını ve solun önemli bir bölümünü etkisi altına alan güçlü bir Judéophobe (Yahudi korkusu) sindirmesini de unutmamak gerekir.

İslâmcılık, küreselleşme karşıtlığı, Amerikan karşıtlığı, antisemitizm gibi ne denli çok iç içe geçmiş rezilce suçlamalar, yanılısamlarla karşı karşıyayız.

Körfez Savaşı’nın tam ortasında ünlü bir televizyon programcısı olan Bernard Bivot, büyük İslâm bilimci Jacques Berque’e şöyle söylüyordu: “Fransızlara, Kur’an’ın, kendilerine karşı bir savaş makinesi olup olmadığını söylemeniz için otuz saniyeniz var”¹⁰. Aradan on yıl geçtikten sonra artık sözü kestirip attırmalara bir son verme zamanıdır.

7 *Le Figaro*, 25 septembre 2001.

8 “Another Despotic Creeds to Infiltrate West”, *International Herald Tribune*, 9 septembre 1993.

9 *Figaro-Magazine*, 6 octobre 2001.

10 Serge Daney ile yapılan söyleşiden, *Devant le Recrudence des vols de sac a main*, Aléas, Lyon, 1991, s. 110–112.

Prof.Dr. Mehmet Bayrakdar Hoca'dan sürpriz bir kitap:

Türkler ve Japonlar

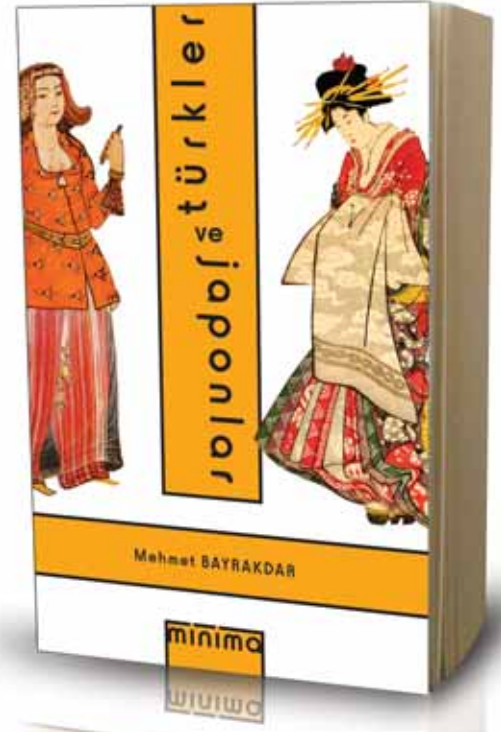
Yrd. Doç. Dr. Gürbüz DENİZ

Her yönüyle ilginç bir kitap. Bayrakdar Hoca'nın misafir öğretim üyesi olarak Japonya'da bulunduğu 2001 yılının sokak gözlemlerinin kaynaklara dayanan bilimsel doğrulanmasının sergilendiği bir kitap. Japonların Türk soylu bir millet olduklarının, Alfabeden, Horoz Dövüşüne kadar Türkler ve Japonlar arasındaki ayniliklerin ve âdetlerin sergilenmesidir. Eserin her cümlesi ve her yönü ilginç; ancak bana en ilginç geleni de "Birbirlerinden Öğrenilen Türk ve Japon Kültürü" adlı son kısımdır.

Kitabın konularını ve anlamını yansıtan birkaç başlık ve alt başlık sıralayalım:

Japonlar ve Türklerin Orta Asyalı oluşu,
Göktürk ve Japon alfabelerinin,
Özel isim Şahıs zamirleri,
Arkeolojik kalıntı,
Kurgan ve kofun,
Ev ve aile düzeni,
Spor ve milli oyunlar,
Musiki aletleri

gibi pek çok konuyu mukayese ederek Japon ve Türk ortak soyluluğunu ve benzerliklerini anlatan bir eser.

Aynı zamanda bu eser bu alandaki ilk çalışma olmasıyla da ayrı bir öneme sahiptir.

Tarihe ve kültüre ilgi duyanlar için tavsiye edilecek eserlerin en başında gelir. Yorulmadan, zevkle ve bir solukta okunabilecek bir eser.

Japonlar ve Türkler

Prof.Dr.Mehmet BAYRAKDAR

Minima, Tek Ağaç Yayıncılık (Ankara),
2007-10-04 143 sayfa; 9 YTL

Din ve **TOPLUM**

DIYANET-SEN'in ilmi, bilimsel, akademik ve sosyal hayata katkısıdır.